

Tribuna școlii

REVISTĂ SĂPTĂMINALĂ

Anul II Nr. 59

Sîmbătă 26 august 1972

16 pagini — 1 leu

Telegramă adresată tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU de participanții la primul Forum Național al Pionierilor

În acest miez de vară, cînd întregul nostru popor este angajat cu toate forțele la lupta pentru împlinirea hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului, noi, pionierii — delegați la primul Forum Național al Pionierilor din România — vă transmitem în numele celor două milioane de pionieri, mult stimați și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, un fierbinte mesaj de recunoștință pentru grija ce ne-o purtați.

Constituit din îndemnul dumneavoastră, Forumul Național al Pionierilor înseamnă pentru noi, pionierii din toate județele României socialiste — români, maghiari, germani și de alte naționalități — o tribună de dezbateri și de adoptare a unor hotărîri care să ducă la îmbunătățirea continuă a activității pionierești, la ridicarea vieții organizației noastre la nivelul pe care dumneavoastră îl doriți, la cel al așteptărilor și încrederii întregului popor.

Această săptămîină a însemnat pentru noi un adevărat izvor de învățămînt, contribuind la lărgirea orizontului nostru politic și cultural, precum și la cunoașterea celor mai interesante și izbutite experiențe din activitatea organizației noastre, dobîndite în aplicarea prețioaselor indicații ce le-am primit de la dumneavoastră cu prilejul celei de-a II-a Conferințe Naționale a organizației noastre.

Promitem că tot ce am învățat și tot ceea ce a fost mai frumos aici va găsi un puternic ecou în grupele, detașamentele și unitățile noastre.

În numele tuturor pionierilor din țară, noi, delegați la primul Forum Național al Pionierilor, ne angajăm, iubite tovarășe secretar general, că vom mobiliza pe toți copiii să-și îndeplinească exemplar îndatoririle școlare, să fie devotați trup și suflet poporului, dovedind prin faptele lor de zi cu zi dragoste și recunoștință fierbinte față de părintele nostru drag, Partidul Comunist Român.

Vom respecta neabătut îndatoririle pionierești, vom fi demni de titlul de pionier, transpunînd în viață, după cum dumneavoastră ne-ați îndrumat și învățat, principiile eticii și echității socialiste.

Vom munci tot mai mult și mai bine, ne vom organiza temeinic activitatea și viața pionierească, astfel încît să putem deveni schimbul demn al părinților noștri, să dovedim prin fapte că sintem fii credincioși al Partidului Comunist Român.

Ne angajăm că vom merge pe acest drum, „Tot înainte!”

FORUMUL NAȚIONAL AL PIONIERILOR

O viață nouă

Într-o localitate de munte, unde încerc fără mare succes să uit ce am lăsat în urmă și, mai ales, ce mă așteaptă la întoarcere, una din marile mele desfătări este să privesc, în fiecare zi, spre apusul soarelui, de pe o bancă din parcul central, la zănguirea gălăgioasă, veselă, fără constrîngeri, a copiilor. Sint aici, adunați în jurul bazinului cu fințină fișnitoare, sau al leagănelor, zeci și zeci de copii, de toate vîrstele, de la cei care fac primii pași, fericiți, cu mîinile întinse în lături ca să-și țină echilibrul, pînă la cei care, peste trei săptămîini vor părăsi viața fără griji și fără probleme, pentru a începe o altă viață.

Am intrat în vorbă cu unul dintre ei:

— Cîți ani ai?
— Șase ani și șase luni.
— Știi că peste puțin timp ai să intri la școală?
— Știu. Mama mi-a cumpărat de pe acum uniformă și ghiozdan.
— Crezi că o să-ți placă să te duci la școală?

— Da. Foarte mult. O să cunosc copii mulți și o să ne jucăm. Acasă sint singur. Frații mei sint prea mari și nu se mai joacă cu mine.

Am rămas puțin pe gînduri: „O să ne jucăm”. M-am gîndit la toți învățătorii clasei întîi de pe întregul cuprins al patriei noastre, de care depinde soarta miilor și miilor de copii ce vor pași pe pragul vieții noi, unii cu sfială, alții mai îndrăzneți, dar toți plini de curiozitate.

Faceți, scumpii mei colegi de la sate și de la orașe, voi, lucrătorii cei mai prețioși, care plămădiți, nu fînă și nici metal înroșit, ci vîlăstare abia înmugurite, faceți să nu dispară niciodată surîsul de pe buzele copiilor pe care îi veți primi!

Ca voi, mai de mult, și ca mine, odinioară, ei intră acum într-un angrenaj din care nu vor ieși decît peste șase decenii, o dată cu anii de pensie.

Iată de ce răspunderea noastră, a părinților, și a voastră, cei care creați a doua oară omul, este deosebit de grea. Iată de ce fie, micul meu interlocutor din parcul de la Brașov, și urez să treacă prin viață la fel de relaxat cum străbăteau aleile parcului, să continue să rîzi și să fîi fericit.

Iar munca ta să fie o joacă continuă

Lionel Niculescu

Izvoarele culturii

Cultura generală, pe care în trecut o acordau unei infime părți din populație cele trei tipuri de liceu: modern, real și clasic, nu ar mai corespunde integral pentru profilul noului cetățean al țării, tînarului cu conștiință socialistă din România. Au existat multe aspecte pozitive în învățămîntul din trecut, de exemplu studiul limbilor moderne, franceza, germana, engleza, în liceele moderne, al matematicilor și desenului geometric în liceele reale, al latinei și elinei, în liceele clasice. Dar, în zilele noastre, progresele sint uimitoare în toate domeniile vieții culturale, științifice și tehnice. Cantitatea de informații crește de la o zi la alta în mod copleșitor. Chiar specialistul ține greu pasul cu timpul în propriu-i domeniu de activitate. Unde mai pui greutatea procurării materialului informativ?

Cu atît mai mult se cere să fie înarmat tineretul cu cunoștințe necesare prin învățămîntul de cultură generală.

Dacă aș fi întrebat în legătură cu un proiect de organizare a învățămîntului de cultură generală, aș pune temei pe ceea ce se poate numi în termeni cunoscuți limbi și limbaj, fără a uita importanța prioritară a educației corespunzătoare formării într-o clară concepție și viziune despre viață și lume, în speță ideologia marxist-leninistă, integrată creator într-un stat cu orînduire socialistă.

Dar ce se aduce nou prin limbi și limbaj? Se poate întreba pe drept cineva, căci învățarea limbilor a făcut totdeauna parte din programa școlară medie. Poate că ar trebui introdus un alt cuvînt, anume: studiul comunicării ca o formă derivată, pre-

M. BENIUC

(Continuare în pag. a 15-a)

DUMITRU GHIĂȚA

Trandajiri albi

Un om cu ochii ridicați spre lume

Pentru o societate de conștiință, una dintre problemele importante este, fără îndoială, aceea privitoare la natura, orientarea și structura omului ce se naște prin efortul ei. (Acolo unde sint prea mulți bandiți, criminali sau delatori, creierul însuși al acelei societăți are coșmaruri, dacă e viu). Nu ne putem închipui colectivității indiferente la fructul iubirii și educației lor. Obsedanta problemă a omului viitorului se pune, cu atît mai mult, în cazul unei societăți de conștiință care-și așază ca ideal, dreptatea, libertatea și echitatea. Nici dreptatea, nici libertatea, nici echitatea nu se obțin, nu se păstrează ori nu se pierd și nu se întăresc singure.

Ideile abstracte nu vin la oameni să le spună că e gata dreptatea, că s-a clarificat libertatea și că echitatea este din sine decurgătoare. Pentru a deveni o țară a dreptății, a echității, România trebuie să devină deplin o țară de conștiință ce-și pune și-și rezolvă răspicat problemele fundamentale ale educării omului de mîine. Dar omul de mîine se naște astăzi, se naște în miezul vieții noastre, la lumina idealurilor noastre, în focul luptei noastre, sub presiunea periculoasă a năravurilor noastre. Omul de mîine nu se naște în condiții de sterilitate. Omul de mîine se naște în paturile maternității de azi, trăiește în casele părinților care trăiesc azi și învață

să fie omul de mîine în școlile de azi, cu dascălii de azi. E bine de reținut că între proiectul viitorului și viitor se află prezentul. A educa nu înseamnă a educa pur și simplu, ci a trăi educînd. Dascălul nu e o idee care prinde realitate numai în orele de curs și apoi se evaporă. Dascălul este un om, viu, concret, cu necazuri (destule) și bucurii (ar mai încăpea). Dascălul are biografie (pe care-o știe toată lumea, mai ales cînd e accidentată), dascălul educă ființa viitorului cu instrumentele prezentului. Din această di-

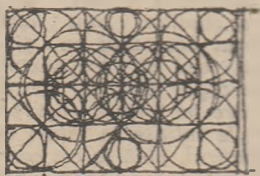
ADRIAN PĂUNESCU

(Continuare în pag. a 7-a)

ACCENTE

Tabăra de la Capidava

Munca patriotică și practica în producție a elevilor și studenților îmbracă azi o diversitate de forme din ce în ce mai utile și mai adecvate necesităților educaționale ale tineretului nostru. Printre acestea, o mare importanță prezintă forma legată de activitățile desfășurate în tabere organizate pe lângă câteva șantiere arheologice — dintre acestea este șantierul de la Capidava (com. Topalu, jud. Constanța), unde și-au efectuat în această vară munca patrio-

tică elevii liceelor nr. 2 și nr. 4 din Constanța, ai Liceului din Cernavodă, precum și studenții. Exemplul taberei-pilot de la Capidava, de altfel prima tabără de muncă patriotică organizată încă din 1968 pe un șantier arheologic, este convingător pentru continuarea și extinderea în viitor a acestei forme de educație comunistă în spiritul respectului muncii, al dragostei și cultului pentru istoria patriei. Șantierul de la Capidava este rodul colaborării dintre Muzeul de arheologie din Constanța, Direcția muzeelor din C.C.E.S. și Institutul de arheologie. Aici lucrează specialiști — arheologi, desenatori, restauratori, proiectanți — într-o armonie și colaborare eficientă și per-

manentă. Colectivul de lucru al șantierului Capidava este condus și animat cu multă dăruire sufletească de arheologul și pedagogul Radu Florescu.

Participanții au avut ocazia de a desfășura o activitate specifică, inedită, de muncă fizică și totodată de investigație științifică. Ei au făcut cunoștință aici cu un monument de mare importanță arheologică, încărcat de multiple sensuri istorice. Un alt element remarcabil îl constituie, pe lângă bogata și deosebită viață a microcolectivului de tineri încadrați unii pentru prima dată în rigorile unui program special, activitatea colectivului științific (alcătuit din arheologii Radu Florescu, Simion Ștefan și Valeriu Georgescu, restauratorul Mircea Făgărășanu, profesorul Ion Minoiu) care a inițiat, printre altele, un grupaj de acțiuni cu caracter educativ: o suită de lecții de educație patriotică și de istorie ținute într-un cadru adecvat. Tinerii s-au dovedit niște atenți participanți la dezbaterile privind Istoria Dobrogei, au văzut cu ochii și aievea frământata istorie a zonei, au obținut noi date și informații privind granița română de la Dunăre, romanizarea, formarea poporului nostru. Împlinirea acestor cunoștințe cu cele relevate de materialul scos de micii arheologi, de excursiile realizate în preajma cetății, în Topalu și la Hirșova, a condus la educarea tinerilor în spiritul grijii și respectului față de monumente, la formarea lor ca purtători ai dragostei față de acestea, la cunoașterea științifică a tuturor problemelor legate de ele.

Șantierul de la Capidava este o experien-

ță prin care cele zece serii de elevi, ce s-au perindat prin ei de la înființare (însumând peste 500 de participanți, elevi ai liceelor de la Cernavodă, Hirșova, Mangalia, Cobadin, București și Constanța și câteva zeci de studenți de la facultățile de istorie și Institutul de arte plastice) poate fi considerat ca o reușită, ca un model de organizare a taberelor de muncă patriotică.

IOAN OPRIS

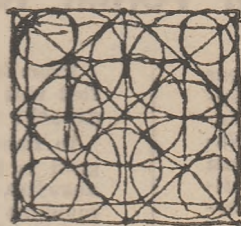
Cine răspunde ?

Cine știe — și trebuie să știe acest lucru — că în Eforie-Sud există, pe lângă numeroase tabere școlare, sanatoriul pentru suferinzi de T.B.C., rahitism, reumatism, va trebui să admită că investițiile mari și grija de care se bucură copiii noștri nu pot fi compromise de neglijența nimănui. Situația este totuși precară. Pe aproximativ 4 km. acționează 68 de surse de poluare. Lucrurile se complică deosebit de mult când coșurile cantinelor și restaurantelor func-

ționează din plin, provocând un grad de poluare mai mare decât o unitate industrială (!). Sanatoriile de recuperare, rahitism și coloniile de copii sînt înconjurate de restaurante la Flamingo și Mercur. Se adaugă și coșurile uzinelor termice ale sanatoriilor amintite. 14 ore pe zi injectoarele cu pă-

cură se ostenesc fără teamă de opreliști să „împrăștie” ce au de împrăștiat. Sanatoriul pentru reumatici, pe lângă „sursa proprie” de poluare, se bucură și de „sprijinul” cantinelor nr.1 și 3, al restaurantelor Splendid (!) Crișana, Aurora, Pescăcărș. Numai pe faleză sînt, iarăși, cam 10-15 surse de „otrăvire” a aerului (stațiune balneo-climaterică !). În „supliment” : fabrica de pișne (cu 7 injectoare), laboratoarele de cofetărie, instalațiile de termoficare (independente !, pentru diferite instituții din oraș), gara, traficul

rutier ș.a.m.d. Și „beneficiarii”, tot în „supliment” : miile de copii de pe tot cuprinsul țării, copiii localnicilor, în fine, turiștii și localnici maturi... ș.a.m.d.

Se știe — cel puțin așa credem! — că există instrucțiuni precise ca acele surse de poluare (cum sînt și injectoarele cu păcură) care pot fi eliminate din circuit prin alte instalații tehnice (electricitate etc.), nepoluante, să fie efectuate scoase din uz. Restaurantele „gîndesc”, însă, că ar fi o măsură nesatisfăcătoare. Rotiseria folosește electricitatea, dar pentru... pui, numai ! Există și alte unități ce se „prevalează” și de una și de alta. Ca să fie ! E drept, să fie, dar cui... folosește ? Natura este, evident, darnică ! Este și ascultătoare ! Dar pînă unde ?... Pînă cînd ?... Cine ne răspunde ?...

VIOREL ȘTIRBU

Ne scriu corespondenții voluntari

Educația logopaților

În felul cum este organizată în prezent, activitatea logopedică are o seamă de lipsuri. Astfel, profesorii logopezi sînt împărțiți pe două ministere : al sănătății și învățămîntului, unii lucrînd în policlinici — unde se pune accentul mai mult pe diagnosticarea tulburării și se aplică un tratament medical — iar alții, în cadrul centrului logopedic interșcolar, unde se face muncă de corectare bazată pe metode psihopedagogice. Elevii logopați sînt răspinși la diferite școli de masă unde sînt, în general, neglijați de învățători și profesori și ironizați de colegi. Numai o mică parte din ei frecventează centrele logopedice pînă la care pierd mult timp prețios cu drumul.

Forma cea mai bună de organizare este, după părerea noastră, înființarea de clase speciale de elevi logopați grupați după natura deficienței : clase de bibliiți, de dislaliei, alalici, dislexici etc. În orașele mai mari se pot înființa chiar școli speciale logopedice. În astfel de clase și școli întreaga activitate se poate desfășura după principiile logopediei, folosindu-se din plin avantajele ritmoterapiei, psihoterapiei, gimnasticii medicale și a altor metode și procedee specifice.

Fiecare obiect de învățămînt fiind predat de un profesor logoped, vorbirea elevului va fi corectată cu răbdare și competență, respectîndu-se și programa de studii a clasei respective.

Problema cadrelor didactice se poate rezolva încadrînd la clasele I-IV învățători aleși dintre cei cu aptitudini speciale pentru munca de minuție a corectării fiecărui sunet. În prealabil, pot urma cursuri de specializare logopedică (în vacanțe). Ca profesorii pot fi încadrați pe lângă logopezii existenți, toți profesorii de pedagogie-psihologie din orașul și județul respectiv, care, din lipsă de ore în specialitate, predau diferite obiecte de învățămînt de la limba română pînă la educația fizică.

CONSTANTIN C. POPESCU

PRO ȘI CONTRA

Pasiune din pasiune

Revista „Tribuna școlii” din 29 iulie 1972, nr. 57, a publicat articolul „Pasiunea literaturii”, de Valeriu Răpeanu. Această problemă o socotesc drept crucială, de supremă importanță pentru tineretul nostru.

În calitate de fost profesor de literatură, actualmente pensionar, vreau să împărtășesc câteva păreri sau sugestii — dacă vreți — în vederea trezirii interesului și a pasiunii elevilor pentru literatură, a dragostei lor pentru lectură, în general.

Chestiunea esențială și primordială, în același timp, este ca profesorul să

predea literatura română cu entuziasm, cu pasiune și dăruire, pentru că numai astfel poate să însușească ascultătorilor, dorința de a se preocupa de lectură și de a găsi în ea o satisfacție spirituală, o deosebită plăcere. Or, lucrul acesta nu-l poate face dascălul care înșiră, la oră, numai date seci, considerînd literatura drept un obiect searbăd și răspîndind în clasă o atmosferă rece, de gheață ; căci literatura trebuie să se lipească de sufletul tînarului, să-l emoționeze, să-l înaripeze mîntea. În acest scop, profesorul trebuie să-l convingă pe ucenicii săi că, pentru a pătrunde și savura cu adevărat o operă oarecare, e necesar ca ea să fie citită în întregime, nu fragmentar, rezumativ. De aceea, se impune ca editurile să tipărească, în diferite colecții, lucrări literare suficiente, iar bibliotecile școlare să dispună de ele în mai multe exemplare. Școlarii să li se recomande lectura cărților ce se vor studia, înainte ca profesorul să ajungă la tratarea lor, ca, în felul acesta, pătrunderea și înțelegerea acestora să fie deplină, iar valoarea lor apreciată așa cum se cuvine.

În al doilea rînd, se pune problema manualelor. Acestea să fie adecvate puterii de înțelegere a elevului ; să fie scrise într-o limbă simplă, clară și nu încărcată cu neologisme, cu fraze excesiv de lungi, și, uneori, obscure. N-au ce căuta, de asemenea, amănuntele inutile care împiedică dețasarea esențialului de detaliu.

Să dezvoltăm gîndirea elevilor, simțul critic. Să-i învățăm să judece, nu numai la gramatică, ci și la literatură. Să aibă cîtuș de a-și exprima păreri personale asupra unei opere, încurajîndu-i în acest sens, căci înțelegînd literatura o vor și îndrăgi. Dar pentru acest lucru e nevoie să le dăm

posibilitatea elevilor să scrie cît mai multe compuneri de analiză a diferitelor opere, care să fie citite în clasă, discutate, notate.

Din nefericire, trebuie să recunoaștem că există profesori de literatură care dau foarte puține compuneri (una pe trimestru sau deloc), ca să nu fie obligați a le corecta. Cred că acest procedeu e greșit. Stilul fiecăruia se dezvoltă scriînd cît mai mult. Chiar dacă profesorul nu poate corecta todeauna toate lucrările pentru acasă, mai ales dacă ele sînt numeroase, elevul profită de pe urma acestor exerciții absolute necesare. Expunerea mecanică a unor date și considerații după manual, fără discernămint și fără a reflecta asupra lor, e tocceală curată. Din rîndurile unor asemenea adolescenți nu vor țese „pasiunii” ai literaturii.

Sînt, din păcate, și profesori cărora le place ca elevii să scrie cît mai mult la lucrările trimestriale, de bacalaureat sau concursuri, indiferent de conținut, nota dîndu-se după numărul paginilor parcurse de stilou. Cred că conciziunea trebuie să fie o condiție principală pentru redarea idelilor și părerilor, în mod clar și precis.

Sînt perfect de acord cu autorul articolului amintit cînd susține că „Literatura este o școală a sufletului, a emoției ce ne face să ne primim mai adine în suflet, să ne înțelegem mai bine structura noastră sufletească”. Dar, din nenorocire, există pretutindeni, după părerea mea, două categorii de profesori : de carieră, cu vocație ; și de ocazie, pentru a avea o meserie. De la cei din urmă nu ne putem aștepta să demonstreze elevilor că „Literatura... este expresia dăruirii, a jertfei, a combustivității întregii, a spiritului de sacrificiu, a altruismului, a unei dragoste mistuitoare pentru ceea ce e frumos” — cum

se afirmă, cu multă dreptate, în articolul de mai sus.

Fac propunerea să se deschidă și o rubrică în „Tribuna școlii” privitoare la „Pasiunea gramaticii”, deși aceasta ar părea ca un paradox, știut fiind că majoritatea elevilor au averseune față de gramatică. Drept rezultat, mulți elevi nu știu să scrie corect, datorită faptului că nu sînt capabili să pătrundă tainele gramaticii.

Destui profesori predau această disciplină teoretic, mulțumindu-se cu memorizarea definițiilor, fără a-i stimula pe școlari s-o aplice, să-și dea seama că ea reprezintă o realitate, că limba pe care o vorbim și o scriem e în perfectă concordanță cu regulile gramaticale, că această ramură s-a creat pe baza exprimării noastre orale și scrise, și nu independent sau anterior de limba propriu-zisă.

Înclin să cred că și la această problemă s-ar găsi numeroși profesori care să-și expună părerile și să facă propuneri pentru îmbunătățirea predării gramaticii ; pentru că elevul, dacă o înțelege, se pasionează de ea și-i place.

Gramatica este matematică. Ea dezvoltă rațiunea, logica și-i folosește nu numai pentru însușirea corectă a limbii moderne, ci și pentru învățarea limbilor străine.

Elevii nu pot despărți și privi separat disciplina de învățămînt de profesor. Ei consideră oricare disciplină, indiferent de importanța ei, după cum e dascălul. A reușit acesta să le inspire dragoste pentru specialitatea lui și s-o înțeleagă, ei o vor învăța cu plăcere, iar de nu, vor avea averseune față de ambii factori. E o chestiune și de psihologie, după cum se vede.

DIMITRIE FARA

Documentele Conferinței Nationale a Partidului Comunist Român îndemn și ghid permanent în activitatea noastră

Organizarea mai eficientă a formelor de pregătire practică a elevilor

Conferința Națională a partidului a reafirmat cu o deosebită pregnanță însemnătatea practicii tehnico-productive în toate liceele și școlile de cultură generală, ca factor hotărâtor pentru îmbunătățirea substanțială a gradului de pregătire și educare a tinerilor, orientarea învățămîntului către nevoile practicii, așezarea acestuia pe o bază modernă, în concordanță cu cerințele dezvoltării armonioase ale economiei noastre socialiste.

În legătură cu măsurile pentru consolidarea acestor rezultate în anul școlar 1972-1973, redacția noastră s-a adresat tovarăsei Marieta Sava, director general al Direcției generale a învățămîntului de cultură generală din Ministerul Educației și Învățămîntului, cu rugămintea de a ne răspunde la câteva întrebări.

Red.: Care sînt obligațiile școlii pentru organizarea mai eficientă a pregătirii practice a elevilor?

Marieta Sava: Conferința Națională a partidului a trasat sarcini expresive învățămîntului nostru în privința activității practice a elevilor din școlile de cultură generală. Acestea vor mobiliza eforturile pe trei linii fundamentale: preocuparea pentru asigurarea unor condiții materiale optime, corespunzătoare etapei actuale, diversificarea formelor de instruire tehnico-productivă a elevilor și întărirea legăturii dintre învățămînt și producție.

Red.: Vă rugăm să prezentați rezultatele obținute în activitatea tehnico-productivă de pînă acum și ce măsuri se preconizează pentru eliminarea deficiențelor încă existente.

Marieta Sava: În anul școlar trecut, anul de debut al practicii productive, în programa de învățămînt a școlilor de cultură generală, s-au depus eforturi uriașe în vederea asigurării unor condiții materiale corespunzătoare muncii productive în școli. Astfel, au fost amenajate și construite 11 000 de ateliere școlare, din care 4 900 în mediul urban și 6 100 în mediul rural. Profilarea și utilizarea atelierelor au depins de specificul și forța întreprinderilor patronatoare, de disponibilitățile în unelte și aparate ale acestora. În consecință, practica elevilor s-a realizat în funcție de utilajul furnizat de uzine și nu după o programă riguroasă pentru această disciplină, ea nefiind corelată în toate cazurile cu cerințele industriei locale și ale economiei naționale. Totuși, eforturile conjugate ale elevilor, maistrilor-instructori și profesorilor au dat rezultate promițătoare, au fost făcuți pași importanți pentru a deprinde pe elevi cu munca productivă. Nu putem afirma însă că am reușit să găsim cele mai adecvate căi și metode pentru obținerea unor rezultate cu adevărat meritorii. În noul an școlar trebuie să eliminăm deficiențele existente și să consolidăm ceea ce am cîștigat. După cum s-a subliniat la Conferința Națională a partidului, colaborarea dintre școală și întreprinderea patronatoare va trebui să ridice activitatea tehnico-productivă din învățămînt la un nivel superior. Relația școală-întreprindere va fi întărită și astfel orientată încît să se asigure cereri și oferte din ambele părți.

Red.: Ce anume vor asigura întreprinderile patronatoare școlilor?

Marieta Sava: Patronarea tuturor școlilor de către întreprinderile mari, de grad republican, va asigura: o bază materială diversificată și o utilizare corespunzătoare a atelierelor în vederea pregătirii tineretului prin muncă și pentru muncă; sarcini de producție sporite pentru tineretul școlar; comenziile, materiile prime, într-un cuvînt, întreprinderea va crea condiții pentru o activitate productivă eficientă.

Red.: Sarcinile ce revin în această direcție forurilor de învățămînt, școlilor.

Marieta Sava: Școala va asigura organizarea unor atfel de ateliere care să corespundă într-adevăr cerințelor prioritare ale economiei: pregătirea tineretului pentru integrarea în producție, în conformitate cu necesarul de cadre pentru industria județelor și industria națională. Aceasta presupune, la nevoie, reprofilarea atelierelor existente (asigurarea primatului atelierelor de electrotehnică, mecanică fină etc., cu reducerea corespunzătoare a celor de artizanat, gospodărie), deoarece, pînă în prezent, structura și profilul lor nu au reflectat în suficientă măsură nevoile actuale și de perspectivă ale pregătirii forței de muncă. Din totalul atelierelor școlare, numai 4 la sută au fost profilate pe electrotehnică, 3,8 la sută pe mecanică fină, 6,5 la sută pe profile complexe, deci mult sub necesități. În plus, instruirea fetelor nu a fost în concordanță cu nevoile economice. La aceasta se mai adaugă: grija pentru amenajarea clădirilor, atelierelor-școală; repararea mașinilor, sculelor existente (vor fi antrenate echipe de elevi, cadre didactice, părinți, care vor executa lucrările prin muncă patriotică, precum și tineri muncitori, uteciști), vor fi elaborate sarcini de plan concrete pe școală, clasă și elev în ceea ce privește realizarea produselor finite, cuprinse în planul de producție al întreprinderii patronatoare; plan de venituri și investiții, vor fi găsite soluții noi pentru exploatarea la maximum a loturilor agricole școlare, a micro-cooperativelor, fermelor zootehnice.

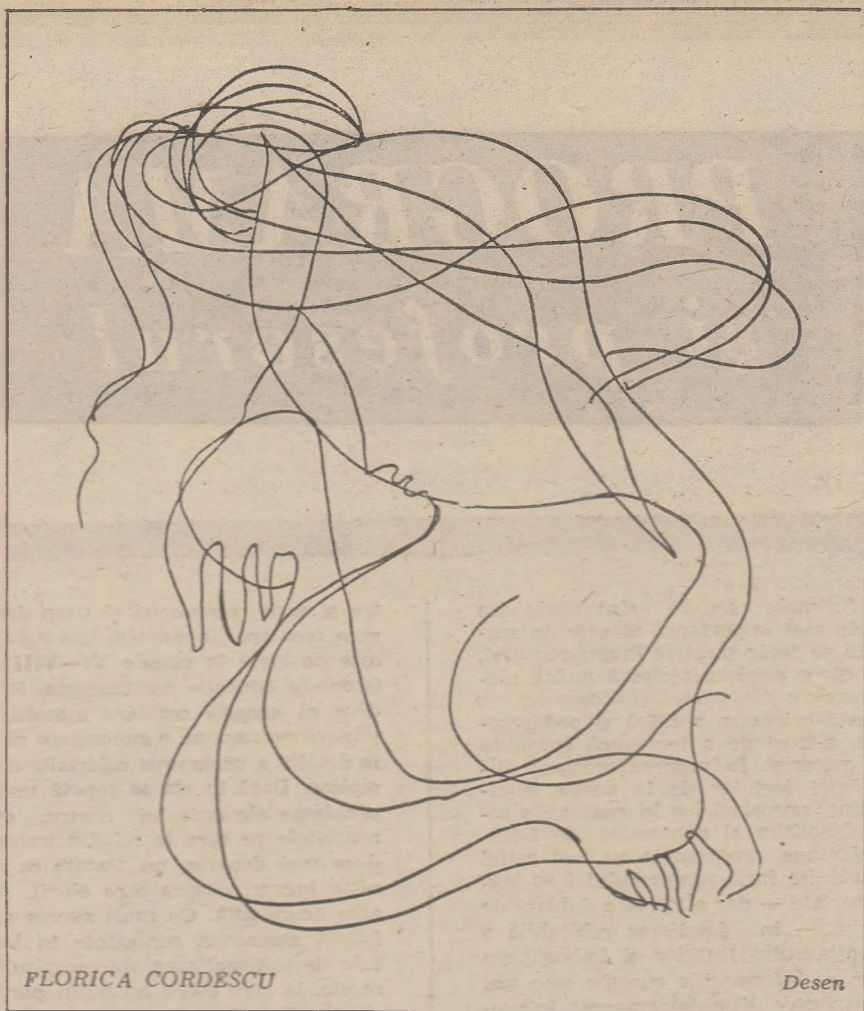
Red.: Ce măsuri se preconizează pentru școlile sătești?

Marieta Sava: La sate, în afara generalizării sistemului microcooperativelor și loturilor școlare, se va asigura o pregătire multilaterală și la nivel mai înalt în domeniul practicii agricole, astfel ca rezultatele muncii elevilor să echivaleze cu cele ale C.A.P.-urilor. Organizarea practicii continue se va face în concordanță cu perioadele de vîrf ale muncii agricole, ajungîndu-se la nevoie, pînă la restructurarea anului școlar.

Red.: Cum se va asigura o instruire corespunzătoare a maistrilor și inginerilor din școli?

Marieta Sava: Ministerul Educației și Învățămîntului a luat măsuri în vederea instruirii maistrilor-instructori și inginerilor din școlile de cultură generală prin cursuri de scurtă durată: în anul școlar 1972-1973, peste 2 000 de maistri și ingineri vor absolvi diferite forme de perfecționare, ajungîndu-se la cifra de 8 000 în anul 1975. În mod special, se va accentua pregătirea practică a acestora, prin cuprinderea lor în activități desfășurate în întreprinderea care patronază școala. Aceasta se va putea realiza printr-o activitate continuă cu durata de 2-3 săptămîni în perioada vacanțelor școlare.

CONSTANTIN BUȚURA

FLORICA CORDESCU

Desen

IOAN SLAVICI — pedagogul

Activitatea de peste 40 de ani desfășurată de Ioan Slavici în slujba învățămîntului românesc i-a permis acestuia abordarea unor probleme fundamentale pedagogice ca scopul și limitele educației, mijloacele și procedeele educative, importanța meaiului educativ și valoarea lui formativă. Slavici n-a fost numai un teoretician-îndelungată sa activitate didactică i-a permis o experimentare minuțioasă în școala românească, pe unde a funcționat ca profesor. Slavici, în cultura română, ne apare ca o personalitate complexă, care se sprijină pe o activitate multilaterală ca scriitor, profesor, publicist, pedagog. Împietirea între scrierile literare și scrierile pedagogice definește îndelunga lui activitate. „Convorbirile literare” îi publică în 1871 aproape simultan prima lui scriere literară, „Fată de birău” cu prima sa lucrare pedagogică, „Despre creștere și mai cu seamă despre creșterea junelor române”, care apare la Arad în revista „Speranța”. Începînd de atunci, peste o jumătate de veac gîndurile scriitorului se pot întîlni în gazetele vremii, abordînd o gamă extrem de variată de probleme tratînd conținutul învățămîntului, programe și manualele școlare, metodică predării ș.a.

Nimic nu e mai înălțător decît luptînd pentru propria-și desăvîrșire, să contribuie prin munca sa și la desăvîrșirea altora. Slavici a fost din acest punct de vedere un model. El a militat întreaga viață, prin opera sa literară, prin studiile sale pedagogice, prin activitatea sa de profesor la desăvîrșirea multor generații de tineri.

Concepția pedagogică a lui Slavici cuprinde trei domenii fundamentale bine distincte, precizare făcută chiar de scriitor:

— Natura educației — noțiunea de educație, specificul național al educației și educabilitatea.

— Scopul educației — definirea scopului, laturile educației; educația fizică, morală, inclusiv cea estetică — intelectuală și profesională.

— Mijloacele de educație — iudirea, autoritatea, exemplul, pedepsele și recompensele.

La activitatea sa directă în învățămînt, Slavici adaugă și o informare largă de specialitate. Dacă a proprierea de marile curente filozofice și de marii gînditori — Platon, Aristotel, Kant, Schopenhauer, Fichte, Schelling, Hegel — i-o dato-

rează aproape integral lui Eminescu, studiile și pregătirea pedagogică și-a făurit-o singur la Viena sau paralel cu activitatea sa neobosită de dascăl. Rousseau, Pestalozzi, Herbart, Spencer, au avut o influență covârșitoare asupra gîndirii sale pedagogice. Pe fundalul concepției acestor mari gînditori, care au dominat epoca, Slavici grefează gînduri proprii, experiență personală ținînd seama de specificul și particularitățile poporului nostru. Opera sa literară, privită mai atent și obiectiv, este o ilustrare practică a ideilor unui mare profesor care a slujit învățămîntul românesc peste 4 decenii. Interferențele operei literare cu ale pedagogiei sînt evidente. Aria celor două mari domenii de activitate își are obârșia în aceleași izvoare: dragostea scriitorului pentru țara și poporul român. Pornit din Șiria Aradului cunoscînd situația școlii române de sub imperiul habsburgic, trecînd prin Iași Moldova, focar de înaltă cultură, unde locuiește împreună cu Mihai Eminescu și Miron Pompiliu, la Samson Bodnărescu, pe atunci director al Școlii normale de la Trei Ierarhi, ajunge în București chemat de Titu Maiorescu. Colaborează cu Eminescu și Caragiale la „Timpul”. Conduce apoi ziarul „Tribuna” pînă în 1890. Scoate cu Caragiale și Cosbuc revista literară „Vatra”. Prin lupta sa neobosită și prin contactele cu vîrfurile literaturii românești, Slavici cunoaște direct năzuințele spre cultură și progres ale poporului nostru și devine un neobosit apărător al lor.

Luptînd pentru dezvoltarea învățămîntului românesc, Slavici nu se sfiește să reliefeze specificul național al educației. El nu cade însă în greșeala îndreptării tineretului spre o direcție național-șovină. Teodor Gal subliniază în monografia sa despre I. Slavici că „ceea ce dă caracter național educației este în primul rînd limba maternă, apoi obiceiurile și tradițiile poporului, literatura și istoria națională, studierea istoriei universale și a altor obiecte de învățămînt prin prisma legăturilor noastre cu alte popoare, prin prisma intereselor și aspirațiilor românilor”. Demnitatea națională la Slavici nu apare ruptă de spiritul de înțelegere care trebuie să existe față de celelalte naționalități cu care românii trăiesc laolaltă.

Slavici a militat neobosit și pentru difuzarea în mase a culturii și a științei, deziderat ce a luat proporții naționale numai în sistemul nostru social actual.

Fără a subestima scăderile și contradicțiile existente în opera sa pedagogică, Slavici rămîne cert un precursor al pedagogiei române moderne și un stîlp de ctitorie a școlii din România.

M. RADOI

PROGRAMA și profesorul

Științele sociale sînt unele din cele mai importante obiecte de studiu pe toate treptele învățămîntului, a căror predare reclamă multă răspundere din partea profesorului. O justă orientare politică și pedagogică, alături de o temeinică stăpînire a materiei. În vederea creșterii eficienței lecțiilor de la aceste discipline, ancorării lor în realitățile social-politice și economice ale fiecărei etape, programele au fost astfel alcătuite încît profesorului i se lasă libertate — dar și rigoare dublată de grijă — în detalierea echitabilă a conținutului lecțiilor și îmbogățirea lor cu informațiile curente cele mai ilustrative. Este de remarcă, în același timp, faptul că programele sînt mai bine adaptate la specificul unităților de învățămînt, ceea ce permite o situație mai pronunțată a cunoștințelor de la fiecare disciplină în contextul social-economic al vieții și, prin aceasta, o mai temeinică însușire a materiei.

Aceste orientări impun o pregătire mult mai profundă a lecției de științe sociale și o atitudine mai creatoare a profesorului în traducerea în viață a programei. Aș da cîteva sugestii — între aceste coordonate — pentru predarea diferitelor capitoare prevăzute de programa de economie politică. Acolo unde acestea indică un număr prea mare de probleme în raport cu orele afectate în total temei (de exemplu, temele: „Acumularea capitalului și tendința ei istorică”; „Împărțirea plusvalorii între diferitele categorii de capitaliști”; „Repartiția în socialism”; „Creșterea bunăstării poporului — țelul suprem al politicii partidului” etc.), e necesar să facem o selecție, să nu tratăm la clasă decît aspectele mai importante, fără de care nu ar putea fi înțelese categoriile fundamentale ale cursului, urmînd ca elevii să parcurgă singuri întregul conținut al temei și un minim de material bibliografic, fără de care lecția nu ar putea fi asimilată. Cu siguranță că autorii noilor manuale au ținut seama de acest lucru, eliminînd tratările enunțative, acordînd prioritate explicării și analizei fenomenelor economice și sociale. În acest sens, vin în ajutorul nostru și broșurile difuzate gratuit elevilor și care le ușurează mult munca de informare. De asemenea, de un real sprijin pot fi culegerile de texte din documentele de partid, întocmite pe probleme fundamentale ale politicii acestuia.

La temele unde programa de liceu reproduce aproape ad litteram pe cea a învățămîntului superior, profesorul, cu puțin efort, poate adapta lecția la nivelul vîrstei și cunoștințelor elevilor, atît ca structură, cît și ca problematică și nivel de tratare. Consider că folosirea în predare a metodei preponderent istorice ușurează înțelegerea și însușirea cunoștințelor de economie politică, la primul contact al elevilor cu această disciplină.

Cred că o importantă datorie a noastră este să avem permanent și grija corelărilor interdisciplinare, deoarece astfel putem fructifica mai bine bogăția de cunoștințe dobîndite la alte obiecte studiate în anul în curs sau în cei anteriori. De pildă, în anul I (respectiv clasa a IX-a), la predarea noțiunilor de forțe și relații de producție, vom îmbogăți conținutul formativ al disciplinei noc-

tre și vom economisi și timp dacă vom face apel la cunoștințele dobîndite de elevi în clasele VI—VIII la istorie și educație cetățenească. Evident că această corelare interdisciplinară ne impune o cunoaștere pînă la detaliu a programei celorlalte discipline. Dacă în ele se repetă unele probleme ale cursului nostru, cunoștințele pe care le reluăm trebuie duse mai departe, nu tratate ca pe niște lucruri despre care elevii de abia acum află. Cu mult succes am folosit asemenea cunoștințe în lecțiile de sistematizare, de recapitulare etc. la care elevii au putut participa în discuții mult mai activ și mai matur.

Deoarece practica vieții sociale se îmbogățește continuu cu fenomene economice interesante, pe care matematica le poate investiga și analiza cu mare precizie, opinez pentru o mai strînsă legare a predării matematicii cu aceea a economiei politice, care poate deveni astfel mai prospectivă și mai operațională. Ni se pare cu atît mai necesară această legare la liceele de specialitate, cum ar fi cele de prelucrare automată a datelor economice etc.

SILVIA DEDIU

DAN BAJENARU

Portretul lui N. Iorga

SE POATE GRĂBI EVOLUȚIA INTELECTULUI

Preocuparea principală a psihopedagogiei actuale este depistarea mijloacelor de accelerare a evoluției intelectului, preocupare impusă de necesitatea adaptării omului la ritmul rapid de dezvoltare a societății moderne.

Din această perspectivă ne propunem să argumentăm posibilitatea de perfecționare a capacităților intelectuale printr-o instruire adecvată. Procesul instructiv-educativ poate influența activ aceste capacități. Vom analiza în special metoda învățării prin descoperire, stimularea gândirii euristice prin prefigurarea trăsăturilor operațiilor formale cu mijloace specifice operațiilor concrete și metoda utilizării transferului de strategii în învățare și gândire. În legătură cu aceste aspecte avem argumente experimentale în cadrul cercetărilor noastre asupra dezvoltării capacității de gândire probabilă, efectuate la Institutul de psihologie sub conducerea științifică a dr. E. Fischbein.

În experimentele noastre referitoare la posibilitățile elevilor de asimilare a unor elemente de analiză combinatorie, ne-am servit de o tehnică pe care am numit-o „instruire prin descoperire programată”. Această tehnică constă din îmbinarea unor caracteristici ale instruirii programate cu cele ale învățării prin descoperire: descoperirea, efectuată de elev, era dirijată de experimentator conform unui program care se prezenta sub forma unei succesiuni standardizate de pași. Spre deosebire de instruirea programată, în care secvențele încep, în general, cu informații, în procedeul nostru fiecare secvență începea cu o întrebare. Dacă la întrebarea directă, subiectul nu putea să răspundă, urmau întrebările ajutătoare care urmăreau să stimuleze transferul unor soluții

anterior învățate în cursul experimentului. „Cantitatea” de dirijare — prin intermediul întrebărilor ajutătoare — varia în funcție de gradul de competență al subiectului în rezolvarea problemei. În metoda noastră, la sfîrșitul fiecărei etape, i se cerea subiectului să descopere concluzia sau caracteristica comună pe care s-o exprime verbal, prin formulă sau schemă. Pe lângă solicitarea elevilor de a descoperi, intervenea succesiunea standardizată a pașilor preconizată de instruirea programată. În acest mod, s-a realizat o bună asimilare structurală — chiar la elevii de 10 ani — a unor tehnici de gândire pe care Piaget le considera accesibile numai la nivelul operațiilor formale (după 11—12 ani).

Strîns legate de capacitatea de descoperire sînt strategiile euristice, care selecționează numai unele trasee imaginabile. Selecția se realizează prin intuirea unor căi mai plauzibile, mai economice. Dintre strategiile euristice care intervin frecvent în activitatea intelectuală a elevului și care pot fi învățate amintim: analogia, transferul analogic, modelarea, metoda micilor variații, instrăinarea, rezolvarea unei probleme complicate prin rezolvarea unei probleme înrudite mai simple, metoda întregului și componentelor, selecția ipotezelor prin aprecierea plauzibilității lor, combinarea a două teorii, „brainstorming”-ul, reducerea diferențelor etc.

După părerea noastră, o modalitate eficientă de facilitare a tranziției la trăsăturile unui stadiu superior de dezvoltare a inteligenței constă în prefigurarea acestor trăsături cu mijloacele stadiului precedent.

Am reușit să demonstrăm experimental că prin utilizarea unor me-

tode adecvate de instruire sistematică (cu scheme figurale, transfer) se poate grăbi procesul de evoluție a capacităților intelectuale, se poate îmbunătăți capacitatea de rezolvare a problemelor complexe cu caracter formal.

Din cercetările noastre teoretice și experimentale, am desprins ideea că analiza psihologică a noilor metode de predare — și mai ales a învățării prin descoperire — se face prin raportare la mecanismul transferului de strategii în gândire și învățare. Subliniem că fenomenul transferului în învățare și în procesul de descoperire are un caracter dinamic, întrucît niciodată nu se face o transferare mecanică și nemodificată a vechilor achiziții în noile situații care implică o descoperire. De aceea, nu este posibil și nici nu este necesar să descopere singuri totul.

În concluzie, subliniem că dezvoltarea intelectuală trebuie să fie astfel dirijată încît să sintetizeze cît mai mult cu putință din spiritul științific al epocii contemporane: caracterul interdisciplinar al activității științifice, experimentarea practică și mintală a adevărilor, structurarea și restructurarea practică și mintală a adevărilor, structurarea și restructurarea continuă a cunoștințelor, perspectiva prospectivă a cercetărilor științifice și tehnice, interpretarea dialectică a datelor, aprecierea probabilistă și dinamică etc. De aceea, una din cerințele imperativo-ale instruirii școlare actuale devine formarea și dezvoltarea, printr-o exercitare sistematică, a schemelor și procedeelor utilizate în știință, necesare asimilării organice a cunoștințelor științifice și însușirii deprinderilor de investigație și experimentare științifică modernă.

ION MANZAT

Ion Lăncrănjan CORDOVANII

Elogiat de critica literară la apariție, distins cu Premiul de Stat și Premiul Uniunii scriitorilor pe anul 1963, contestat mai apoi cu vehemență și patimă, „Cordovanii” lui Ion Lăncrănjan se dovedește la această a treia ediție a sa o operă durabilă și demnă de a trezi interesul publicului larg.

De dimensiuni ample (3 volume a 500 pagini fiecare), romanul se înscrie firesc în tradiția transilvăneană a unor scriitori ca Rebreanu, Agribiceanu, Pavel Dan, dar apropierea există și se pot remarca și în treia Ion Lăncrănjan și proza lui Zaharia Stancu. În ceea ce privește modalitatea de expunere — povestirea la persoana întâi, rememorarea principalelor evenimente făcută prin prisma lui Nicolae Logojan, narațiunea urmând să redea fluxul conștiinței acestuia — constatăm în multe părți ale romanului lui Ion Lăncrănjan afinități cu proza lui William Faulkner.

În centrul acțiunii romanului se află Pământul. Dătător de speranțe, iubit și idolatrizat, factor de discordie și de nenorociri în același timp, el antrenează în jurul său oameni și pasiuni, există în conștiința oamenilor și le determină faptele și este martor al faptelor lor.

Nicolae Logojan, zis și Lae Cordovan, se întoarce din război în satul său, în Dunga de Sus. Întoarcerea sa nu a fost dorită nici de tatăl său și nici de fratele Simion, căsătorit între timp cu Lina, și care îl consideră mort în război. Întors în casa părintească, Lae Cordovan își revendică partea de pământ și toate drepturile sale. Bătrînul, tatăl, presat de fiul mai mare, de cumnată și neamurile acesteia, ca și de propriile convingeri, refuză orice împărțire a pământului. Lae vrea să se

stabilească om la casa lui, să se însoare cu Parasca și să-și întemeieze gospodărie. I se refuză orice drept asupra pământului, iar Parasca se mărită cu un altul, fiu de găzdoi, de chiabur. În seara nunții, Cordovan cel tânăr se duce la casa miresei și o răpește ducînd-o la mătusa Oniță care se dovedește îngăduitoare față de tinerii îndrăgostiți, și le oferă adăpost.

Satul e martorul unei frământări și al unor nemulțumiri pe fundalul cărora certurile Cordovanilor sînt un simptom caracteristic, dar nu singurul. Împărțirea pământului după război nu s-a făcut cu dreptate, cei bogați au rămas tot bogați, cei săraci tot săraci. Asistăm la veritabile bătălii pentru pământ între comune, de vechi politicieni ai partidelor „tradiționale” și legionari, menite să distragă atenția de la adevăratele probleme și să discrediteze pe comuniști. Odată cu terminarea războiului se întorc însă și oamenii vremurilor noi, comuniști ca Dumitru Ispas, fierarul Andreu Sănuș, Pătru Milton, zis Pandurul, Ilie Rîmciște-reașul, care caută să îndrepte lucrurile pe un făgaș nou. „Drumul spinos al înțelegerii” este însă lung, oamenii ezită, sînt nehotărîți, se urnesc greu și nu întotdeauna în sensul dorit.

Cordovanul cel tânăr se stabilește împreună cu Parasca în casa părăsită de bătrîni și Simion. Volumul al doilea începe prin a descrie asediul la care îl supun aceștia din urmă, veniți să ia cărămida și lucrurile care mai rămăseseră de luat din casă. Scena are plasticitate și culoare, dramatismul împletindu-se cu comicul. Asistăm la un război în miniatură între Lae și ai săi și la care oamenii satului sînt spectatori. Locul de desfășurare a luptelor se mută apoi pe cîmp, unde își distrug unii altora brazdele, seamănăturile, își dau foc la recolte și se bat. Se hotărăște apoi înființarea unei gospodării colective. Conflictul se aplatizează în cele din urmă și încetează să existe prin munca unor comuniști ca Gheorghe Dicu, Maxim, Andreu

Susan. De abia acum gospodăria se întemeiază cu adevărat. Tăranii au devenit însă neîncrezători. Lae Cordovan, care s-a luptat atît să-și recîștige pămînturile, nu poate acum, cînd le-a cîștigat, să se despartă de ele. Nu se va înscrie decît după ce se va înscrie tot satul, hotărît să termine atunci și certurile cu Simion și cu Parasca.

Romanul acumulează progresiv fapte noi, revine la cele vechi și le lămurește contextul, anticipează, puterea lui stă în întindere nu în amănunt. Lăncrănjan minuește cu abilitate și realizează mișcarea mulțimilor; există în Cordovanii un dialog al mulțimii de formă eliptică, un fel de cor care comentează ce se petrece și anticipează în același timp. Digresiunile, numeroase, dispuse de regulă în capitole aparte, dau o coloratură lirică romanului. Unele imagini, ca cea curgere universală de tărîță care antrenează în ea totul sau imaginea bătrînului Cordovan ca un stîlp de pămînt se rețin. Cum se rețin de asemenea figura lui Dumitru Ispas zis și Mitru spinzură foame, a lui Andreu Susan, a lui Gheorghe Dicu, activiști de partid, comuniști adevărați pe care nu-i sperie nereușitele trecătoare. Un personaj episodic, cum e mecanicul care îi aduce lui Lae Cordovan arme să le ascundă, arme ale lui Aurică Aviator și ale bandei sale, e prezentat cu înțelegere de scriitor și astfel figura se reține prin autenticitate. Uneori lungimile supără, acțiunea e diluată și suplinită de fragmente lirice.

În unitatea sa, romanul „Cordovanii” al lui Ion Lăncrănjan este o amplă epopee a satului transilvănean de după război, o dezbateră curajoasă, polemică, evitînd schematicismul (din păcate nu întotdeauna), carte a cărei actualitate politică, acum, la zece ani de la încheierea cooperativizării agriculturii, o constatăm ca pe un lucru de mare însemnătate și ca un atribut inseparabil al expresiei sale literare.

MIHAI BĂRBULESCU

Reguli

Înainte de a vorbi despre regulile ce urmează a fi respectate în redactarea notelor de lectură, cred că nu ar fi rău să ne oprim puțin asupra a două din „păcatele capitale”, (expresia nu ne aparține) de care trebuie să ne ferim.

Primul este graba prea mare și „excesul de zel”, care se manifestă prin lipsa de încredere în propria memorie, acel „zor”, de a trece pe hirtie totul, fără a separa în prealabil lucrurile importante de cele de amănunt, nesemnificative, prin graba de a nota, înainte de a termina o frază sau un paragraf, ceea ce doar ni se pare a fi o informație nouă sau o idee.

Al doilea „păcat” este lipsa de claritate. De el suferă cei care fac „economie” de hirtie, scriu îngheșit, ilizibil, dezordonat, și care, bineînțeles, pierd foarte mult timp cu descifrarea propriilor însemnări. În cazul extragerii unui citat, „uită” să mai indice sursa.

Și acum, câteva din regulile asupra cărora majoritatea autorilor a căzut de acord și care s-ar putea rezuma în felul următor:

1. Notele de lectură se fac numai pe fișe (jumătate sau a patra parte dintr-o coală); nu pe caiete, pentru că astfel de însemnări nu pot fi ordonate după trebuință. A lucra pe fișe înseamnă a adopta de la început principiul „informații separate pe care le pot organiza după necesități, în cite scheme sau structuri am nevoie”.

2. Se scrie doar pe o parte a fișei pentru a regăsi mai ușor informațiile dorite, dar și pentru a evita, în cazul unei hirtii de mai proastă calitate, „urmele” pe care le lasă instrumentul de scris pe verso colii.

3. Notele de lectură se iau după a doua sau a treia lectură a textului. Argument: informațiile pe care le reproducem, dacă nu sînt exacte, pot perpetua în conștiințele noastre un fel de provizorat ori, și mai rău, acea „ignoranță enciclopedică” despre care vorbea nu știu cine.

4. Pe o fișă se trece o singură idee principală, un singur citat, un singur extras. Deci, nu vom reproduce pe aceeași fișă o informație despre, să zicem, tehnica picturii de șevalet alături de istoricul mașinilor cu aburi.

5. E bine ca fiecare fișă de lectură să aibă un titlu, o indicație bătoare la ochi. Folosirea creioanele colorate ne ajută să împărțim „pe culori” informațiile culese în timpul lecturii (foarte interesante, discutabile, date statistice „grăitoare”, idee nouă, vorbă de duh, demonstrație irefutabilă, exprimare plastică, scheme sau grafice pe care le vom reproduce etc.).

6. Limitarea notelor de lectură la strictul necesar pentru a împiedica redundanța (pentru că există și o manie a notițelor care umple și sertarele, și buzunarele celor în cauză, dar care, cum am văzut, înseamnă o pierdere imensă de timp cînd vrem să le căutăm). Primenirea lor periodică trebuie să aibă ca scop asigurarea unei funcționalități depline a notelor noastre de lectură.

Aceste câteva rînduri, „pe puncte”, le încheiem printr-un citat dintr-o lucrare apărută mai demult și intitulată **Sfaturi pentru studenți**. Vorbind despre obiceiul unora de a scrie „ca o muscă ieșită din călimară”, se conchidea că aceștia nu-și dau seama că „dezmațul scrisului înseamnă dezmațul sufletului și că lucrarea murdară spune multe asupra persoanei care a scris-o”.

COSTACHE OLĂREANU

PASIUNEA LITERATURII

Învățul și dezvățul

Dacă e adevărat că școala trebuie să-l învețe pe copil o mulțime de lucruri, nu cumva e tot atît de adevărat că ea trebuie să-l și dezvețe? Fără îndoială, da. Mai precis trebuie să-l dezvețe de ceea ce se moștenește, de ceea ce copilul află pe alte căi, de ceea ce se apropie mai ușor și fără efort. Mai ales că în epoca radioului, tranzistorului, magnetofonului, televizorului multe se pot învăța ușor, sau, mai bine zis, se pot „prinde” ușor. Mai greu cred — în această etapă a civilizației umane, în care noul se prăvale cu o iuțeală amețitoare asupra noastră și uneori noul devine sinonim cu efemerul — este fixarea anumitor pasiuni sau mai bine zis transformarea unei pasiuni momentane într-un interes continuu, într-o permanență a vieții tale spirituale. Cînd în articolul trecut lansam ideea organizării lecțiilor despre autorii dramatici în sala de teatru, nu mă gîndeam numai la faptul că aici piesa trăiește în ambianța ei, aici ea își află expresia adecvată, dar că astfel facem să dispară inhibiția care, nu o dată, operează în fața sălii de teatru. Copilul trebuie să se deprindă cu mersul la teatru așa cum se deprinde cu mersul la școală, iar sala de teatru să-i devină o adevărată obișnuință. De aceea eu sînt împotriva spectacolelor și concertelor organizate în școli. Elevul trăiește emoția adevărată în sala și în amfiteatrul de care în mod obișnuit se leagă numele unui artist, regizor, interpret. Astăzi putem să uităm cînd l-am văzut sau l-am auzit prima dată pe actorul X sau pe dirijorul Y, dar nu ziua cînd am pășit prima oară la Ateneu sau la Teatrul Național. Ceea ce spun nu sînt elemente exterioare artei, ci, dimpotrivă, ele reali-

zează acea ambianță, acea atmosferă, acel climat prin care arta cucerește inima omului tînar. Pe scene improvizate, pe estrade rudimentare, cu elemente de decor amputate, în săli impropii cu acustică defectuoasă, atenția copilului, cum este și firesc, se deturneză spre asemenea accidente. Or, copilul, ca să creadă în artă, ca să o respecte, ca să i se devoteze trebuie ca, de la primele întîlniri, să trăiască solemnitatea pe care o implică necesarmente actul estetic. E drept, trăim în epoca demitizării de tot felul, trăim într-o vreme cînd unii din cei ce vor să elibereze arta de canoane nu ajung pînă la urmă decît la înjosirea ei. Și atunci școala, și nu numai ea, are menirea să contribuie la restabilirea acestui contact cu arta, introducînd tînarul în circuitul firesc al desfășurării ei. Obișnuindu-se de mic cu ambianța, avînd deprinderea de a merge o dată sau de mai multe ori pe săptămînă la teatru sau la concert, el nu o să aibă mai tîrziu sfiala de a păși în aceste sanctuare ale artei. Cît de mult am fost impresionat de gestul unor profesori de muzică din București care, timp de două stagii, la concertele radio, veneau în fiecare joi seara însoțiți de cîțiva zeci de elevi ai lor! Nu rămîne oare o amintire de neuitat seara în care Igor Markevitch a dirijat Simfonia a IX-a sau cele trei concerte Mozart de sub bagheta lui Zecchi? Emoția resimțită atunci am citit-o pe fețele tuturor acestor adolescenți care au dovedit un entuziasm de-a dreptul contagios. Școala are menirea nu numai să trezească interesul pentru literatură, ea este aceea care trebuie să pulverizeze toate tabuurile existente acum. Ea trebuie să-i facă pe copii să priceapă

că dificultățile de înțelegere a zonelor superioare ale artei nu sînt insurmontabile, iar uneori nu sînt decît aparente. Ea trebuie să rupă toate aceste false bariere și să-i familiarizeze în chip inteligent cu formele de manifestare ale frumosului. Și, mai ales, să restituie actului artistic solemnitatea și fiorul lui. Să-l facă pe tînarul spectator să înțeleagă împrejurarea că fiecare nouă reprezentație cu aceeași piesă de teatru nu repetă mecanic pe cea precedentă și că, fiind aceeași, ea e mereu alta. Generația noastră a văzut de zeci de ori pe Vraca în „Vlaicu Vodă”, pe Ion Manolescu în „Manasse” și aproape nu trecea dîmnică să nu vedem de la galeria echipa de aur a „Gaițelor” lui Kirijescu, a „Scrisorii pierdute” și a „Noptii furtunoase” în montarea lui Sică Alexandrescu. Cred că îl auzisem de douăzeci de ori pe George Georgescu dirijînd Simfonia a V-a a lui Beethoven, dar, știind că este aceeași manieră de interpretare, cînd o vedeam din nou pe afiș, numai noi știm cît ne luptăm cu portarii Ateneului să o mai auzim încă o dată, și emoția noastră era din ce în ce mai copleșitoare. Mergeam la operă, și cozile pentru bilete se formau atunci la ora cinci dimineața, să-l auzim pe Secăreanu în „Rusalka”, iar cînd îl aplaudam, se cutremurau și candelabrele sălii.

E de vină numai generația tînară că nu vine astăzi la operă? Nu! Am lăsat cu toții să se creadă că teatrul, muzica simfonică, opera, e ceva greu, indigest, lipsit de atractivitate, nu am făcut loc cu generozitate tineretului în sala de spectacol, nu l-am chemat și, mai ales, nu l-am făcut părtașul marilor evenimente artistice ale țării.

Dar despre toate acestea într-un număr viitor.

VALERIU RĂPEANU

GATA PENTRU DESCHIDEREA CURSURILOR?

RAID ANCHETĂ

Argeș

La Inspectoratul școlar al județului Argeș, am cerut să vorbesc cu inspectorul general.

— E plecat pe teren, la școlile din județ, mi s-a răspuns. Verifică stadiul pregătirilor pentru deschiderea cursurilor.

— Atunci cu unul dintre inspectorii șefi.

— Pe teren, cu aceeași problemă. A rămas să discut cu singurii inspectorii aflați în oraș, prof. Gheorghe Fianu și prof. Vasile Găneci.

O primă urgență, construcțiile

— Toate școlile din județul nostru — m-a asigurat inspectorul Gh. Fianu — sunt pregătite să înceapă cursurile chiar mâine, dacă ar fi nevoie.

— Sînt încheiate toate lucrările de construcții și reconstrucție?

— În general, da. Acolo unde nu sînt, există rezerve de spațiu pentru școlarizarea elevilor. În comuna Davidești, de exemplu, se construiește un local nou care va fi gata pînă la 1 septembrie și care va permite crearea de noi ateliere, laboratoare și cabinete. Dacă școlile s-ar deschide însă astăzi, vechea clădire este pregătită să-și primească elevii. Aceeași situație o avem și în alte localități. În comuna Bradu, se construiește un nou local cu etaj ale cărui lucrări au ajuns la finisaj și care are scopul să elibereze vechiul local pentru organizarea învățămîntului pe cabinete și laboratoare. În curînd va fi dată în folosință noua clădire a Liceului de matematică și fizică (fostul liceu de cultură generală „Alexandru Odobescu” din Pitești). Am predat serviciului planificării din cadrul Consiliului popular (trebuie să menționez, între altele, că în această acțiune am fost în permanență sprijiniți de organele locale de partid și de stat) o listă cu materialele de construcție de care au nevoie diferite școli din județ și s-au luat măsuri pentru ca acestea să fie avansate în timp util.

— Cum se achită de obligații întreprinderile constructoare?

— Acum, bine. În urmă cu cîva timp, avem unele dificultăți, dar s-a publicat un articol critic la adresa celor care întîrziu lucrările de construcții școlare. În ziarul local, și acum lucrurile au fost puse pe roate. Trebuie să știți că nici unul din directorii școlilor din județ nu-și îngăduie să plece în concediu înainte de a definitiva pregătirile pentru deschiderea anului școlar.

Părăsesc inspectoratul și trec prin cîteva localități ale județului. Informațiile primite de la Pitești, se confirmă. Într-adevăr, în comunele Valea Ursului, Drăganu, Morărești, Dădulești, școlile sînt reparate, curate, gata să-și primească elevii.

Pentru școala de 10 ani

Pentru a asigura cuprinderea tuturor copiilor de vîrstă școlară în clasele a IX-a și a X-a ale școlii generale de 10 ani, în unele localități, cum ar fi Ciomăgești-Băția sau Cocu s-au construit internate în care sînt cazați elevi din localități mai îndepărtate. În alte comune, unde numărul elevilor nu este suficient pentru a constitui clase conform normelor în vigoare, profesorii vor preda lecții benevole, la grupuri de cîte 7-8 elevi, în afara normei didactice.

Continuu investigațiile în județul Vîlcea. Și aici, construcțiile școlare sînt într-un stadiu avansat. Conform planului, pînă la 1 septembrie urmau să fie date în folosință 24 de săli de clasă. Depășindu-se aceste prevederi, viitorul an școlar va începe cu 60 de săli de clasă noi. La Voicesti (cinci), la Stoilești (două), la Copăceni Hotărâsa (zece), la Mihăilești-Măgura (opt), la Scutești-Mazili (zece), la Gușani (șase), lucrările de construcție au fost terminate sau se află în stadiu de finisaj. Cele 1200 de bănci comandate la diferite întreprinderi ale industriei locale au și început să fie aranjate în aceste noi clădiri. Sînt însă și școli la care lucrările de construcții se desfășoară greoi și care nu pot garanta că vor deschide cursurile în clădiri noi. Este cazul școlilor din comunele Reca și Olănu.

Vîlcea

Ciudățeni ale repartizării și încadrării

În județul Vîlcea s-au luat măsuri pentru încadrarea din vreme a directorilor de școli, cu consultarea primarilor care se interesează îndeaproape de problemele școlilor din comunele lor și a consiliilor profesionale. În ambele județe, a-bundența de cadre didactice a permis încadrarea aproape exclusivă a școlilor cu învățători și profesori calificați.

Dar, iată și unele ciudățeni ale tehnicii de încadrare despre care mi-au vorbit inspectorii I. Purece și R. Constantin.

— Avem un profesor de filozofie care a absolvit facultatea anul acesta și a cărei soție este profesoară la Liceul pedagogic din Rimnicu Vîlcea. Deși noi aveam catedră vacantă de filozofie în orașul Vîlcea, acest profesor a fost repartizat la Baia Mare. Conform normelor în vigoare, pentru apropiere de soție, el va trebui să obțină negație de la județul Maramureș. Dar, chiar în aceste condiții, noi nu-l putem încadra decît ca suplinitor, deși notele cu care a absolvit facultatea i-au dat dreptul să funcționeze într-un oraș reședință de județ. Pentru a putea fi încadrat definitiv la noi, va trebui să participe la un concurs, concurs la care nu are nici un fel de șansă înainte de a împlini stagiul de trei ani, adică înainte de a obține gradul definitiv. Și atunci, cu perspectiva de a pierde în fața altor profesori cu vechime mai mare. Interesant este că sînt cazuri de absolvenți care au venit să ne roage să schimbăm repartizările între ei. Firește, nu am făcut-o, fiindcă legislația în vigoare nu ne permite. Nu este exclus ca la Rimnicu Vîlcea să fie repartizat un profesor de filozofie din Baia Mare. Sînt anomalii care ar trebui reglementate.

Practica, preocupare de prim rang

Ca și în alte școli, în cele din județul Vîlcea, o preocupare de prim rang privind deschiderea noului an școlar o constituie activitatea practică. În construcțiile școlare, o

pondere însemnată o au atelierele școlare. S-au luat măsuri ca toate școlile să dispună de cel puțin două ateliere, unul pentru băieți și altul pentru fete.

Sînt remarcabile și demne de apreciat în această privință preocupările directorilor Petre Dobrinescu, de la Școala generală nr. 2 din Drăgășani și Gheorghe Chelărescu, de la Liceul de cultură generală din aceeași localitate. Ca urmare a unei bune colaborări cu întreprinderea de mașini agricole care o patronază, Școala generală nr. 2 din Drăgășani a reușit să asigure condiții optime pentru practica elevilor. Ceea ce am remarcat ca deosebit de pozitiv la această școală este faptul că practica elevilor a fost astfel concepută și organizată încît să asigure o pregătire complexă în domeniul construcției de mașini agricole, evitînd pericolul unei specializări înguste. Am reținut cu deosebire acest aspect, cu atît mai mult cu cît nu la toate școlile prin care am trecut modalitatea traducerii în practică a ideii privind eliminarea specializării înguste este suficient de clară și se impune ca în scurtul răgaz de timp care rămîne pînă la deschiderea cursurilor să se stabilească soluții optime pentru rezolvarea acestei importante probleme.

OCTAVIAN BUZESCU

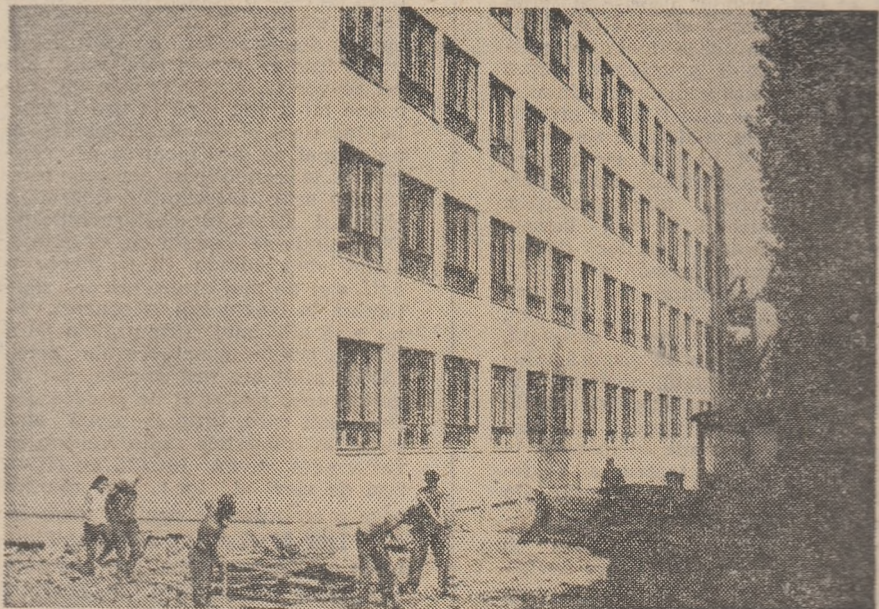
Tulcea

Există multiple posibilități ca anul școlar 1972 — 1973 să se deschidă în condiții superioare anilor precedenți. În primul rînd, se estimează la Inspectoratul județean Tulcea, anul acesta rețeaua școlară ar urma să fie deservită numai de

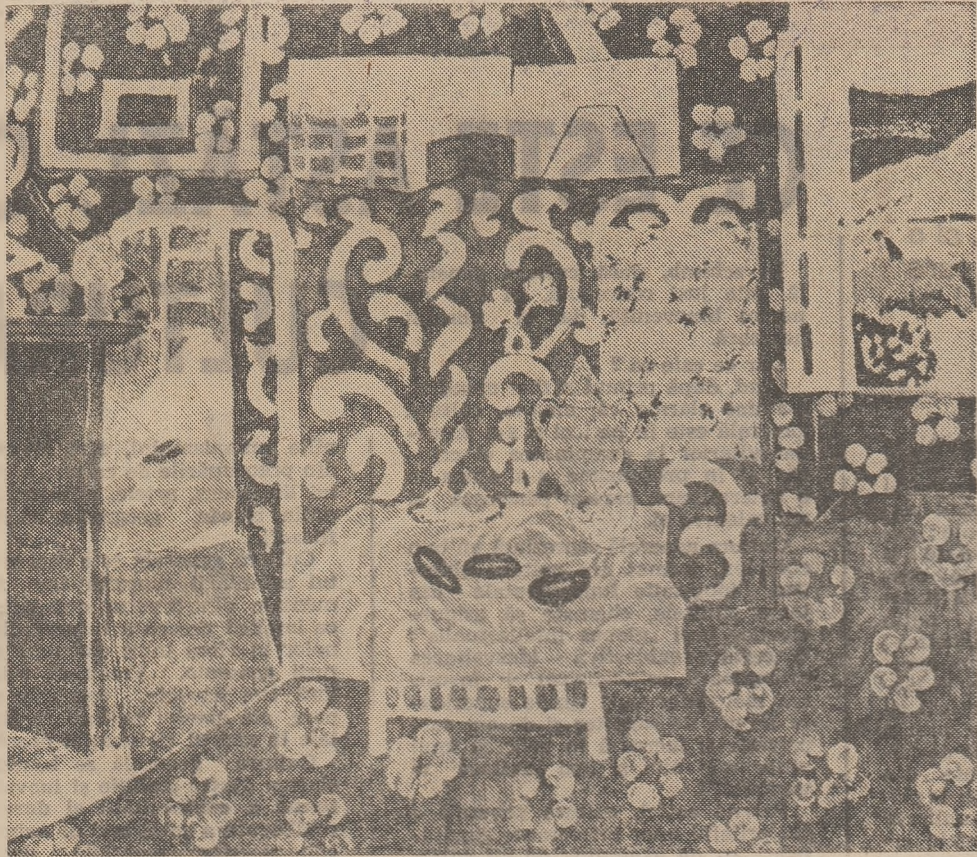
către cadre didactice calificate. Judecînd după experiența anilor trecuți, cînd s-au semnalat destule cazuri în care se cereau negații sau absolvenții repartizați nu se prezentau la posturi, ne-am întrebat, desigur, dacă acest „optimism” nu este într-o oarecare măsură hazardat. Am primit asigurări că starea actuală de lucruri este efectiv mai bună. Cadrele cu pregătire medie au fost îndrumate să se califice, iar pe de altă parte, numărul de absolvenți de specialitate repartizați este incomparabil mai mare decît în trecut. În sfîrșit, situația a fost nesatisfăcătoare numai în unele localități izolate (Cardon, Cișlița ș.a., unde circulația este anevoioasă), nu și în localități ca Mihail Kogălniceanu, Babadag, Jurilovca, Baia Dobregea sau cele așezate în calea traficului fluvial (Maliuc, Crișan, Sulina etc). În al doilea rînd, cunoscîndu-se realitatea că există unele sate ce rămîn izolate o bună perioadă din iarnă, s-au luat măsuri pentru a sporii capacitatea de școlarizare și de cazare în internate (Gorgova, Mila 23, Sfîntu Gheorghe), astfel că elevii nu mai sînt obligați să străbată zilnic distanțe mari, așa cum făceau în anii trecuți. În felul acesta se asigură și școlarizarea tuturor copiilor, și frecvența normală.

Localurile au fost zugerite, au fost asigurate proviziile de combustibil, mobilierul reparat sau înlocuit, materialul didactic necesar distribuit. Manualele, programele școlare, materialul didactic se repartizează unităților în mod satisfăcător. Ținînd seama de comunicațiile mai greoie cu localitățile îndepărtate ori izolate de apă, considerăm totuși că este necesar ca aprovizionarea lor să se facă într-un ritm mai accelerat, perioada 1 — 15 septembrie (după întoarcerea din concedii a directorilor de școli) nefiind, credem, suficientă în condițiile date.

V. IONESCU

Liceul „Ion Creangă” din București își va desfășura activitatea, începînd cu acest an, într-un nou local, corespunzător cerințelor actuale ale învățămîntului

MATISSE

Natură statică

PLANURI, PROGRAME, MANUALE

Pentru a-i informa pe cititorii noștri cu privire la stadiul lucrărilor efectuate de Ministerul Educației și Învățământului în legătură cu planurile, programele și manualele pentru noul an școlar, ne-am adresat tovarășului ROMEO DĂSCĂLESCU, director general adjunct al Direcției generale a învățământului de cultură generală, cu rugămintea de a prezenta situația elaborării și difuzării planurilor și programelor de învățământ, criteriile care au stat la baza îmbunătățirilor aduse planurilor, programelor și manualelor și felul cum au fost folosite, în acest sens, propunerile, sugestiile și observațiile oamenilor de la catedră.

1. Anul școlar 1972/1973 a fost pregătit cu minuțiozitate. Datele pe care le voi menționa sînt de natură să illustreze efortul de muncă depus pentru ca învățămîntul de cultură generală să-și poată deschide porțile la 15 septembrie în condiții îmbunătățite față de trecut.

Au fost elaborate, sau revizuite, un număr de 40 de planuri de învățămînt, care se vor aplica începînd cu anul școlar 1972/1973. Acestea au fost difuzate inspectoratelor școlare încă din luna martie a.c. Recent, ele au apărut în Buletinul Ministerului Educației și Învățământului.

Pentru anul școlar 1972/1973 au fost, de asemenea, revizuite sau elaborate 78 de programe școlare. Acestea, precum și cele existente, au fost tipărite în broșuri pe obiecte. Difuzarea lor este în curs, prin grija Editurii didactice și pedagogice. Au fost expediate sau sînt în curs de expediere la școli 40 de programe, restul fiind într-o fază avansată de lucru în tipografie.

2. Planurile de învățămînt au fost revizuite sau elaborate într-o concepție de sistem, de interdependență a obiectivelor în raport cu contribuția fiecăruia în parte și a sistemului ca atare la profilarea personalității polivalente a elevilor. În această viziune numărul de ore pe obiect este o **rezultantă și nu o condiție determinantă, anticipată**, a poziției obiectului de învățămînt în plan. Obiectele dobîndesc astfel funcționalitatea în cadrul unor interrelații care asigură o viziune unitară asupra fenomenelor din natură și societate.

Ne-a preocupat insistent ameliorarea efortului de muncă al elevilor, reducerea numărului săptămînal de ore. Vom practica un plan de învățămînt la liceu de 29—31 de ore săp-

tămînal, față de 34 de ore în anul școlar 1971/1972. Pentru ca solicitarea la muncă a elevilor să-și găsească echivalent în munca didactică, ea însăși raționalizată în tehnologii și cerințe, profesorii trebuie să adopte ferm concepția după care conținutul învățămîntului se proiectează pentru elev (și nu invers: elevul să fie „îndesat” în forme și conținuturi care fac abstracție de existența lui).

Conținutul noilor programe — matematică, fizică, chimie, biologie, istorie, literatură română, limbi moderne — este mai bine orientat din punct de vedere științific, ideologic și pedagogic, el are un mai pronunțat caracter aplicativ. În acest mod, activitatea productivă a elevilor, ca limită superioară a caracterului aplicativ al conținutului unor programe, se constituie ca un element formativ în configurarea personalității tinerilor, în pregătirea celor mai bune premise pentru încadrarea lor socio-profesională încă de pe băncile școlii.

Am urmărit, de asemenea, descărcarea programelor de cunoștințe devenite inoperante în practică și perimate în teoria științei. Operația o socotesc deschisă, posibilitățile la acest capitol al acțiunilor noastre sînt departe de a fi epuizate.

Calitatea programei se reflectă pînă la un punct în manual. „Pînă la un punct”, deoarece pot apare cazuri în care autorul de manual să nu asimileze concepția autorului de programă. Și, o altă față a lucrurilor: în timp ce autorul programei este dispus să reducă din volum, autorul manualului este tentat, din rațiuni de cu totul alt ordin decît didactice, să scrie pagini cît mai multe. Astfel, esențialul se diluează, iar elevul intră sub autoritatea de fier a numărului de pagini. Îmbunătăți-

rile manualelor merg pronunțat spre asanarea acestor aspecte evident negative.

Forma de prezentare grafică a cărții o apreciem în raport de funcționalitatea imaginilor care susțin plastic și sugestiv textul, de caracterul lor atractiv și veridic. Planșe, grafice, tabele statistice, reproduceri, o pagină aerisită, cu litere care se pot citi fără lupă sau ochelari, sînt cerințe elementare față de manual. Eforturile editoriale în acest sens încep să se traducă în realizări.

3. În elaborarea planurilor și programelor de învățămînt am promovat cu mai multă fermitate consultarea colectivelor de specialiști la toate nivelele de reprezentare — academicieni, cadre universitare, cercetători, profesori și învățători din învățămîntul de cultură generală.

Am multiplicat, de asemenea, formele de contact cu colaboratorii noștri: consultații individuale sau colective în cadrul comisiilor pe obiecte, dezbateri, reuniuni de lucru, sesiuni științifice, dialog prin intermediul presei. În modul acesta planurile și programele de învățămînt sînt o operă colectivă, ele fiind puse în mai mare măsură în acord cu nivelul atins de știință în impetuoasa ei dezvoltare.

Totodată trebuie să spun că sîntem obligați cu sentimente de respect și grațitudine față de toți cei care și-au exprimat în forme și ocazii diferite acordul sau dezacordul cu materialele elaborate de noi.

Toate punctele de vedere exprimate, care ne-au parvenit, au fost tratate cu seriozitate, decantate de elementele polemice sau de cele contingente și reținute (operate pe textul programelor) în raport de oportunități metodico-științifice.

Chiar dacă definitivarea unei programe nu se face după criteriul statistic al plebiscitului, participarea unor cercuri cît mai largi la discutarea ei este absolut necesară, iar luarea în considerare a tuturor punctelor de vedere exprimate constituie o obligație științifică. Aceștia sînt echivalenții unor indicatori barometrici care reflectă stări de spirit, nivele de înțelegere, perspective pentru ziua de mîine, pe care proiectanții procesului de învățămînt nu le pot ignora.

Un om cu ochii ridicați spre lume

(Urmare din pag. 1)

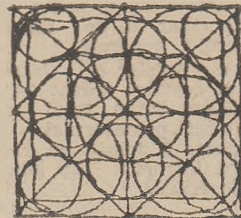
ficilă exercitare de atribuții iese, în mod hotărît, o sumă nuanțată de probleme semnificative. Ne vom strădui să le descoperim.

Una dintre ele, la care ne vom referi azi, este necesitatea ca omul de mîine să fie un om al omeniei și al umanității. La Conferința Națională a partidului, s-a subliniat că, în loc să învețe mii de meseriiore neimportante, elevii trebuie să învețe meseriile fundamentale. E, într-adevăr, caraghios, să vezi specializări atît de stricte încît specialiștii respectivi devin incapabili de a mai vedea ceva în afara centimetrului pătrat al prea nuanțatei lor specializări. În acest ritm de absurdă specializare minoră, n-ar fi exclus să ne întîlnim în viitor cu „croitori numai pentru bărbați care poartă numărul 48, care sînt blonzi din naștere și cărora le place Bach” sau „telefonistă care știe să răspundă la apelul abonaților al căror număr personal începe cu 18” sau „inginer electrotehnician pentru antene de mai mult de 2 metri înălțime” sau „profesori de literatură scrisă cu cerneală albastră”... Să sperăm că nu vom ajunge acolo, deși multe din vanitoasele specializări actuale nu sînt mai puțin ridicole, și în esență, și în titulatură, decît cele abia înșiruite. Nu-i nimeni revoltat pe împrejurarea că unii oameni știu mai bine o submeserie. Fiecare poate ști aprofundat ce dorește. Dar asta, cu condiția să știe bine fondul meseriei. Un inginer, bun numai pentru antene de 2 metri, devine detestabil în clipa în care refuză să ia în considerare o antenă de 1,98 sau dacă nu înțelege că dedesubtul antenei, în casă, e un... televizor. Una din marile drame — pe care sînt fericit să văd că partidul nostru, principal, n-o acceptă în structurile sociale — este o specializare surdă la marile probleme ale timpului. Ne trebuie, da, meseriași, dar meseriași care să priceapă antena, televizorul, legătura dintre ele, problemele fabricii de antene și televizore și care, eventual, să și înțeleagă emisiunile bune (cite sint), captate de antena respectivă și transmise de televizorul respectiv.

Ne trebuie, da, meseriași, iar nu cîrpaci de nuanțe. Ne trebuie oameni ai omeniei, oameni de lume, căci — între condițiile obligatorii ale formării unui adevărat umanist — este și puterea lui de a-și ridica ochii, din specialitatea sa către context, către trecerea lumii, către cursul ei. Un bun meseriaș e de preferat firește unui prost meseriaș. Dar idealul trebuie să fie acela de a avea un om de conștiință. În spiritul Conferinței Naționale a partidului, școala are de educat lumea viitorului nostru, în ideea profesunilor fundamentale.

Dacă Leonardo da Vinci s-ar fi specializat, cu încăpăținare, numai în proiectarea primului submarin n-ar fi exclus ca, astăzi, noi să călătorim prin aer agățați de cîte un cîrd de gîște sălbatiche, în absența avionului la care da Vinci n-avea dreptul să aspire deoarece nu-i intra în specialitate.

Un om al omeniei, nu un rob al nuanței, nu un alienat al unei stricte profesionalizări! Un om al omeniei, un om de conștiință, un om de curaj, un om cu ochii ridicați spre lume... Nu un laș, nu un speriat, ci un om de conștiință!

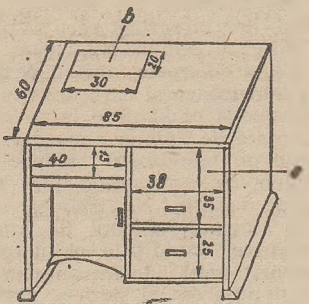
INOVATORII

Prof. Iosif Vonház :

Masă pentru laboratorul de fizică

La „Expo '72” — practica și creativitatea în învățămînt” din Capitală, a atras atenția vizitatorilor o masă originală pentru instruire individuală, destinată laboratoarelor de fizică din școlile de cultură generală. Concepția după schițele profesorului I. Vonház de la Liceul de cultură generală din Carei (vezi fig.), masă — de fapt, un întreg complex — permite efectuarea unui mare număr de operațiuni. Ea înlesnește activitatea în primul rînd la lucrările frontale, la lecțiile cu materiale distribuite elevilor, în lecțiile la care se aplică algoritimizarea, metoda „cutiei negre” și instruirea programată prin folosirea mașinii de instruire.

Deși are dimensiuni relativ reduse, masa este astfel compartimentată încît dispune de un volum total de depozitare de 212.240 cm³. Interiorul ei adaptează, în afara aparatului electric propriu-zis, alte accesorii, rechizite și cărți, planșe (cu dimensiuni de 20x20 cm, pe care sînt montate diferite piese electrotehnice). O ușă pliantă (a) asigură mărirea suprafeței pentru experiențe. Placa mesei este prevăzută cu o nișă cu capac (b) unde se află montate un transformator de curent electric, un redresor, 3-4 prize pentru curent continuu și alternativ, întrerupătoare pentru mașina de instruire și butonul de semnalizare elev-profesor. Nișa poate fi folosită și pentru montarea unui stativ universal ce servește la diverse experiențe e-

lectrice și mecanice. Atunci cînd elevul nu folosește instalația electrică, nișa se acoperă, evitîndu-se astfel posibile accidente de electrocutare.

Avantajul principal al acestui tip de masă constă în faptul că asigură folosirea celor trei piese (accesorii) principale pentru experiențe: cutia de instruire, cutia pentru programe și stativul universal. Cutia de instruire, concepută de același profesor, servește pentru instruirea programată cu răspunsuri la alegere, la lucrări frontale, în aplicarea metodei „cutiei negre”, la verificarea cunoștințelor elevilor, furnizînd tensiuni alternative de 3, 5 și 8 volți și tensiune continuă (a unei baterii) de 4, 5 volți; este mobilă (ușor transportabilă), funcționînd cu baterii sau la priză. Poate fi folosită și pentru semnalizare la diferite concursuri, asigurînd un punctaj de la 1 la 10. Cutia a fost experimentată cu succes la lecții, ca de exemplu la cele de termodinamică, și poate fi construită chiar și de un elev al școlii generale.

Grație multiplexului ei întrebuințării și costului scăzut (este construită din PAL), tipul de masă datorat profesorului I. Vonház, poate fi folosit cu succes pentru lucrările din laboratorul de fizică.

B. CONSTANTIN

ÎN DEZBATERE

Prof.
Nadia Nicolescu

„Nu un ornament, ci o modalitate prin care înțelegem prezentul și viitorul”.

Experți în educație întruniți la UNESCO în 1957 au stabilit, după cum se știe, conținutul conceptului de cultură generală ierarhizînd astfel elementele sale componente: cunoștințe științifice despre lume și om; istoria și științele sociale concepute exclusiv pentru epoca noastră; limba maternă și cel puțin două limbi străine; matematică; tehnologia și tehnica — laturi esențiale ale civilizației moderne și elementele de conexiune ale culturii cu arta. Cum se vede, pe cit de precis, pe atît de general. E drept că domeniile principale — judecate din punct de vedere al actualității în plină transformare — au fost implicate și că legăturile lor cu cerințele civilizației moderne au fost de asemenea, subliniate. Concretizarea lor în practică rămîne însă de făcut. Și acesta nu e un lucru ușor. Aci mi se pare că hotărîtor rămîne spiritul în care esențialul din domeniile desemnate mai sus va fi selectat și transmis. Fiindcă și cultura generală, concretizată în componentele enumerate, poate să ducă la rezultate la fel de vetuste dacă vor fi concepute în spirit rutinar, tradițional; dacă în continuare cultura generală va fi socotită ca un sumum în sine al principalelor valori materiale și spirituale create de societate în îndelungata sa istorie. Vreau să spun că a sosit timpul să privim cultura generală nu ca pe un ornament al individului, oricît de frumos și valoros ar fi el, ci ca pe o modalitate de a-l face apt să înțeleagă prezentul și să se încadreze în el. De ce să amăgim tinerii dîndu-le impresia că pot suplini eventualele neîmpliniri din viața prin reușiri în „valorile” unei culturi generale concepute recapitulativ și normativ față de istoria culturii și a civilizației umane? Dimpotrivă, e necesar să-i apărăm cu strănicie de pericolul de a trăi într-un trecut depășit, dar și de iluzia de viitor că o „cultură generală” oricum ar fi ea le va deschide toate porțile universului. Ca atare, cunoștințele pe care le selectăm din cadrul fiecărui domeniu să fie considerate esențiale în primul rînd după valoarea lor de actualitate. În al doilea rînd aceste cunoștințe să nu mai fie predate cumulativ, pe discipline, cu totul rupte unele de altele, ci organic legate între ele și mai ales intim legate de viață, de producție, de societate. În fine cunoștințele separate, singulare, neîntegrate într-un sistem, constituie un adevărat balast; să ne propunem ca prin cultura generală să ajungem implicit la formarea unei concepții unitare despre lume și viață. Prin absolut nici un detaliu al ei, cultura generală nu trebuie să-l rupă pe individ de actualitate, ci, dimpotrivă, să-l integreze armonios în miezul ei.

Prof. univ.
Ștefan Bărsănescu

„Un bun complex al omului contemporan”.

Dacă prin „cultură generală” se înțelege un sistem de cunoștințe teoretice lipsite de legătură cu viața, atunci ea este în pericol, azi societatea noastră avînd nevoie de o cultură teoretico-practică.

La fel, dacă prin cultura generală se înțelege un sistem de cunoștințe generale, de „generalități”, atunci ea este la fel în pericol, întrucît azi societatea are nevoie de știință, de noțiuni de fond.

CE ESTE ASTĂZI, CE VA FI CULTURA GENERALĂ

În schimb, dacă cultura generală este just concepută, ea este nu numai binevenită, dar și absolut necesară.

Dar ce este ea ?

Cînd, după primul război mondial, s-a dat alarma că, anume, cultura generală este în pericol și s-a procedat ulterior la examinarea ei critică și în profunzime, s-a ajuns la o determinare, care-și păstrează și azi valoarea ei.

Cultura generală reprezintă un bun complex, format din cultura obiectivă (noțiunile fundamentale din toate științele, chemate să asigure elevilor acel „globus intelectual”) + cultura subiectivă (dezvoltarea armonioasă psiho-fizică) + însușirea metodelor unei tinute superioare de om de caracter și de om care privește și lucrează în vederea unui viitor mai bun și mai luminos al umanității.

Privită astfel, cultura generală a dat prilejul unor interesante generalizări, ca de exemplu: cu cit cultura generală crește în adîncime, cu atît crește sensibilitatea morală a tinerilor; o solidă cultură generală s-a dovedit a fi o bună bază pentru cultura profesională și specială; numai o bună cultură generală favorizează o dezvoltare multilaterală a personalității, sufletul uman fiind asemenea unei cremene, care, ca să scoată scintei, are nevoie de mai multe amnare.

În concluzie: nici un om de cultură nu poate subevalua cultura generală.

De-a lungul istoriei ei, cultura generală a cunoscut însemnate mutații: a început cu **artes liberales**; cu umanismul ea părea să se reducă la **artes triviale** (gramatica, retorica cu poetica și dialectica; logica; sub influența iluminismului și apoi a scientismului, în secolul al XIX-lea, ea se constituie ca un program bogat de discipline de studiu și de scopuri (de la matematică și fizică la istorie, geografie, limbi și literatură).

Azi, noile necesități ale societății noastre îi cer o mutație nouă: să includă noi științe ca: **științe social-economice, tehnice și noțiuni de știință a conducerii**, apoi să abilitzeze elevii cu **noi metode de gândire și acțiune și cu un nou habitus**, în acord cu noua cultură și civilizație a societății noastre.

În concluzie: să nu minimalizăm rolul culturii generale, ci să-l adîncim, să-l actualizăm și să-l valorificăm.

Prof. univ.
Gh. Bulgăr

„Sinteză între tradiție și inovație, ca formă a continuității și dezvoltării echilibrate a progresului”.

Noțiunea de cultură generală și-a lărgit sfera de înțelegere datorită prestigiului imens și realizărilor spectaculoase ale științei în general, încît, de la semnificația primară de ansamblu de cunoștințe (importante) din domeniul literar, istoric, filozofic, geografic, din științele naturii, deci cunoștințe umaniste, astăzi termenul de cultură generală cuprinde, trebuie să cuprindă, și sistemul de noțiuni fundamentale din toate domeniile, inclusiv din domeniul tehnic și științific, pentru că astăzi științele exacte și tehnica stau la baza progresului general al umanității. Diferențele nete odinioară dintre cultura umanistă și cultura științifică, tehnică, s-au estompat mereu, prin orientarea necesară către tehnică și știință, fără a părăsi dome-

niile umanismului, fără a exclude din preocupările de cultură ale omului literatura, artele, informațiile de ordin istoric, geografic, sociologic, filozofic.

Cultura generală este deci rezultatul asimilării cunoștințelor fundamentale din diverse domenii, ceea ce implică prezența tuturor disciplinelor în sfera mult discutată a culturii generale. Vreau să subliniez însă trei aspecte, esențiale mi se pare, ale acestei noțiuni fundamentale în cadrul civilizației noastre.

Cultura generală se bazează pe **sinteză dintre tradiție și inovație, ca formă a continuității și dezvoltării echilibrate a progresului**. Asimilarea cunoștințelor esențiale, dobîndite pînă azi, permite mersul înainte prin inițiative și cuceriri noi ale minții omenești. **Domeniul umanistic cuprinde mai ales moștenirea culturală**, păstrată de fiecare generație și valorificată în chip original, pe măsura aspirațiilor istorice ale epocii, pe cînd **domeniul tehnic și științific privește mai ales spre viitor**, cău-tînd febril soluțiile cele mai adecvate pentru un salt înainte pe linia progresului. Sinteză dintre tradiție și inovație oferă infinite posibilități de cultivare a intelctului, sensibilității și gustului pentru valorile noi a unei civilizații solid ancorate în actualitate, dar care nu uită marile învățăminte ale istoriei, adică ale trecutului. Orice enciclopedie este, ca expresie a culturii generale, o iconă a acestei nobile sinteze umane dintre tradiție și inovație, dintre ceea ce au realizat grandios înaintașii și ceea ce reușesc să creeze durabil contemporanii.

O tendință marcată azi pretutîndeni în lume, privitoare la cultura generală, este **caracterul ei aplicativ**, natura practică, necesară, a cunoștințelor dobîndite, cu alte cuvinte punerea în lucru a capacității intelectuale noi, dobîndite prin însumarea unor cunoștințe esențiale în toate domeniile. Școlile generale și liceele își construiesc ateliere, institutele se mută în uzine, universitățile încheie contracte cu întreprinderi de producție, învățătorii și profesorii de toate categoriile sînt în mijlocul celor ce se formează și lucrează pentru sporul civilizației noastre. Într-o conferință de acum 15 ani, profesorul Tudor Vianu spunea, anticipînd multe inițiative actuale, că vechea bază a culturii generale trebuie mult lărgită: „Trebuie introdusă și cultura științifică. Nu putem declara umanist pe acela care nu are contact cu științele exacte ale vremii. Așadar, solidarizarea cunoștințelor în jurul idealurilor de progres și bunăstare, de libertate și demnitate umană și națională, impune coeziunea eforturilor cu scop practic, cu o bază științifică riguroasă, teoria complinindu-se la fiecare pas cu practica, pentru ca tineretul care se formează să poată găsi soluțiile necesare în emulația creatoare ațit de vie pe toate meridianele, în spațiul tuturor națiunilor.

Principala valoare practică a culturii generale constă în stimularea energiilor morale și intelectuale ale omului și prin asta în instaurarea unui adevărat umanism. Știința sporește conștiința noastră și clădește un climat mai nobil, mai generos în comunitate, punînd în relief tot mai mult adevăratele valori, omnia și dăruirea individului față de interesele generale ale unei societăți evoluată, care vrea și poate să fie mai bună decît cele trecute. Iată un țel cu adevărat pozitiv al culturii generale.

Ă ÎNSEMNA MÎINE

ENERALĂ?

Ased.
Demostene Botez

O noțiune istorică
fatal corespunzătoare
unei anumite epoci”.

... că cele două cuvinte
„cultură generală” sînt destul de
frecvente pentru a da loc la multe
complicații. Totuși trebuie să inter-
te și să citeva afirmații enciclopedi-
ce și apoi citeva considerații
critice. După dicționarul nostru
enciclopedic, cultura ar fi „ansam-
blul valorilor materiale și spiritu-
ale create de societatea omenească
pe lungul istoriei sale”, cu adau-
garea „succurii unei epoci în dome-
niul conștiinței sociale”.

... că noțiunea de cultură
generală în dezlegarea problemei
culturale este puțin altceva care aș
zice: „ansamblul cunoștințelor
elementare și la îndemna
omului care le are omul asupra feno-
menelor generale din univers în
o epocă dată”. Nu este nevoie de
un argument pentru a ne da
seama că noțiunile de „cultură” și
„cultură generală” sînt noțiuni istorice,
adică ceea ce poate fi astăzi „cul-
tură generală”, în secolul viitor
să însemne niște cunoștințe
elementare și la îndemna
omului care știe a citi.

... deci greu de văzut —
că este elementar — că noți-
unea de „cultură generală” are un
caracter istoric; că un anumit
anumit de cunoștințe poate în-
semna astăzi „cultură generală”,
în unele niște axiome banale. Lu-
cărul acesta este dovedit de lunga
istorie în toate epocile și îl simte
un adevăr indiscutabil orice om.
Dicționarul Larousse”, care este un
dicționar al culturii unei epoci, a-
vând în ediții noi la fiecare 2—3
ani un conținut cu totul nou.
... că pînă un element de cul-
tură a epocii în ediția veche a de-
notat o banalitate, iar rubricile din
dicționar s-au umplut cu noi cun-
oștințe, elemente de cultură cre-
ate în timp. Dacă am pune o e-
ditie de astăzi a unui dicționar en-
ciclopedic alături de ediția acelu-
lui dicționar, de acum 100 de ani, am
vedea imaginea concretă a caracteru-
lui istoric al valorilor spirituale,
care în ansamblul lor constituie cul-
tura unei epoci date.

... dicționarul enciclopedic, ca și
cele de știință de acum 30 de
ani, nu vom găsi nimic nici despre
energie nucleară, nici despre cal-
culatoare, nici despre noțiunea de
tehnologie; atunci, astăzi, omul, ori-
cînd intelectual s-ar pretinde, care
nu știe nimic despre aceasta, este
un alfabetizat.

... cultura generală este deci o noți-
une istorică fatal corespunzătoare
unei anumite epoci și cuprinde an-
samblul valorilor materiale și spiri-
tuale create de societatea omenească
pe lungul istoriei sale. Cultura
generală exprimă realizările unei
epoci în domeniul conștiinței soci-
etare. Fiecărei formațiuni social-eco-
nomice îi sînt proprii o cultură ma-
terială și una spirituală, specifice.
... dată în dezvoltarea ei există
o continuitate; cultura fiecă-
rei formațiuni se sprijină pe cultura
anterioară. Aceste ade-
văruri științifice pot constitui prin
aplicare noțiunea de „cul-
tură generală”, cu specificul ei isto-
ric, cu ceea ce înseamnă continui-
tatea în cultura spirituală.

Acum după ce am amintit toate
acestea e mult mai ușor de sesizat
care este partea de caracter istoric
din cadrul unei culturi gene-
rale, materiale și spirituale. Acum
se poate mai ușor evidenția că o
cultură generală a unui om își are
după diversele ei domenii și o re-
lativitate care vine din mentalita-
tea dominantă a epocii, mentalitate
care o face să aibă fie un caracter
cultural, fie caracterul unei erezii.

Așa fiind, în aprecierea unei cul-
turi generale trebuie, neapărat să
se aibă în vedere corelația între a-
devărurile sociale afirmate și rețî-
nute ca elemente ale culturii și
valorile spirituale ale epocii. Căci
este cu puțință ca anumite adevă-
ruri spirituale să-și piardă în anu-
mite circumstanțe sociale, întreaga
lor valoare culturală. Ni se pare
astfel că tot ceea ce ține de valo-
area spirituală ca element al
culturii unei epoci este destinat
să-și piardă orice valoare prin fluc-
tuațiile următoare ale valorilor spiri-
tuale, în adeziunea sau respingerea
lor de către societate.

Iată deci cum caracterul istoric al
„culturii generale” în componența
cărora intră valorile spirituale ale
timpului, este supus neconținut și în
raport cu evoluția societății, accep-
tării sau repudierii lor ca atare, mai
departe.

Am spus aceste câteva cuvinte
pentru a marca caracterul istoric al
valorilor spirituale în special, fiind-
că valoarea lor este cotate în mod
special prin ideile dominante în or-
ganizarea unei societăți la un mo-
ment dat.

Aceasta este adevărat, desigur în-
tr-o mai mică măsură și pentru multe
valori materiale. Ceea ce urmează
după izbînda unei revoluții mar-
chează acest adevăr în mod pre-
gnant fără a mai fi nevoie de a aduce
prea multe exemple. Însăși munca
în regimul socialist reprezintă o va-
loare culturală ce trebuie să fie re-
ținută de un om de cultură gene-
rală, atunci cînd într-un regim ca-
pitalist ea este pur și simplu un
mijloc de spoliare, o modalitate
de furt.

După aceste câteva considera-
țiuni aș ajunge la câteva concluzii:
Că datorită extraordinarului avînt
științific și tehnic, conținutul no-
țiunii de „cultură generală” se im-
bogățește pînă la dimensiuni im-
previzibile; că pentru a vorbi cu
privire la cineva despre cultură ge-
nerală trebuie avut în vedere an-
samblul concepțiilor epocii respec-
tive; concepții în cadrul cărora,
cele sociale au de cele mai multe
ori o pondere hotărîtoare; că socie-
tatea are un mare rol în stabilirea
și ierarhizarea acestor valori, ele-
mente componente ale noțiunii de
cultură generală; că fiecare om tre-
buie să-și revizuiască și să-și vali-
deze permanent pe durata epocilor
determinate de istorie valorile cul-
turii sale generale, pentru a nu se
vedea alături și departe de a fi un
om de cultură generală.

Prof. univ.
Călin Popovici

„Omul — integrat în-
tr-un tablou cît mai larg
al valorilor umane”.

Toată lumea este de acord că pen-
tru a fi eficient, orice efort creator
trebuie să fie specializat. Această
îngrădire este impusă inexorabil de
însăși dezvoltarea imensă și explo-
zivă a civilizației noastre.

Dar omul nu este o simplă unealtă
de producție, ci un scop în sine. El
dă măsura și valoarea lucrurilor.
Orice efort parțial trebuie să se în-
cadreze într-o realizare globală. Sen-
sul și scopul realizării parțiale sca-

pă vederii specialistului îngust, dar
ele nu pot fi ocolite fără o ampu-
tare radicală a omului care nu se
poate resemna a fi un șurub mo-
dest într-o mașinărie, al cărui rost
îi scapă. Omul se vrea integrat con-
știent într-un tablou cît mai larg al
valorilor umane. Or, cunoașterea și
însușirea acestor valori sînt date de
asimilarea culturii: „nimic din ceea
ce este omenească nu-mi este străin”.

Este regretabil că unii mari crea-
tori, savanți sau oameni ai literelor
și artelor, cînd ies din stricta lor
specialitate afirmă adesea banalități,
lucruri comune, platitudini, sau co-
mit unele erori grosolane. Este re-
gretabil ca unii matematicieni, fizi-
cieni, să nu aibă cunoștințe elemen-
tare din științele învecinate, mai
ales acum, în epoca cercetărilor in-
terdisciplinare, cercetări în care sînt
angajate propriile lor științe.

Este surprinzător ca unii poeți să
folosească termeni pentru sonorita-
tea lor, ca galaxie, constelații... fără
să știe ce înseamnă, să nu-și im-
prospăteze vechile teme, ca și cînd
ar trăi cu secole în urmă, hrăniți
numai de umanitățile revolute, opaci
oricărei culturi științifice actuale.
Este și mai trist să vedem pe unii
ilustri specialiști evadînd din cercul
lor îngust numai pentru a urmări
o banală întrecere sportivă, a vi-
ziona un western sau a citi o carte
polițistă, în sunetul vreunui șlagăr
la modă, ca singurele lor trăiri în
afara specialității lor științifice sau
tehnice.

Este tot atît de trist să constatăm
că într-o lume care a atins atîtea
piscuri, ele să fie rezervate exclusiv
unor inițiați și că paralel cu arta,
știința, literatura cultă, să se dez-
volte cu răsunet în mase, arte, știin-
țe, literatură, să le zicem „pop”, de
un nivel indoielnic, ca să nu spu-
nem sub orice nivel. Cum s-ar ex-
plica altfel unele fenomene de masă,
ca panica invaziilor extraterestre sau
convingerea răspîndită în astfel de
vizite, decît printr-un semioctism,
prin pseudostiințe „pop”, întînzî-
du-se ca o pecingine într-un vacuum
de cultură generală? Cum s-ar pu-
tea explica altfel refuzarea ici și
colo a unor curente mistice obscure,
în era atomică și a zborurilor cos-
mice?

Dar dacă totîntreg de acord de
necesitatea culturii generale uma-
niste și științifice, acum cînd nimeni
n-ar avea îndrăzneala corifeului
pronagandei naziste să declare ritos
că îi vine să pună mina pe pistol
numai la auzul cuvîntului cultură,
nu mai sîntem cu totii de acord la
ceea ce se înțelege prin cultură
generală. Specialistul hipertrofiat
pentru specialitatea sa va căuta să
bage în cultura generală cît mai
mult din disciplina lui.

Discuția asupra conținutului cul-
turii generale trebuie să fie cît mai
amplă și să reflecte cît mai larg
sensurile actuale ale culturii gene-
rale, nelimitîndu-se la unele voci
sonore, dar pîrtinoare.

În învățămînt o astfel de discuție
ar fi cît mai rodnică și cît mai con-
cretă dacă se va axa pe planurile
tematice de învățămînt, care indică
intenția legiuitorului, chiar dacă de
la intenție la realizare mai este un
drum lung. În această discuție de
detaliu se va stabili dacă cunoaște-
rea tuturor fluviilor unui continent,
sau a datelor tuturor bălărilor, a
numelor tuturor reptilelor este ne-
cesară pentru cultura generală și nu
este necesară cunoașterea locului
Pămîntului și Vietii în Univers: dacă
o inițiere în arte și muzică este sau
nu necesară; dacă cunoașterea unei
a doua limbi în afara celei materne
este necesară și se realizează în mod
efectiv în școală... Numai prin astfel
de discuții concrete, urmate de mă-
suri de rețușare a planurilor de în-
vățămînt, vom putea spune că am
pășit mai departe și nu ne-am li-
mitat la niște generalități frumoase,
dar ineficiente.

Recent, ne-a vizitat țara, ca invitat al grupului
român al Asociației Internaționale a Educatorilor
pentru Pacea Mondială (I.A.E.W.P.), profesorul dr.
Charles Mercieca, de la Universitatea din Ala-
bama (S.U.A.), secretar general al Asociației.
Oaspetele a luat cunoștință cu satisfacție de pri-
mirea favorabilă de care se bucură în țara noas-
tră acțiunile Asociației și de perspectivele extin-
derii activității I.A.E.W.P. în instituțiile științifi-
ce și educaționale de la noi, incluziv de inițierea
unor cercetări privind promovarea educației în
serviciul păcii.

Prof. Charles Mercieca a prezentat, la Institutul
de cercetări pedagogice, conferința „Filozofia spa-
țială și revoluția academică a secolului XXI”, sub-
liniind contribuția pe care colaborarea internațio-
nală în domeniul programelor privind spațiul extra-
atmosferic o poate aduce la promovarea înțelegerii
între toate națiunile și popoarele.

„Un sculptor bătrîn din Ocisor, învățătorul Aurel
Petrișor a brodat cu cuțitul, pe o bită din paltin
fier, toată sorgința domnească a neamului româ-
nesc, de la Traian și Decebal pînă la Alexandru
Creangă și Eminescu, într-o emoționantă coloană a
infinitului, o artă mare care se duce și n-o oprește
nimeni. Păcat”. Sînt cuvintele de prețuire ale unui
scriitor, Ioan Grigorescu, pentru un pasionat al
frumosului dăltuit în lemn.

Minunata natură a patriei, chipuri de oameni,
motive folclorice românești, și de artizanat îi im-
podobesc casa, au pătruns în muzeec de artă și i-au
dus faima sculptorului de pe meleaurile hunedo-
rene peste mări și țări, cum se spune în basmele
noastre, pe care Aurel Petrișor le iubește atît de
mult și din care se inspiră.

Cu oameni ca el — putem fi siguri — arta nu e
în primejdie.

Corul Sindicatului învățămînt din Fălticeni, for-
mat din peste 80 de persoane are un repertoriu larg
(cîntece patriotice și populare), cu care a sus-
ținut mai multe spectacole în întreprinderile orașului.
Unul din ele a avut loc recent, cu prilejul sărbă-
toririi celor aproape 500 de frunțași în muncă din
localitate.

De o deosebită apreciere se bucură și activitatea
cadrelor didactice pentru răspîndirea științei în
mase. Brigăzile științifice, din care fac parte 50 de
profesori, au înut în acest an circa 70 de conferin-
țe la căminele culturale.

O întîlnire emoționantă între cei care au învățat
și au lucrat în comuna Cretești-Vaslui a avut loc,
din inițiativa forurilor locale, cu ocazia jubileului
școlii din localitate. Fiii satului au avut ca cel
prilej bucuria să constate, pe ulițele de odinioară,
dominantele vieții pline de efervescență și înnoiri
ale zilelor de azi — case noi, de o construcție mo-
dernă, magazine, o altă școală (de zece ani), două
cămine culturale, dispensar etc.

Cobadinul, puternică comună dobrogeană, s-a
impus în ultimii ani nu numai prin succesele obți-
nute de săteni în agricultură, ci și printr-o bogată
activitate culturală desfășurată de cei aproape 200
de intelectuali, dintre care 120 de cadre didactice.
Intelectualii de aici, adevărați animatori ai comu-
nei, au creat o veritabilă tradiție a manifestărilor
artistice, făcînd din căminul cultural al Co-
badinului (director Ion Stoica) locul de întîlnire
al sătenilor cu ziaristi, oameni de știință, arti-
ști de partid și de stat. Mesele rotunde, simpo-
zioanele, montajele literare, ce ilustrează variat
programul de activitate al căminului cultural, sînt
menite să abordeze problema educației socia-
liste a maselor prin prisma diverselor ei la-
turi: politică, ideologică, morală, științifică, este-
tică etc. Spicium câteva dintre aceste întîlniri și
instrucive manifestări: „Profilul spiritual și mo-
ral al făuritorilor societății socialiste” (întîlnire a
cooperatorilor cu un grup de ziaristi, juriști și alți
intelectuali din Cobadin), „Perspectiva ale agricul-
turii socialiste în Cobadin” (conferință), „Poezii
dobrogeni cîntă partidul și Republica” (seară de
poezie) și foarte multe altele.

De curînd a apărut, sub egida Comitetului jude-
țean pentru cultură și educație socialistă-Argeș,
o nouă carte a cunoscutului publicist, V. Firoiu,
sugestiv intitulată: Biografia în bronz și marmură.
Cum o spune el însuși, în postfața volumului, au-
torul a adunat aici mărturiile despre oameni din
Argeș, „dintre cei care-și află locul printre fiii
de seamă ai patriei” — de la Neagoe Basarab, cî-
tor de țară și cultură, intrat în legendă, imorta-
lizat de creația noastră folclorică — pînă la mari
figuri ale culturii, literaturii și artei românești
contemporane. Intr-adevăr, cititorul a lă din paginile
acestei cărți, sau are prilejul să-și rememoreze,
numeroase și, adesea, importante lucruri des-
pre activitatea politică, științifică, ori despre crea-
ția artistică a atîtor personalități de pe meleaguri-
le argeșene: Dinicu Golescu, Theodor Aman,
George Vilsan, C.I. Parhon, Ion Minulescu, Geo-
rge Topirceanu, Ion Pillat, Ion Barbu, Mihail Sor-
bul, George Oprescu, Constantin Baraschi, Vladimir
Streinu, Mihai Tican Rumano...

Valoarea instructiv-educativă a cărții, pentru ge-
nerațiile tinere, este indiscutabilă. Din ea se po-
ate învăța ce înseamnă să te dăruiești patriei, po-
porului tău, cu tot ce ai mai bun, mai înălțător.

„Recapitulare“ la sfârșitul trimestrului al IV-lea

Deși vacanța de vară se desfășoară încă din plin, punctul final al „celui de al IV-lea trimestru“ nu e departe.

Cum s-a desfășurat, ce a însemnat vacanța din acest an?

În acest an, întreaga acțiune s-a situat sub auspiciul mai favorabile, prin proiectarea și începerea ei cu mult mai devreme decât în anii trecuți, prin angrenarea responsabilă a factorilor cu atribuții pe această linie și, îndeosebi, prin prezența mai activă și, deci, mai eficientă a comandamentelor de organizare a vacanței, în special a comandamentului central.

Programele educative din tabere au fost mai bine întocmite, valorificându-se multiplele resurse locale și punându-se accentul pe diversitatea activității.

Caracteristic pentru ceea ce s-a întreprins din punct de vedere educativ în taberele de odihnă și în cele de profil este faptul că s-a inițiat un complex de activități în cinstea Conferinței Naționale a P.C.R. și a celei de a 25-a aniversări a republicii, în toată perioada de vacanță. Ele au cuprins întâlniri cu delegați la Conferință, informări politice, debateri, evocări, spectacole, vizite, excursii etc.

Taberele de profil, întrunind câștigătorii fazelor finale ale numeroaselor concursuri școlare (pe obiecte, meserii și specialități, de creație tehnică, literară, membri ai unor cercuri de elevi) au relevat încă o dată fertilitatea acestei potrivite modalități de organizare a vacanței, care, începând din 1967, a câștigat tot mai mult teren. Îmbinarea odihnei, a distracției cu activități care, în forme libere, elastice, răspund unor vocații, cerințelor de dezvoltare a personalității, și-au găsit în activitatea unor astfel de tabere materializări tot mai reușite, conferind acestor forme un binemeritat prestigiu.

O experiență nouă a fost organizarea fazelor finale ale concursurilor de biologie și economie politică în cadrul unor tabere ca acelea de la Stațiunea micilor naturaliști din Timișoara și la Bușteni. Rezultatele obținute la aceste concursuri — care, desfășurându-se în vacanță, nu mai acaparează într-o singură direcție

pregătirea școlară a elevului —, audiența de care s-au bucurat prin programul aplicativ, cât și prin cel recreativ, pledează pentru extinderea unei asemenea formule de vacanță în anul viitor.

Să notăm că în forme specifice, această vacanță a cunoscut o sporire a acțiunilor de muncă patriotică a elevilor (la construcții școlare, de drumuri, căi ferate, lucrări în agricultură etc.), de autogospodărire în tabere.

Relevând aceste aspecte, nu putem omite că în unele tabere și excursii n-au fost atinși parametrii de calitate în realizarea funcției recreativ-educative a vacanței, din cauza perpetuării unor concepții și atitudini anacronice asupra rosturilor vacanței. Selecționarea unor cadre lipsite de experiență și pasiune pentru această muncă s-a făcut simțită în unilateralitatea activităților dintr-o serie de tabere, în potențialul scăzut al acestora. Rămâne, de aceea, deschisă problema selecționării și pregătirii temeinice a cadrelor pentru vacanță, găsirii unor soluții mai eficiente, care să elimine improvizările ce se manifestă în această privință în unele județe.

Pentru a contribui la lărgirea bazei materiale a taberelor, vor fi atrași, în anii următori, noi factori (întreprinderi, centrale, alte organisme), creându-se astfel un cadru propice manifestării și valorificării inițiativelor și resurselor locale, mărirea numărului de elevi trimiși în tabere și excursii de la an la an.

IOAN VULTUR

Automobilul personal și educația

Este un loc comun faptul că educația individului se realizează în mediul social existent. Mai puțin remarcat este conținutul acestui mediu, sau dacă este totuși relevant, el vizează cu precădere relațiile sociale. Cu alte cuvinte, formarea omului nou este raportată la ambianța creată de ceilalți oameni. Sigur că lucrul acesta nu poate fi contestat. Dar asta nu ne scutește de efortul căutării unor elemente mai puțin „însuflețite“, de natură să influențeze factorul educativ. „Lucrurile“ din jurul nostru, în special unele dintre ele, pun în asemenea măsură stăpânire pe oameni, și prin acestea pe vârstarele lor, încât a le ignora nu înseamnă decât a lăsa gol un spațiu considerabil din procesul educativ al noilor generații.

Iată, de pildă, automobilul. Este vorba, firește, de automobilul de la casa omului, de automobilul „personal“.

Alături de televizor, automobilul este, poate, simbolul cel mai expresiv al societății noastre, al epocii celei de-a doua jumătăți a sec. al XX-lea.

Spre deosebire însă de televizor, care rămâne un obiect, un mijloc de comunicare, cu rezultate încă incerte pentru posesor, automobilul este o mașină care poate și trebuie să fie utilă și utilizată la maximum de către societate. Ne mirăm cu faptul că țara noastră a devenit, în ultimii ani, una dintre relativ puținele țări din lume, producătoare de automobile. Deocamdată parcul de automobile este mai redus la noi decât în alte țări, poate și de aceea debaterile despre rostul automobilului sînt mai mult reproduceri după ceea ce se discută în altă parte. Se pare că ne este mai ușor să cităm ce spune ziarul din Paris sau din Londra despre fenomenul automobilistic, ca și cum la noi nu se poate gândi nimic pe marginea acestui subiect. Reluând opiniile altora, vedem nu numai sărăcia gândirii noastre, dar riscăm nu de puține ori să pierdem din vedere elemente importante proprii situației de la noi din țară ale subiectului în cauză. Deși este de netăgăduit că automobilul merge tot pe patru roți în orice țară s-ar afla, parametrii lui sociali diferă însă considerabil în raport cu contextul structurii societății și economiei în care se află această mașină.

Ca și cetățenii Parisului, dintre care circa o sută în fiecare sîmbătă își primesc certificatul de deces în buzunar, și un număr dintre cetățenii Bucureștiului poartă și ei același certificat funest. Dar dacă această comparație ne asigură de similitudinea situațiilor și deci de valabilitatea consecințelor împrumutate de la sociologia occidentalului, sînt, cum spuneam, elemente ale automobilului dintr-o țară socialistă care ne obligă să emitem judecăți și aprecieri numai pe baza analizei automobilului nostru, din colectivitatea noastră socialistă.

tuturor și a face gălăgie oriunde, nu e nevoie de nici o recomandare, de nici o asigurare socială, în afară de cea care privește securitatea mașinii și a șoferului. Dar societatea n-are nevoie să fie asigurată împotriva celor de la volan?

Printre categoriile sociale care ar avea nevoie de automobil personal de construcție adecvată — și în consecință ar trebui să li se acorde înlesniri în obținerea lor — numim legumicultorii, pomicultorii, medicii de țară, aceștia din urmă nu pentru a face naveta zilnică la București, ci pentru a putea vizita urgent bolnavii din satele vecine. Practica a arătat deja că în condițiile distanțelor din țara noastră folosirea automobilului personal pentru a merge la serviciu, este, în majoritatea cazurilor o aberație. Automobilul rămîne sub husă sau direct în bătaia vîntului și a ploilor zile în șir pînă ce posesorul lui, disperat că a investit atîția bani într-o mașină care stă degeaba, pornește cu toată viteza și cu indemnarea redusă la volan pentru a se plimba. Ar trebui ca în statistica accidentelor să existe și o rubrică a frecvenței urcării la volan a autoturului accidentului.

Automobilul personal în capitalism este expresia cea mai elocventă a societății de consum, adică a societății de risipă. Risipa care nu este același lucru cu abundența și nici cu bunăstarea. Se constată la noi că oamenii cu automobile sărăcesc — trăiesc pe un picior care nu e al lor. Dacă ar fi vorba numai de simplu „nivel de trai“ situația nu ar alarma, în definitiv se poate minca ceva mai prost în schimbul plăcerii de a admira turistic, prin parbriz, frumusețile naturii. Dar consecințele importante ale acestei sărăcii sînt de alt ordin — de ordin moral: omul de la volan devine necinstit, brutal și chiu-langiu.

Urcăți în automobilul (personal) al părinților, copiii sînt amenințați să contamineze, în primul rînd, o psihologie, din nefericire reală, a adulților, aceea că automobilul este o emblemă poate nu atît a succesului și chiar norocului în viață — se știe că destul de multe automobile personale în societatea noastră ajung întimplător în mîinile posesorilor lor, prin C.E.C. și loterie — cît a unui prestigiu social. Fără îndoială că, de dorit ar fi ca automobilul personal — atîta timp cît el nu este încă accesibil tuturor membrilor societății — să exprime nu șansele posesorului, ci meritele lui în societate. Dar pentru că la noi nu este așa, trebuie să luăm în considerare situația existentă în care automobilul personal e o comoditate întimplătoare, care nu dă prin nimic dreptul posesorului lui să privească de sus cei fără automobil. Or, există înclinația, firească, dar nu și justificată, a multor adulți — care sînt și părinți — de a marca în ochii copiilor distanța dintre ei,

cei cu automobil, și ceilalți fără acest accesoriu turistic. Sigur că, cel puțin deocamdată, această psihologie este greu de combătut pe plan general. Cu atît mai mult însă este necesar să fie preveniți părinții asupra consecințelor pe planul educativ al propriilor lor copii.

Automobilul personal ar trebui să fie urmarea, rezultatul ridicării standardului de viață al individului, o consecință a unei cariere reușite, să spunem. Cînd colo, ce vedem: automobilul este un scop, un obiectiv urmărit feroce, prin coborîrea, dacă nu prin sacrificarea unui nivel de viață acceptabil. Merită oare acest scop sacrificiile pe care le fac unii oameni pentru atingerea lui? Cît timp sacrificiile se circumscriu perimetrului familiei, societatea ar putea rămîne indiferentă, deși societatea noastră principial nu ignoră evenimentele nici în interiorul familiei. Dar sacrificiile impuse de setea vorace de a deține un automobil, ies din cadrul familial. Citi dintre delapidatorii „onești“, ca să le spunem așa, nu s-au lăsat sedusi de mirajul volanului propriu pentru a viri mîna în avutul obstesc? Cîți copii nu primesc noțiunile „educative“ trecute prin impertinența și agresivitatea omului de la volan? Cîte căsătorii nu se desfac pentru că s-au făcut de dragul automobilului „roșu“? Și încă multe alte consecințe sociale decurg din setea nesăbuită pentru volan sau pentru plăcerea de a privi lumea prin parbrizul mașinii personale.

Nu există izvoare care să ateste că năvălirea barbarilor ar fi distrus Poiana narciselor. Năvălirea automobilistilor însă a distrus-o. Cît privește puritatea pădurilor și a aerului lor, sîntem departe de a cunoaște tot adevărul. Numai cine merge la fața locului se poate convinge că atît aerul pădurii, cît și iarba ei suferă degradări de-a dreptul respingătoare.

Pe acest fundal al realităților, problema educației tineretului aflat în mașină capătă o însemnătate majoră. Comportarea la locul de destinație, fie el pașiste, pădure, munte, mare sau sat, arată grăitor nivelul de educație. Ideea de forță, pe care o sugerează automobilul se extinde nu rareori asupra locatariilor lui, care își inchipuie că pot călca pe orice, că pot face orice, că ei pot dispărea repede dintr-un anumit loc, ceea ce-i salvează de orice eventuală tragere la răspundere. Această mentalitate de micini-fractori neprinși stă la baza lansării în direcții extreme de mesanătoase pentru unii tineri.

Dar pericolul cel mai mare din punct de vedere educativ pe care îl creează automobilul îl reprezintă izolarea, care naște individualismul și egoismul. Faptul că cetățeanul are automobil, că se mișcă mai repede, nu-l „apropie“ de mai mulți oameni. Dimpotrivă. Dacă în tramvai sau autobuz se mai „freca“ de semenii lui, îi mai vede de aproape, intrat în automobilul personal, cetățeanul, inclusiv copilul lui, este complet izolat de ceilalți oameni, pe care nu-i mai vede decât prin parbriz, cu un sentiment nu rareori de ură, cînd trebuie să-i aștepte la stopurile de beton.

Toată fericirea pe care o produce o asemenea mașină este de a te deplasa. Ei și? De cînd a bate cîmpii — adică șoselele — a devenit o fericire supremă pentru om? Nu putem lua în considerare și scopul deplasării, deoarece el nu e determinat de mijlocul de transport. Dacă cineva vrea să vadă lucrul îl va vedea la fel de bine și la capătul unei călătorii cu trenul, autobuzul etc.

Cît timp copiii „constructorilor comunismului“ așteaptă cu nerăbdare ca părinții lor să facă ce-or ști și să-și procure automobil (personal), cît timp acești copii se bucură de izolarea pe care o creează prezența unui asemenea bun personal în viața unei familii, nu se poate spera să se dezvolte în conștiința lor trăsături ale educației comuniste. De ce? Pentru că ceea ce reprezintă automobilul personal în viața unei familii socialiste nu numai că nu are nici o legătură cu principiile socialiste, dar chiar le subminează. Nu este nevoie de prea multă imaginație pentru a înțelege că automobilul personal care nu este obținut ca o recompensă socială pentru cariere deosebit de merituosă din societatea noastră, ci este obținut printr-un joc liber al competiției financiare și nu de rareori printr-o frustrare a acestei societăți, poartă în el toate tarele posesorului întimplător.

N. COPOIU

Educația prin geografie

Lumea este deprinsă să ceară de la geografie date complete asupra realității terestre (inclusiv populația umană). Și geografii au avut multă vreme monopolul acestui serviciu adus omenirii. Dificultatea este din ce în ce mai mare: să poți cuprinde, în texte, hărți și imagini, fapte care, luate separat, aparțin unor geostiințe diverse și numai cind acestea sînt oferite organic, în ansamblul lor, aparțin geografiei. Au fost găsite — se știe — mai multe căi pentru a răspunde acestei cereri permanente: compendii de nume, caracterizări sumare și cifre; expunere sistematică însoțită de explicații, într-o ordine neschimbabilă; expunere specifică organică, în care datele, selecționate, sînt însumate în ordinea dependenței lor reale. Din aceste trei moduri de prezentare a realității geografice integrate (adică mediul natural și social corelate), numai ultimul este necontestat propriu cercetării și prezentării geografice și-i asigură acesteia rol cu adevărat educativ.

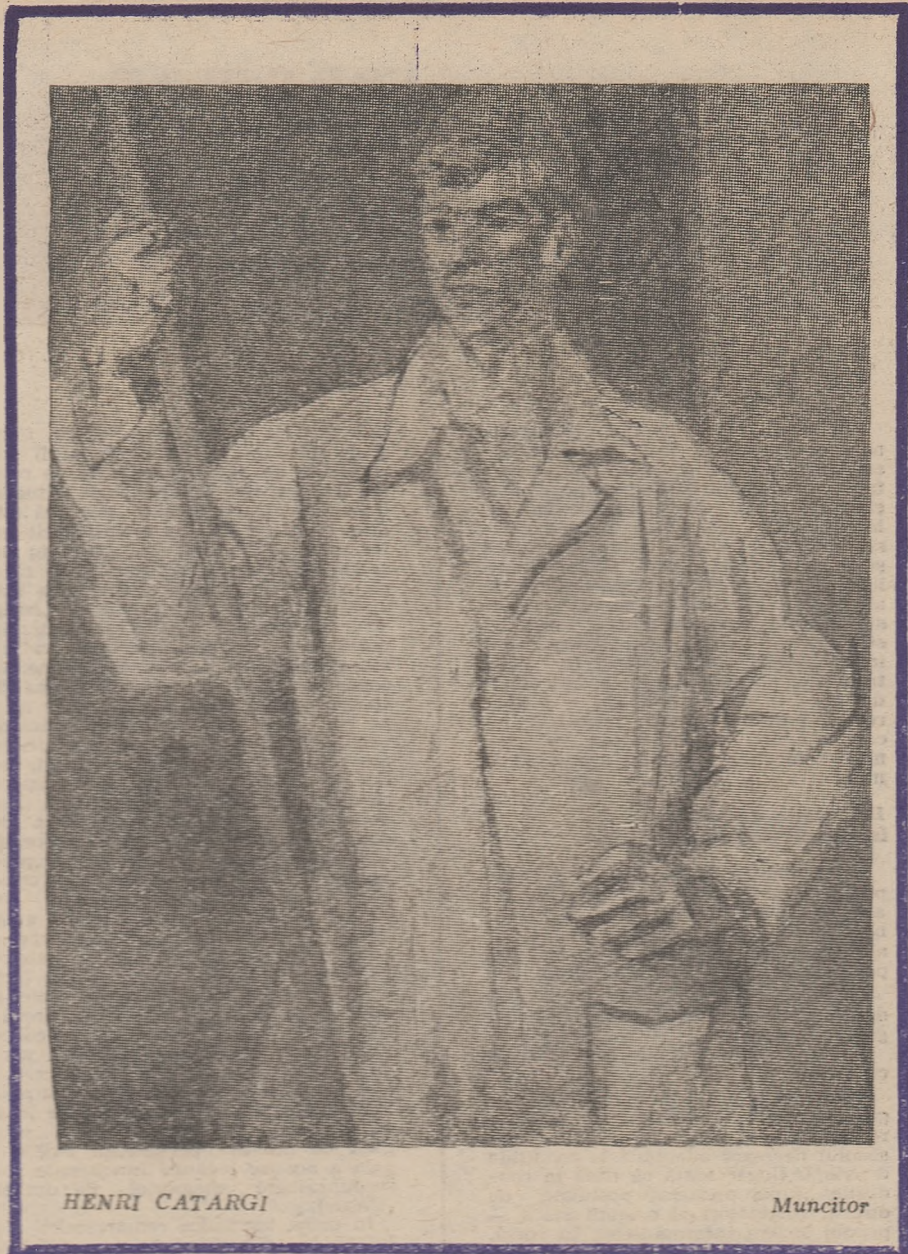
Intr-adevăr, primele două moduri au un scop pur didactic și informativ: oferă date care urmează să fie înregistrate și păstrate de elevi (respectiv oameni maturi) fie pe baza memoriei, fie a raționamentului — ceea ce se crede că pot face și alte geostiințe sau socioștiințe. Modul al treilea însă urmărește — pe lângă asigurarea unui bagaj de cunoștințe — deprinderea cu ideea că, pe pămîntul nostru, totul se leagă strîns — om și natură — formînd un întreg, variabil în funcție de loc și timp și tinzînd spre un echilibru, desigur labil, totuși un echilibru. Cum se vede, geografia nu „zeifică” nici natura, nici pe om, ci adoptă o atitudine de magistrat imparțial.

Diversitatea de peisaj, de structură, de funcțiuni a numeroaselor „sisteme teritoriale” care alcătuiesc învelișul terestru (inclusiv populația lui umană) este o lege a spațiului în care nu este suficient să știm că au apărut și s-au dezvoltat civilizațiile omenești, ci și că tot aici urmează să trăiască și generațiile viitoare. Se prea poate ca — așa cum presupun unii savanți — după faza civilizației terestre, să urmeze faza civilizației sistemului planetar solar. Dar pentru autorii acestor viziuni utopice vor trece, pînă atunci, cîteva mii de ani, timp în care Omenirea va trebui să se descurce tot pe planeta noastră. În acest scop, oamenii de știință, încă neatînși de specializări excesive, vor continua să lupte pentru cunoașterea relațiilor care asigură, aici pe Pămînt, unitatea organică a planetei noastre. Fără îndoială, liberi sîntem să fim mîndri de realizările civilizației terestre (ea a produs pe Homer, pe Michelangelo, pe Beethoven... dar și bomba atomică de la Hiroșima...); însă diti-rambilor exagerați trebuie să li se pună frîu și să fie analizat, obiectiv și cu sînge rece, felul cum au gospodărit și gospodăresc oamenii pămîntul, producînd lucruri excepționale, transformînd și supunînd — cu excepții tragice — natura, dar și poluînd-o în așa fel încît viața generațiilor viitoare începe să fie amenințată. Reacția contra acestor

excese a început; este încă nemulțumitor înțeleasă. Se subapreciază, de pildă, rolul cunoașterii mediului natural în care se realizează producția de bunuri, aceasta sub motivul că tehnica modernă este capabilă să biruie orice condiții nefavorabile. O consecință — care ar părea minoră, dar în realitate poate avea urmări nedorite, cine știe cînd și unde — este decizia de a renunța la geografia fizică în liceele noastre. Elevii, poate, se vor bucura; dar viitorii cetățeni, ajunși în posturi de răspundere, nu se vor simți atît de obligați să țină seama de condițiile mediului fizic înconjurător.

Nu ne ascundem însă gîndul că de această situație sînt răspunzători și geografii. Ei au dat adesea numai informații încărcînd memoria elevilor și nu au reușit — cu toată modernizarea concepției geografice și din țara noastră în ultimii 50—70 ani — să-i deprindă cu judecata sau gîndirea geografică. Este de datoria actualei generații de geografi să contribuie la educarea viitorilor cetățeni prin geografie. Dar cum? În principiu, foarte simplu: pornind de la ideea că geografia nu-și disociază obiectul nici în timpul analizei acestuia pe componente, ci-i consideră pe fiecare ca parte și factor (agent) ai unor întregi sau sisteme teritoriale — fiecare profesor de geografie este obișnuit să-și deprindă, de timpuriu, elevii cu gîndul echilibrului dintre factorii naturali și cei sociali și cu imperativul, pentru colectivitățile umane, ajunse la un înalt grad de ritmicitate — de a gospodări rațional și cu grija de viitor resursele naturale și sociale ale globului. Căci, profesorii de geografie și geografii din cercetare sînt în măsură să contribuie — mai efectiv decît alți specialiști în geostiințe sau socioștiințe, pentru că au deprinderea milenară a sintezelor regionale și planetare — la educarea elevilor și cetățenilor în respectul integralității și echilibrului sistemelor geografice (rezultantă a corelațiilor dintre om și natură).

S-ar părea îndrăzneată afirmația că geografii au deprinderea milenară a sintezelor regionale și planetare. Ea se întîlnește totuși, de pildă, la Strabo și chiar la Herodot. În ultimii 30—40 ani, această convingere s-a găsit în declin, înaintea generalizării ei în toată lumea geografilor, începînd cu profesorii de liceu (poate la noi situația a fost mai bună decît în alte țări). Cauza tre-

HENRI CATARGI

Muncitor

buie căutată în specializarea excesivă a cercetătorilor geografi de pretutindeni; ceea ce i-a dus pe mulți la neglijarea raportării părților la întreg în timpul analizei și la încălcarea unor domenii vecine. Astfel au ajuns să piardă teren și în cercetare, și în învățămînt. Remediul: o acțiune organizată și persistentă în lumea geografilor de pretutindeni — acțiunea este începută de altfel de cel puțin 10—15 ani — pentru a-i readuce pe toți, sau cel puțin pe majoritatea lor, la ideea caracterului unitar asigurat disciplinei lor de către însuși obiec-

tul ei: întregul sau sistemul teritorial (inclusiv populația umană) nedisociat. Abia după aceea vor fi — cu toții — înarmați să-și educe elevii și contemporanii în respectul și asigurarea acestui întreg în timpul utilizării și transformării suprafeței terestre. Pînă atunci vor îndeplini această misiune acei geografi — nu atît de puțini cît se crede — care și-au păstrat credința în unitatea geografiei ca știință și ca factor de educare nu numai a elevilor, dar și a maturilor.

VINTILĂ MIHĂILESCU

Pentru perfecționarea în specialitate

Taberele de informare și documentare pentru profesorii de geografie din școli generale și licee, organizate de Societatea de Științe Geografice în colaborare cu Uniunea Sindicatelor din învățămînt, știință și cultură, au urmărit, ca și în alți ani, perfecționarea deprinderilor de a observa, reprezenta și interpreta obiectele, fenomenele și faptele geografice; vizitarea unor muzee județene și municipale, obiective industriale, hidroenergetice, istorice etc.; prezentarea unor probleme de actualitate din geografia românească și străină.

Participanții la tabăra-curs din Maramureș, de exemplu, îndrumați de prof. Al. Savu (Cluj), au studiat probleme privind: morfogeneza depresiunilor Baia Mare, Maramureș, Oaș, Lăpuș; etajarea proceselor actuale și a componentelor fizico-geografice în munții Pietrosul Rodnei, Gutii, Igniș; dezvoltarea urbanistică a orașelor Baia Mare, Sighetul Marmăției, Cavnic; diversitatea și modernizarea industriei extractive și a prelucrării minereurilor neferoase la Suior, Herja, Baia Mare ș.a.

Profesorii de la tabăra din zona centrală a Carpaților Orientali — sub îndrumarea dr. I. Bojoi de la stațiunea Pîngărați a Universității

din Iași — au vizitat stațiunea de cercetări complexe — biologice, geografice și geologice — de la Pîngărați, au făcut excursii la Bicaz, Ceahlău, Lacul Roșu. la depresiunile tectonice și de baraj vulcanic Gheorghieni și Borsec, au vizitat Combinatul de fire și fibre sintetice Săvinești și multe altele.

Adăugăm și aspectele metodice, pe ordin practic aplicativ (lucru cu harta, cu busola, cu eclimetrul, apoi descrierea unor aflorimente, cartări, secționarea unor marghile, recoltarea diferitelor eșantioane etc.), care de altfel nu lipsesc din nici o tabără și care au perfecționat pregătirea profesorilor de geografie.

Tabăra-curs „Curbura internă a Carpaților”, sub îndrumarea conf. univ. Iliș D. Ion și conf. univ. Al. Roșu (Universitatea București), a oferit prilejul urmăririi zonalității altitudinale a fenomenelor fizico-geografice și economico-geografice în Piatra Craiului, Postăvarul, Piatra Mare, Ciucaș și Puciosul, într-un timp relativ scurt. Adăugăm problemele complexe — genetice și funcționale — legate de: culoarele Bran — Rucăr, valea Timișului, pasurile Bratocea și Oituz; defileurile Oitului de la Racu, Jigodin și Tușnad-Băi; piemonturile din felurile compar-

timente ale depresiunii Brașov și altele urmărite, de asemenea, cu un deosebit interes din partea cursanților.

Activitatea taberelor din acest an, desfășurată pe baza unui program tipărit și ilustrat cartografic, a cuprins și expuneri pe teme ideologice și politice ținute de propagandiști ai comitetelor județene de partid.

La cea de a V-a Consfătuire anuală a profesorilor de geografie, încheiată nu de mult, au participat peste 200 de cadre didactice din învățămîntul de toate gradele, cercetători și alți specialiști. Lucrările consfătuirii au aprofundat cîteva teme importante între care amintim: coordonatele actuale de perspectivă ale geografiei românești și străine, geografia orașului și județului Suceava etc. Activitatea s-a încheiat printr-o aplicație științifică de teren pe ruta: Suceava — Cacica — Solca — Rădăuți — Putna — Marginea — Sucevița — Moldovița — pasul Mestecăniș — Cîmpulung Moldovenesc — Suceava. Explicațiile au avut caracter complex și au fost date de geografii suceveni, cărora li s-au alăturat prof. dr. doc. C. Martiniuc și conf. univ. N. Barbu, ambii din Iași.

MEMORIA

fenomen molecular

Elucidarea mecanismului înmagazinării și transmisiei informației genetice constituie una din cele mai importante cuceriri ale Biologiei moleculare și, în general, ale științelor naturii. Modificând și clarificând în mod decisiv imaginea despre natura eredității și a mecanismelor sale, Biologia moleculară a preluat numeroase concepte ale teoriei informației, pe care folosindu-le în mod adecvat a reușit să sintetizeze — și să demonstreze ciclul informațional ADN transcriere ARN translație proteină. Codul a fost elucidat și — în ultimii 2—3 ani — a apărut ca posibilă — chiar probabilă — existența unui al doilea cod, tot genetic determinat — codul molecular al memoriei.

Informație genetică, informație dobândită

Caracteristică organismelor vii este posibilitatea pe care acestea o au de a acumula informație — sau, cum spunea Schrödinger, „de a se hrăni cu neg-entropie“. Organismul are la dispoziție două surse de informație:

— sursa ereditară, conținută în acidul dezoxiribonucleic (ADN) — din genele cromozomilor — și

— sursa dobândită în interacțiunea cu mediul exterior.

Dacă prima este indispensabilă asigurării continuității vieții și dezvoltării organismelor cea de a doua este absolut necesară adaptării la condițiile de viață. Ungar arată că dacă în condițiile „supei primare“ postulate de diferiți cercetători ai originii vieții — primul sistem informațional, în speță, codul genetic, pare să fi fost suficient pentru a asigura supraviețuirea — în urma dezvoltării și a schimbării habitatului, reacțiile genetice determinate au devenit insuficiente pentru a asigura supraviețuirea și apare astfel un mecanism al depozitării și păstrării informației dobândite, a memoriei. Același autor consideră că este probabil ca acest fenomen să fi coincis cu dezvoltarea unui sistem nervos capabil să primească, să înregistreze și să depoziteze informația dobândită.

Cum menționăm la început, succesul deosebit al Biologiei moleculare în descoperirea și elucidarea codului genetic a stimulat studiul mecanismelor memoriei din acest punct de vedere — al existenței unui cod de natură chimică, moleculară, care să explice acest fenomen extraordinar de complex, care este memoria.

Recent au apărut o serie de lucrări deosebit de interesante ale lui G. Ungar și colaboratorilor și a lui A. Katchalsky și E. Neumann privind mecanismele moleculare — mai mult, privind codul molecular al memoriei, lucrări care deschid perspective înedite.

Descifrarea codului genetic a permis înțelegerea mecanismului de sinteză a proteinelor și, în general, a adus o contribuție esențială la înțelegerea fenomenului biologic. Descifrarea unui cod înseamnă cunoașterea „alfabetului“ în care este scris și a regulilor și convențiilor utilizate la alcătuirea lui. De exemplu, „citirea“ unei benzi de magnetofon necesită dispozitive de codare și decodare. Sistemul nervos funcționează în mod asemănător. Receptorii senzoriali prezintă toate caracteristicile unei mașini de codare. Datele experimentale ne arată că centrul nervos pot decoda mesajele simțurilor noastre și să ne dea o reprezentare consistentă a universului (Ungar).

Ideea codului nervos este legată de pachetele de unde electrice care transportă informația în sistemele de telecomunicații. Dovada cea mai bună ar avea-o dacă s-ar putea obține din creier configurații de unde electrice care, după decodare, ar putea reproduce o percepție senzorială, un mod de comportament sau chiar o idee abstractă. Din nefericire, singurul sistem de codificare electrică identificat până astăzi este codul digital, în care intensitatea stimulului senzorial este transmisă prin nervii periferici (Ungar).

Modificări chimice la baza experiențelor „învățate“?

Datorită extraordinarului grad de organizare a substanței nervoase, fiecare neuron — sau, în orice caz, fiecare lanț de neuroni are funcțiunea sa precisă — de exemplu, orice fel de stimul al nervului optic va genera senzații vizuale, al celui acustic — auditive etc. Mai mult decât atât, specificitatea

este atât de mare, încât fiecărei fibre a nervului optic, de exemplu, îi corespunde un anumit punct de pe rețină, iar pentru ceilalți nervi situația este echivalentă. Rezultă, deci, că undele electrice care nu conțin decât informația „da“, „nu“ și „cit“, nu au semnificație decât în funcție de căile pe care circulă. Informațiile cele mai importante sînt conținute în „codul structural“, adică în căile care le transportă (Ungar). Ele determină calitatea, modalitatea și locul de origine al senzației și tot ele reglează forma de comportament potrivită. Se poate spune cu Ungar că, deoarece organizarea prenatală a creierului este în întregime controlată de factorii ereditari, codul structural se găsește sub dependența codului genetic. Activitatea nervoasă înăscută, astfel programată de conexiuni preformate este responsabilă de activitatea reflexă, de comportamentul instinctual, adeseori complex, al organismelor inferioare. Un sistem nervos limitat la această activitate nu poate „învăța“ din experiență, deoarece aceasta nu se conservă. Achiziția noilor informații se face prin stabilirea, între căile existente, a unor conexiuni ce n-au fost prevăzute de codul genetic. Aceste conexiuni permit, probabil, influxului nervos să împrumute alte căi și să creeze astfel forme noi de comportament. Dacă nu există nici o dificultate în a admite formarea acestor noi căi, este greu de înțeles persistența îndelungată a acestor legături funcționale corespunzătoare memoriei de durată (Ungar).

În urma lucrărilor remarcabile ale lui Hyden reieșea că în neuronii implicați în procesele de „învățare“ au loc schimbări în compoziția acidului ribonucleic (ARN). S-a dovedit mai târziu că această concluzie era eronată, dar calea aceasta de studiu, adică încercarea, prin mijloace chimice, de a detecta modificări chimice în creierul animalelor supuse procesului de învățare — era deschisă.

În 1963, Clark Galvan și Ungar au întreprins o serie de experiențe de acest tip, cu rezultate spectaculoase. Reproduc mai jos din lucrarea lor: „Majoritatea rozătoarelor arată o preferință înăscută pentru întuneric și evită lumina. Acest comportament poate fi schimbat producându-le o durere (șoc electric), de cite ori se duc la întuneric. Astfel ele „învăță“ să prefere lumina.“

Autorii au preparat extrase din creierul animalelor astfel „învățate“ și le-au inoculat unor animale care nu suferiseră nici un electroșoc — animale normale care se refugiau în întuneric. Animalele acceptoare, deși nesupuse în prealabil la nici un tratament, după inoculare evită întunericul comportându-se exact ca animalele donoare. Repetind experiența și acumulând o cantitate mare de creier de la multe animale „învățate“, analizând chimic acest creier, autorii au găsit un polipeptid slab legat de ARN-ul ribozomal. Cu ajutorul unor tehnici de separare, polipeptidul a putut fi separat și purificat și astfel, prin încercări, atât chimice, cât și biologice, a fost izolată fracțiunea care conținea întreaga activitate biologică — adică conținea „experiența“ învățată de șobolanii care fugeau de întuneric. În creierul animalelor martore nu s-a putut găsi niciodată această substanță, ea fiind legată de „învățare“ în mod direct. Spre a controla dacă nu cumva electroșocul a dus la un proces nespecific care ar fi putut da naștere compusului, s-a aplicat, în alte condiții, în afara procesului de „învățare“ șocul respectiv, fără însă a se putea detecta substanța în cauză.

Autorii au denumit substanța „scotofobină“. Cu ajutorul analizei chimice i-au determinat compoziția și apoi, folosind metoda spectrometriei de masă, secvența aminoacizilor. Ea conține 4 reziduuri de acid glutamic (Glu), sau glutamină (Gln), 3 de acid aspartic sau asparagină (Asp) sau (Asn), 3 de glicină (Gly), 2 de serină (Ser), unul de lizină (Lys), unul de alanină (Ala) și unul de tirozină (Tyr).

Etapa următoare a constatat în sintezarea, în laborator, a compuşilor posibili, din acești aminoacizi și compararea activității lor biologice cu compusul natural. Parr a reușit să sintetizeze compusul cu structura:

Ser, Asp, Asn, Gln, Gln, Gly, Lys, Ser, Ala, Gln, Gln, Gly, Tyr, care, inoculat intraperitoneal la șoarece, provoacă fuga de întuneric. Comportamentul acestui compus este absolut identic cu cel al produsului natural.

Astfel de experiențe s-au făcut legat de senzațiile acustice și de culoare, la pești, cu rezultate asemănătoare.

Aceste rezultate, deosebit de stimulatoare, arată că pentru un tip de experiențe „învățate“ corespunde o modificare chimică — în cazul de față — prezența unui peptid nou, ceea ce confirmă — cel puțin în fază preliminară — existența unui cod chimic al memoriei.

Conformația biopolimerilor și „imprimarea“ informației

B. Katz și alții consideră molecula codată ca o transcriere a pachetelor de unde purtătoare de informații; pentru moment este dificil de imaginat cum s-ar putea converti undele electrice în structuri moleculare specifice și apoi acestea în influx nervos. O analogie, chiar și formală, cu convertirea energiei electromagnetice în energie chimică, în procesul fotosintezei — nu scapă și, poate, analogia — pur chimică, ar putea merge mai departe.

R.M. Gaze și M. Jacobson însă au dezvoltat ipoteza originală a lui Ungar privind „specificitatea chimică“ a căilor nervoase. Ideea de bază constă în postularea existenței unui proces de „recunoaștere moleculară“, neuronii care se unesc spre a forma o cale specifică s-ar „recunoaște“ grație unor „etichete“ chimice specifice — conformații sau structuri de peptide la suprafața lor. Pe de altă parte, studiind fenomenele de histeresis la o serie de polinucleotizi și r-ARN, în urma aplicării unor pulsuri electrice sau a unor

șocuri de p H, A. Katchalsky și E. Neumann au demonstrat existența unor modificări conformaționale durabile în acești biopolimeri. Aplicând pulsuri electrice de același ordin de mărime cu impulsurile nervoase, ei observă despletiri parțiale și respingeri între catene în structurile multicatenare. În timpul excitației nervoase, potențialul de membrană al nervului trece de la -70 mV la +50 mV. Pentru o grosime a membranei de aproximativ 100 Å, schimbarea de potențial corespunde unei variații a intensității câmpului de la -70 kV/cm la +50 kV/cm. Aceste cimpuri electrice acționează probabil și asupra joncțiunii sinaptice. Orice sistem încărcat (precum biopolimerii) supus acestor impulsuri puternice ar putea prezenta modificări conformaționale metastabile de viață lungă. Experiențele celor doi autori arată ca un model al imprimării, al transcrierii impulsului nervos în structura care participă la etapa fizică a stabilirii memoriei. Aceste date, deosebit de valoroase, ar putea furniza o explicație pentru memoria de lungă durată, nefiind nevoie de o nouă structură chimică — ci doar de modificări conformaționale ale structurilor existente, sub influența impulsurilor nervoase.

Datele prezentate mai sus sugerează în ce măsură aspectul molecular ca și cel fizic al unuia dintre cele mai complexe procese din natură — memorizarea — ar putea constitui baza înțelgerii fenomenului și — poate — a dirijării sale în viitor.

CLAUDE NICOLAU

Breviar științific

● Stressurile profesionale

Un sondaj efectuat în urmă cu câțiva ani de specialiștii vest germani au scos în evidență că 24 la sută din cetățenii R.F.G. sufereau „în mod frecvent“ de dureri de cap, iar 48 la sută „din cînd în cînd“. Un procent așadar mare, care, în prezent, este departe de a manifesta vreo tendință de scădere.

Mulți dintre suferinzi atribuiau starea lor — pe care o „tratau“ masiv cu medicamente — poluării sonice, datorită circulației rutiere și aeriene. O cauză importantă desigur, dar, cum avea să se constate, nu singura. Căci, o serie de alte studii au pus în evidență rolul stresurilor vieții profesionale în declanșarea și menținerea fenomenului. La virsele medii — la care se manifestă cu pregnanță acesta — oamenii sînt obseși de ideea de a-și asigura o poziție profesio-

nală mai bună, de a și-o consolida, și de a face față mai bine solicitărilor, adeseori cu un grad sporit de dificultate. Rezultatele: stări de epuizare, de depresiune, insomnii, dureri de cap.

● Detectarea durerii

Dr. R.J. Evans, din Toronto, Canada, a pus la punct o metodă științifică de măsurare a intensității durerii, ceea ce va da medicilor posibilitatea să distingă între suferințele reale și cele imaginare.

Testul doctorului Evans arată că alcalinizarea singelui pacienților se modifică, ea crescînd proporțional cu durerea. Este prima posibilitate de a obține informații precise despre obiectivitatea sau subiectivitatea suferinței.

Generalizarea metodei este de natură să producă panică în rândurile bolnavilor închipuiți.

● Celula vie

În Uniunea Sovietică se turnează un film despre celula vie. Plasată într-o minusculă cameră transparentă cu mediu nutritiv, aceasta este pusă sub observația specialiștilor. Se urmărește a se afla, apoi — protecțînd pelicula realizată — cum reacționează unele celule vii asupra dozelor slabe de chimicale toxice și cum se dezvoltă celula în genere.

Observațiile ce pot rezulta din cercetările savanților sovietici în acest domeniu, prezintă o mare importanță pentru studiarea efectului lor asupra plantelor și oamenilor.

Desen de

OCTAV
GRIGORESCU

OMUL-CLIȘEU

Un examen de definitivat sau de gradul II, precum acelea la care am participat în recenta sesiune, sint ca niște secțiuni pe viu în viața școlii. Ele au darul să-ți dezvăluie dincolo de obiectivele examenului — nivelul de cunoștințe, stăpînirea metodicii predării — o sumedenie de secvențe semnificative care, asociate mental, îți dau țelul bunului sau răului mers al acestui imens mecanism care este școala.

Deschizînd, de pildă, dosarul unui candidat oarecare dai de o piesă ținută la mare preț, **caracterizarea**. Cauți să recunoști portretul celui pe care îl ai în față, dar efortul adesea este zadarnic, pentru că omul nu aduce nici pe departe cu clișeu ti-cluiț din vorbe de rușină. Figura ve se refuză stilului diluat sau criptic, aproape invariabil neinspirat și stereotip al semnatarului.

Vezi că un candidat se poticnește în expunerea subiectului și vrei să-l ajuti. Cercetezi activitatea înscrisă în dosar. Numai elogii generoase, trăsături pozitive în totalitate. Dar ceea ce se spune în hirtii e contrazis de realitatea zdrobitoare din fața ta. Altul te uimește prin buna lui pregătire, o teză splendidă, răspunsul impecabil. Simți iarăși ispita dosarului. Te aștepti ca acesta să-ți confirme entuziasmul. Iarăși, dezamăgire! Nu poți aduna nici o imagine din rîndurile puse pe hirtie de

un condei stingaci și nu tocmai binevoitor. Se pot trata asemenea mostre ca simple ciudățenii sau paradoxuri? Nu! pentru că ele traduc atitudini umane, stări de lucruri dăunătoare — superficialitate și spirit ireponsabil, toleranță, exigență slabă față de calitatea învățămîntului, față de pregătirea cadrelor de care atîrnă viitorul copiilor țării.

Dacă ai răgazul ca în iureșul examenului să mai poposești și asupra unor destine individuale, revelațiile sint și mai puternice. Iată un candidat la definitivat, cam întîrziat după înfățișare. Cazul, în chip firesc, îți atrage atenția, cu atît mai mult cu cît buna lui pregătire și o anume profunzime și sensibilitate nu sint de natură să explice o prezentare tardivă la examen. Întrebîndu-l asupra motivului, mi-a răspuns simplu: „Așa au fost împrejurările”. Încercătura de amărăciune a răspunsului m-a făcut să mai innădesc o interogație, de astă dată apreciativă. Explicația a fost la fel de reținută:

— Îmi place să citesc, să transmit elevilor mei lucruri cit mai interesante. Aș putea spune că simt o pasiune pentru meseria mea... Dar, se pare că pricepera și dăruirea nu ajung întotdeauna.

După ce candidatul meu și-a încheiat cu succes examenul, m-am simțit îmboldită să merg pe firul

avatarurilor lui. A fost un student foarte bun. Acum e profesor într-un sat de pe Tirnave, dar pînă să ajungă aici a avut o carieră ambulantă prin biblioteci, cămine culturale, birouri, făcînd zeci de cereri în fiecare an, pentru a intra în drepturi. S-a oprit cineva să-i aprecieze calitățile, valoarea? S-a gîndit cineva la consecințele morale pentru om, la interesul școlii? Se pornise să facă o treabă bună la școala unde fusese repartizat. Îl iubeau copiii, părinții. Unii colegi îi reproșau însă că e „prea zelos”, că „pune prea multă pasiune”, iar directorul începuse să simtă că în jurul scaunului său plutește parcă o primejdie. Și așa s-a pomenit mutat „în interesul învățămîntului”. N-au lipsit nici din această epopee caracterizările-clîșeu, care l-au însoțit peste tot la forurile investite să decidă. (Se pare că și aici omul din hirtie, omul-clîșeu a fost mai puternic decît cel autentic, care înmănușea toate calitățile unui bun dascăl.)

Care e partea de vină a fiecăruia, g:eu de spus. Mi-aș îndrepta însă oprobriul, asemenea celui în cauză, asupra „demonilor mărunți”, autorii acestor inechități.

Ca încheiere trebuie să spun că n-am dorit deloc să fac pe placul amatorilor de paradoxuri. Aș dori ca pledoaria mea să fie înțeleasă ca o opțiune pentru calitate și echitate. Aș dori ca referința-clîșeu, „precizia” brutală, cu pretenție psihologică și etică, să nu treacă niciodată înaintea valorii reale a omului. Să ne aplecăm cu mai multă atenție și sollicitudine umană asupra omului de la catedră de care atîrnă pregătirea și rostul viitor a mii și mii de copii.

ZINA SIRBU

Elev permanent

GÎNDURI PE... PUNCTE

● Elevii care intrau acum două decenii în clasa I, erau pregătiți de basmele bunicilor: generația de azi este pregătită de transmisiile directe de pe lună, de reportaje de la fața locului filmate în punctele fierbinți ale globului, de teleenciclopedii.

● O vorbă plină de înțelepciune a lui Nicolae Iorga ce s-ar potrivi foarte mult pentru autorii de... manuale școlare: „Scrie cărțile așa, încît fiecare cititor să poată crede că le-ai scris pentru el”.

● Un profesor cult nu citește, ci recitește. (Fără îndoială că depinde și ce recitește).

● O concluzie mai mult decît îmbucurătoare: influența telereceptiei sistematice la noi în țară nu impiedică asupra rezultatelor la învățatură. Așa, după cum au constatat specialiștii Oficiului de sondaje al Radioteleviziunii, dintre copiii care au televizor acasă, 70 la sută au ob-

ținut, la finele clasei a II-a, medii mari (între 8,51 și 10), iar dintre elevii care nu au televizor numai 48 la sută, au medii mari, iar proporția celor cu medii mici la sfîrșitul clasei a II-a, este dublă (18 la sută) față de posesorii de televizoare.

● Cocteau spunea că tinerețea este o achiziție a maturității. Să nu uităm însă că există și o tinerețe plină de maturitate.

● Se afirmă de multe ori despre unii elevi că sint zeloși. Probabil că despre ei nu se poate spune nimic altceva.

● Aveam un profesor care ne spunea totdeauna: — Respectați bătrînețea! Ea este viitorul vostru.

Totul este să nu ajungi la acest adevăr de-abia la... bătrînețe.

● Manualele nu ar trebui categorisite drept „bune” sau „rele”. Calificativul suprem ar trebui să fie „necesare”.

● Profesorul meu nu spunea nici odată „în clasă sint treizeci de elevi” sau „am treizeci de băieți în clasă”. El spunea: „am o clasă cu treizeci de oameni”. Cred că nu era vorba doar de o chestiune de nuanță.

● Dacă n-ar fi fost fotbalistul celebru al școlii, ar fi putut să iasă ceva din el.

● Auzită la o lecție de literatură: „Și în secolul XIX se puneau în scenă foarte multe piese din secolul XIX”.

● Un mare pedagog a fost întrebă ce gen literar preferă. Răspunsul a fost neașteptat: prin scurtime și conținut:

— Îmi plac maximele. În puține cuvinte găsești multe idei.

Citind acest răspuns m-am gîndit că uneori ar fi bine să vorbim în maxime.

ALEXANDRU STARK

La Inspectoratul școlar al județului Ilfov există un dosar voluminos cu sesizări la adresa profesorului Gh. Matei din satul Grădiștea. Directorul coordonator, celelalte cadre didactice din Grădiștea (mai puțin directorul școlii generale, Filip Stoica, venit în sat abia în septembrie anul trecut) se exprimă despre el în termeni deplorabili.

Marea greșală a lui Gh. Matei este că se crede un om atoateștiutor, care nu permite să fie contrazis, nici chiar atunci cînd (avînd specialitatea biologie) caută să impună colegilor de la alte discipline ce anume, cît și cum trebuie să predea la orele lor. Dar ce te îndreptățește să dai lecții, de pildă, unui profesor de română, de istorie sau de fizică, din moment ce tu ai altă calificare?

„Pe mine Gh. Matei m-a făcut incompetentă — ne declară Cristina Mihail, profesoară de română; mi-a spus că predau prea multe ore de gramatică în detrimentul celor de literatură și că propozițiile pe care le ofer ca exemplu sint greșite. Și aceasta, în fața copiilor!”.

De altfel, jignirile, calomniile, acuzațiile de tot felul se pare că sint o a doua „specialitate” a lui Gh. Matei. Educatoarea Zina Ciocoveanu de la grădinița de copii (care își are sediul în curtea școlii din Grădiștea) se plînge: „Cu mine s-a purtat extrem de urît anul acesta. Îmi face observații că nu țin bine lecțiile, că nu știu să mă joc cu copiii. Cînd vreau să mă a-păr, ridică tonul, mă insultă în fel și chip”. Iar învățătoarea Elena Dinu a-

Vîrsta nu scuză mijloacele

daugă: „Eu sint la această școală din 1965. N-a fost an în care să nu se întreprindă anchete și paraanchete privind conflictele lui Gh. Matei cu celelalte cadre didactice sau cu părinții elevilor. Evident, nici eu n-am scăpat de jignirile sale”.

Am lăsat mai la urmă relatarea prof. Eugenia Popa, directoarea adjunctă a școlii, care dezvăluie o altă gravă apucătură a lui Gh. Matei: bătaia. „Elevii se tem de dînsul — ne spune profesoara. Pe Dragomir Florica a bătut-o de a rămas leșinată vreo 20 de minute. Cînd i-am atras atenția asupra acestui gest nepedagogic, a zis că sint detestabilă, iar apoi mi-a arătat cu dicționarul ce înseamnă detestabil. Parcă era nevoie! Nu de mult, știe toată școala, l-a bătut pe elevul Baltă Silviu dintr-o șaptea!”. („Veneam de la W.C. — ne spune copilul. Pe coridor era curent, s-a trîntit ușa și s-a spart un geam. Tovarășul Ma-

tei a crezut că l-am spart eu. Mi-a tras cîteva palme și m-a izbit cu capul de perete. Cred că a fost enervat”).

Ingrijitoarea Petra Simion declară și ea: „Pe elevul Dună Gh. l-a bătut în livadă pînă a rupt aracul pe spațele lui. De fiica mea, Constanța, ce să zic? O bătea mereu cu palmele în cap, din „puturoasă” n-o mai scotea. Dumnealui era hotărît să mi-o lase repetentă. Am mutat-o în ultimul trimestru la școala din Fălăstoaca. Acolo de ce învață bine? Tovarășul Matei a mai acuzat-o că a furat roșii de la colectiv și le-a semănat în grădina de acasă, ceea ce e minciună curată”. („Am fost sesizați, într-adevăr, de tovarășul Matei că eleva Simion C-ța ar fi furat cîteva sute de fire de roșii de la noi — ne spune tov. N. Stoian, președintele C.A.P.-ului din Grădiștea. Am înjghebat o comisie din care făceam parte și eu și ne-am deplasat la fața locului. Erau roșii, dar de-un soi diferit de ale noastre”).

Înainte de a le așterne pe hirtie — deși investigațiile le-am făcut mai demult — am șovăit. Ne-am gîndit că profesorul Gh. Matei este în vîrstă, că mai are doar cîțiva ani pînă la pensionare. Totuși, în cele din urmă ne-am hotărît să le scriem. Scopul lor, sincer, a fost acela de a pune capăt abaterilor semnalate. Și probabil acum, în vacanță, profesorul nostru va avea timp suficient să mediteze asupra lor, iar la toamnă, odată cu deschiderea cursurilor, poate vom auzi de bine.

D. RACHICI

Tabăra de pionieri de la Sinaia

Eminescu însă înțelegea lucrurile în felul său și nu accepta liberalilor ceea ce n-ar fi acceptat nimănui, deci nici conservatorilor, în ordinea spiritului național, al neatrării și suveranității statului. Evident, în acest caz, era antrenarea „Timpului“ într-o direcție proprie, nedorită de conducerea partidului conservator. Se pare că, mai mult decât pe asemănările de limbaj și probleme tratate cum au făcut unii exegeți (I. Crețu, D. Murărașu), trebuie să ne întemeiem pe scrisoarea lui I. A. Cantacuzino, pentru a atribui lui Eminescu majoritatea articolelor din „Timpul“, apărute în perioada 21 I—21 X 1878. „Soyez assez bon, continua I. A. Cantacuzino să-l solicite pe Maiorescu, pour revenir à la charge auprès de lui, je lui ai parlé moi-même aujourd'hui, faites-le aussi. Sans rien lui dire qui puisse éveiller sa susceptibilité ou sa sensibilité, obtenez de sa part, non pas de ne pas dire la vérité, mais de n'en dire qu'une faible partie“

A spune numai „une faible partie“ din adevăr, nu convenea lui Eminescu și atunci renunța mai bine la toată chestiunea; acesta trebuie să fie motivul pentru care, în adevăr odată cu articolul din 8 noiembrie 1878, intitulat *Liberalism și conservatism* — atribuit și de I. Crețu și de D. Murărașu lui Eminescu — problema dispăre pentru un timp din scrisul său, după ce-i prilejuse o excepțională demonstrație de spirit național românesc, cu o admirabilă argumentație și raportare la politica românească a momentului sau la tradițiile ei istorice. Se vede că Maiorescu îi lămurise mai clar poetului rațiunile unei amănări a răfuielilor cu liberalii, în chestiunea care-i pricinise lui Cantacuzino-Zizin doar neplăceri și probabile reproșuri („car je porte trop souvent la peine, de ses extemporations“), căci, cum s-a arătat, el se ocupa de ziar din partea conducerii conservatoare.

O astfel de personalitate, căreia i se dau latitudini atât de mari la tribuna primă a partidului, care dă ațit de curînd de lucru conducerii acestuia, prin independența pe care și-o asumă, nu e un simplu naiv căruia i s-a dat un post, la 1877, o slujbă, o leafă, cam de milă, ca unui om fără mijloace de trai, fără să se fi știut mai de la început cu cine puteau avea de-a face corifeii conservatori. Nu se dă șefia unei gazete de partid, aflat în opoziție, unui om aflat în căutarea unei bucăți de pâine. Mai firesc e să admitem că, trecuți în opoziție, conservatorii căutaseră să repereze un gazetar de baricadă, care

să poată lua ofensiva în fața excelentului articler C.A. Rosetti, de la „Românul“ liberalilor aflați la putere, recunoscut drept condeiu cel mai ager al publicisticii românești pînă la Eminescu. O gazetă de opoziție, fără o pană care să ardă și să țină ritmul scrisului cotidian, să întoarcă mai violent riposte la atacurile primite, să aibă un sistem de gândire, cultură, scris atrăgător — era moartă. Partidul conservator întreg era slab în opoziție, iar liberalii atacau fără de răgaz, de aceea măcar gazeta trebuia să se țină tare.

Maiorescu, redactorul de pînă atunci, nu ținea la o astfel de înfruntare permanentă, scrisul său era de altă vibrație, nu capta strada — iar în epocă strada începea să aibă valoare tocmai datorită liberalilor. Această masă trebuia captată de conservatori, sau măcar neutralizată în orientarea ei spre liberali.

Alegerea lui Maiorescu s-a dovedit bună. În timp ce liberalii își priveau satisfăcuți opera — de a fi dat în judecată guvernul conservator și de a fi dus cu jandarmii la tribunal pe foștii miniștri, deci sub stare de arest — la ziarul conservator începea cea mai violentă campanie antiliberală din cîte a avut de suportat partidul liberal pînă la primul război mondial. Inițial, ziarul, alcătuit de Maiorescu, ca redactor, avîndu-i pe Slavici și alți junimiști în redacție, apărea drept organul „Junimii“ conservatoare. De altfel și era. Cercetătorii au făcut caz de stilistica lui Eminescu, care se impunea cititorilor „Timpului“, și se referă la un text al lui Iacob Negruzzi, dintr-o scrisoare a sa către Slavici: „Să revenim la *Timpul*. E foarte mult citit la noi (la Iași, n.n.). Articolele *Icoane vechi și nouă* au fost găsite minunat scrise și minunat cugetate. S-a recunoscut în Junimea de îndată pana lui Eminescu“¹⁾. Oprit aici, textul indică referirea la stil, la particularități lexicale. Dar Negruzzi continua fraza astfel: „Săraca Junimea! Cît de bine resumă un băiet cu talent diversele sale discuții!“ Așadar, articolele în cauză erau sinteze ale unor dezbateri — în care putem admite chiar că Eminescu era *fermentul principal*, dar care fuseseră alimentate de cei din jur: Maiorescu, Carp, Pogor, Iacob Negruzzi, în primul rînd și apoi ceilalți. Căci Junimea avea și alte capete inteligente la Iași. Eminescu era chemat la București ca unul care reprezenta mai întîi perspectiva unei

poziții ferme junimiste (ieșene) față cu conservatorii „bătrîni“ de la centru, și în al doilea rînd, a unei poziții încă mai ferme a acestora, junimiști și „bătrîni“ laolaltă, în eșchierul politic al Capitalei în condițiile strivitoare ofensive liberale împotriva partidului conservator în ansamblu.

Înainte de a deveni gazetar la „Timpul“, chiar înainte de „Curierul de Iași“, Eminescu era un exponent conservator din ramura junimistă de nădejde, un teoretician afirmat ca atare în cadrul Junimii ieșene, de aceea și exprimă poziția grupului, în cadrul „prelecțiilor“, în privința influenței austriace, aceasta fiind una dintre chestiunile cele mai arzătoare ale momentului (cinci ani mai tîrziu, un junimist — Carp — va fi acela care va rezolva problema tratatului cu Austro-Ungaria, nu însă în cadrul unui guvern conservator sau junimist, ci ca diplomat, reprezentant al lui Brătianu la Viena). Ideea că Eminescu a devenit comentator politic fiindcă soarta l-a purtat la „Curierul de Iași“ și la „Timpul“, trebuie înlocuită cu o alta, anume cu aceea că el a ajuns la aceste ziare fiindcă avea o concepție politică, era gata să fie gazetar de principii, deci trebuia tratat cu el în acest sens.

Acesta e cadrul real în care Eminescu se lăsa greu la poftirile junimistilor de a veni în București la „Timpul“ și așa se explică de ce, apoi, I. A. Cantacuzino îi reproșă lui Maiorescu — rugîndu-l să intervie — recalcitranta gazetarului autonom adus de el la „Timpul“. Poetul „se lăsa greu“, fiindcă în tratativele ce avuseseră loc, el ceruse probabil anumite autonomii la ziar, care i se acordaseră sau i se promisese, și el înțelegea să le practice, spre alarma conservatorilor „bătrîni“.

Față de Slavici, care înțelegea mai economic, material, problema, Eminescu invocă așadar lipsa banilor, în adevăr lesne de explicat și de acceptat ca motiv de întîrziere²⁾, însă lui Maiorescu, care putea înțelege toate problemele, și cu care avusesse desigur conciliabilele politice de rigoare — cu el și cu Carp — îi flutura mai larg motivele ezitării: cel bănesc e menționat întîi, deși e clar că nu e principalul³⁾.

Ne surprinde plăcut, totuși, că Eminescu avea cu seriozitate în vedere și această latură a lucrurilor, despre care Maiorescu ne va încredința ulterior că i-a fost totdeauna străină poetului — sau indiferentă — în timp ce Cara-

giale ne atestă contrariul. Însă continuarea scrisorii e incomparabil mai interesantă: e vorba acolo despre faptul că „o scăpare din Iași mi-ari fi fost cît se poate de plăcută“ — deoarece provincialismul ieșean îl era absolut evident poetului, care înțelegea că numai în Capitală are posibilitatea unei desfășurări pe măsura lui. Ne e limpede azi, citîndu-i ziaristica și chiar literatura publicată pînă la 1877, și analizîndu-le ecoul în presa epocii, că Eminescu din faza ieșeană e un artist veritabil, dar fără a depăși cu mult cercul provinciei. Dorința emigrării spre București era astfel legitimă, cu atît mai mult cu cît, prin plecarea la București a lui Maiorescu, Carp și Th. Rosetti, Junimea însăși provincializată („vor-băria goală înrădăcinată la Junimea... discuția cam trivială...“, zice Eminescu în scrisoarea către critic), rămîne totuși un mediu prielnic literaturii, pe cîtă vreme „Timpul“ și tot mediul Capitalei dădeau ascendent politicii asupra literaturii. Poetul nu voia să se dedice politicii și gazetăriei, deși acestea îl ispiteau în mod vădit, și avea pentru ele cap și mină.

Criteriile ieșene de judecată a valorii nu-l mai mulțumeau totuși, deci nevoia de a schimba ambianța se impunea și din acest punct de vedere. Revenirea la motivele financiare nu e însă leitmotivul nehotărîrii, sau al solicitării subalterne, ci trebuie interpretată ca o evaluare în planul practică a treburilor care se angaja și la încetinea lucrului poetic pe care era nevoit s-o presupună, în redacția cotidianului conservator. Eminescu nu ezită să avertizeze că va fi incomod pentru mulți („dacă s-ar găsi în București... mai mult spațiu pentru laturile colțuroase ale cuiva — aceasta-i întrebarea“), deci, întrevădea încă înainte de intrarea în redacție că va fi independent în gândire și că înțelege să-și păstreze libertatea de acțiune, despre care va fi fost vorba încă de la Iași, cînd criticul și Carp vor fi cunoscut ideile politice ale mai tînărului emul.

Dacă Maiorescu va fi înțeles chiar toate acestea din scrisoarea poetului, nu știm, dar că Eminescu le-a gândit e neîndoios, de vreme ce le-a scris. Fapt e că, în curînd, el ajungea la București și angaja vasta sa campanie de presă antiliberală, care avea să țină pînă în iunie 1883.

MIHAI GAFIȚĂ

¹⁾ Scrisoare din 18 decembrie 1877; în *Studii și documente literare III*, 1932, pag. 202.

²⁾ Scrisoare din 12 octombrie 1877.

³⁾ Scrisoare din 15 27 octombrie 1877.

Intre 1835—1848 are loc una din cele mai pasionante călătorii întreprinse de un scriitor român din secolul trecut. E vorba de Codru-Drăgușanu. El aduce pentru prima oară (după principii pribegi ai evului de mijloc) gustul aventurii, neastîmpărului, nestatornicia și mobilitatea uluitoare a călătorului romantic. Impresiile sale din lungul periplu de la un cap la altul al Europei vor apare în foiletonul unui ziar din 1863 și în 1865 în volum, fiind însă apoi complet uitate și redescoperite abia în 1910 și 1942. Utilizînd forma episto-

Sensurile călătoriei literare (III)

lară și adresîndu-se, conform structurii romantice, unui amic dilect, *Peregrinul transilvan* e o operă comparabilă sub toate raporturile cu Călătoria sentimentală a lui Sterne, atît prin libertatea arhitecturii, a mestecul nepăsător de genuri, labilitatea sentimentelor, efervescența ideilor, cît și prin ironia subiacentă, formînd un subtext omniprezent, dar și printr-un grăunte de cinism sentimental care ni-l recomandă pe autor cînd ca pe un fiu al veacului al XVIII-lea, cînd ca pe un frate al celor mai moderne spirite.

În plin teritoriu romantic ne introduce cîțiva ani mai tîrziu Gr. Alexandrescu cu *Memorialul de călătorie pe valea Oitului*, la mînăstiri.

Efectuată în 1842, călătoria poetului e poate prima fără un scop utilitar, făcută exclusiv din plăcerea de a vizita un peisaj sălbatic, locuri cu ecou istoric și legendar. „Memorialul“ se înrudește subteran, prin ironie, anticlericalism, spirit galic, hrînit la lecturile veacului al XVIII-lea, cu Codru-Drăgușanu, doar că Alexandrescu e mai contemplativ, mai poet, mai înclinat spre meditație și înzestrat cu o sensibilitate mai sumbră, de o „morbidețe“ ce-l prevestea pe Eminescu.

Dimpotrivă, prin voioșia, nepăsarea și voluptatea de meridional, Codru-Drăgușanu se apropie mai mult de Vasile Alecsandri, celălalt „călător romantic“ prin excelență al epocii. Alecsandri e de fapt un prinț al călătoriei, un răsfățat al itinerarelor franceze, mediterane, italiene, pînă în Africa de nord, din tinerete, cînd stă la studii în Occident, și pînă la misiunile diplomatice din anii maturității. În 1844 însă Alecsandri începe prin a descoperi farmecul naturii românești, deschizînd seria călătoriilor autohtone (împreună cu Alexandrescu) în *O preumblare prin munți*, descriînd o ascensiune a Ceahlăului, devenit un Olimp al romantismului românesc (de la Asachi la Hogaș și Sadoveanu, el va fi un centru al unui teritoriu mereu explorat pentru bogăția peisajului și „edenismul“ acestuia).

Tot în 1844 Th. Codrescu dădea o primă încercare, încă într-o paletă palidă, a Orientului, cu *O călătorie la Constantinopol*, iar Mihail Kogălniceanu corecta ușor, în planul sociologic, impresiile vienezelor idealizate ale lui D. Golescu. Kogălniceanu era la acea dată unul din spiritele europene cele mai distinse, familiarizate cu marile itinerare. El străbătuse în 1835, paralel cu Codru-Drăgușanu, Europa, de la Cernăuți și Lemberg, prin Viena, la Lunéville, Berlin, rămăsese cu „Nostalgia Franței“, co-

mună românilor, și cu un gust nesățios făcut pentru exotismul Spaniei, teritoriu de mistere pe care-l va străbate mai tîrziu. Prin formație, studii, lecturi, Kogălniceanu era un fiu al veacului său și scrisorile sale, către părintele său și către surori, sînt o formă primitivă de „călătorii“, foarte savuroasă.

Un alt interes, de ordin științific, arheologic și etnografic îl mina în aceeași an pe Cezar Bolliac să cerceteze sudul Munteniei, coborînd spre Dunăre, descifrînd inscripții, identificînd monumente, căutînd „antichități“ și relevînd viața colectivă. Bolliac e un „anticar“, dar și un „reporter“ în spiritul pașoptist, pregătit, prin ideile sale culturale, estetice și politice, pentru marea descoperire a Poporului (cu universul său de gânduri, sentimente, aspirații, cu depozitul său de poezie) operă a '48-ului românesc. *Itinerarul* (publicat între 1845—46) e documentul acestei atmosfere.

În 1846 Vasile Alecsandri trăiește acel episod sentimental-tragic al iubirii sale cu Elena Negri, încheiat prin moartea iubitei în fața insulei Prinkipo la intrarea în edenul oriental al Bosforului. Decorul venețian acordă o dimensiune nouă, necunoscută, sensibilității poetului. „Jurnalul“ acestui an de tulburătoare tranziții de la sentimentul totală libertăți a unei escapade amoroase secrete, gustată în micile voluptăți cotidiene, la presimțirile funeste schițate cu o peniță tot mai febrilă și mai speriată de catastrofă, a fost publicat postum, abia în zilele noastre (1947). Pentru întîia oară Veneția voluptoasă și muribundă își aruncă umbra palatelor ei de grandori obosite în proza românească, prevestind sentimental motivul stingerii din poezia lui Eminescu. Tot la Alecsandri și în același „Jurnal“, crochiuri pariziene neașteptate, în genul gravurilor la modă ale lui Gavarni. În-

teriorizat, absorbit de dragostea sa numai și de fericirea fulgerată de moarte, Alecsandri nu mai e călătorul atent la istorie, vestigiul, tezaur și artă și nici la mișcarea cotidiană, populară. Singur peisajul e luat martor, și pentru exaltarea răgazului de plăcere, și pentru înflorarea sfîrșitului. În același an, trecînd prin Parisul visat, Kogălniceanu împinge drumurile sale către marginile continentului, cele iberice, paralel cu Codru-Drăgușanu, care atinge coastele Albionului. *Călătoria în Spania* a lui Kogălniceanu multă vreme cunoscută incomplet, superficial, ori citată indirect, a fost reeditată abia în 1969. Kogălniceanu rămîne aici spiritul neliniștit de spații și sensibil la misterul peisajului exotic, la farmecul parcurilor (constantă a literaturii sale de călătorii: Praterul, Bois de Boulogne, Prado etc.), deloc indiferent la frumusețea locurilor. Dar credincios mereu unei tradiții, el e un călător avertizat, instruit, căutător de date, curios de istorie, de mersul societăților, de seisme sociale și întîrziînd bucuros cînd dă de colecții de artă. Muzeele îl interesează, ca pe Dinicu Golescu, de la care descinde, ca pe N. Filimon și Al. Odobescu, scriitori contemporani. Alecsandri nu e curios de viața artei, ci de viața aievea, a clipei prezente. Nimic din ce e vestigiul, măturie, nu-l atrage, nu pare a-i spune ceva, îl lasă indiferent. Kogălniceanu, dimpotrivă, are simțul permanenței, al Timpului, al Istoriei. De unde și dese imixțiuni literare, note de lectură topite în proza lui, impresiile proprii fiind mereu confruntate cu concluziile cărților. Kogălniceanu e un spirit savant care va înăbuși în cele din urmă pe prozatorul fermecător din el, tradat.

MIRCEA ZACTU

IZVOARELE CULTURII

(Urmare din pag. 1)

figurativă și informativă, din cooperare sau, și mai general, din multiplele procese ale muncii. A ști să comunici înseamnă nu pur și simplu a putea vorbi cu alții ori cu tine însuși, a purta discuții în diferite limbi, a citi în diferite idiomuri vechi sau moderne, ci a poseda cheile cooperării, cel mai răspândit mod de activitate umană.

Dar comunicarea nu e numai verbală sau scrisă, chiar dacă rămâne cea mai răspândită și cea mai nuanțată. Artele plastice își au limba sau limbajul lor, muzica pe al ei, științele pe ale lor ș.a.m.d. Iar personalitatea umană, cu toate diferențele individuale, este așa fel înzestrată ereditar, încât aproape din toate modulele de comunicare (și cooperare) poate să-și însușească ceea ce este esențial.

Omul ar putea deveni prin educație un flaut fermecat în ceea ce privește cultura sa generală, nerămânându-i ermetic închise porțile nici unei activități umane. Nu e vorba de specializare în toate, ci de largirea orizontului, a cărui lumină s-ar răspândi vrind-nevrind și asupra specialității propriu-zise. Nu e vorba de a deveni un Leonardo da Vinci, ci de a putea fi receptiv la multiplicitatea geniului său, la al lui Michelangelo ori la al lui Benvenuto Cellini.

Nu natura ne interzice aceste receptivități, ci lipsa unei adecvate educații sau îngustările de orizont, la care te obligă mediul social.

Socialismul este chemat tocmai să dezvolte multilateral și armonios însușirile umane, pentru a le articula într-o constelație cu aștri de luminozitate diferită, care să constituie specificul fiecărei personalități bine integrate și recunoscute ca atare în colectivitate.

Dar pentru aceasta nu trebuie lăstate să se chircască și să se usuze însușirile și capacitățile omului, ci stimulate măcar pînă la acel grad de dezvoltare, care, dacă nu se poate numi performanță, este totuși receptivitate și o corespunzătoare competență.

„Cum citești franceza?“, întreb pe cite un student sau studentă care trebuie să-mi facă o lucrare de seminar. „Cu dicționarul“, mi se răspunde de obicei. Noi, în primii ani de liceu citeam pe Musset și pe Baudelaire. Ce să mai vorbim de engleză, germană, rusă, dacă vreuna din aceste limbi n-a fost învățată în familie sau cu profesor special? Ce efort trebuie să facă acești studenți ca după patru ani să termine universitatea cu niște teze, de exemplu la psihologie, bine puse la punct bibliografic, bazate pe cercetare, prevăzute cu grafice și teme în elaborate matematice! Aceasta a însemnat însușirea unei limbi străine, lungi ore de laborator și de teren, cursuri grele de statistică și de cibernetică. Munca

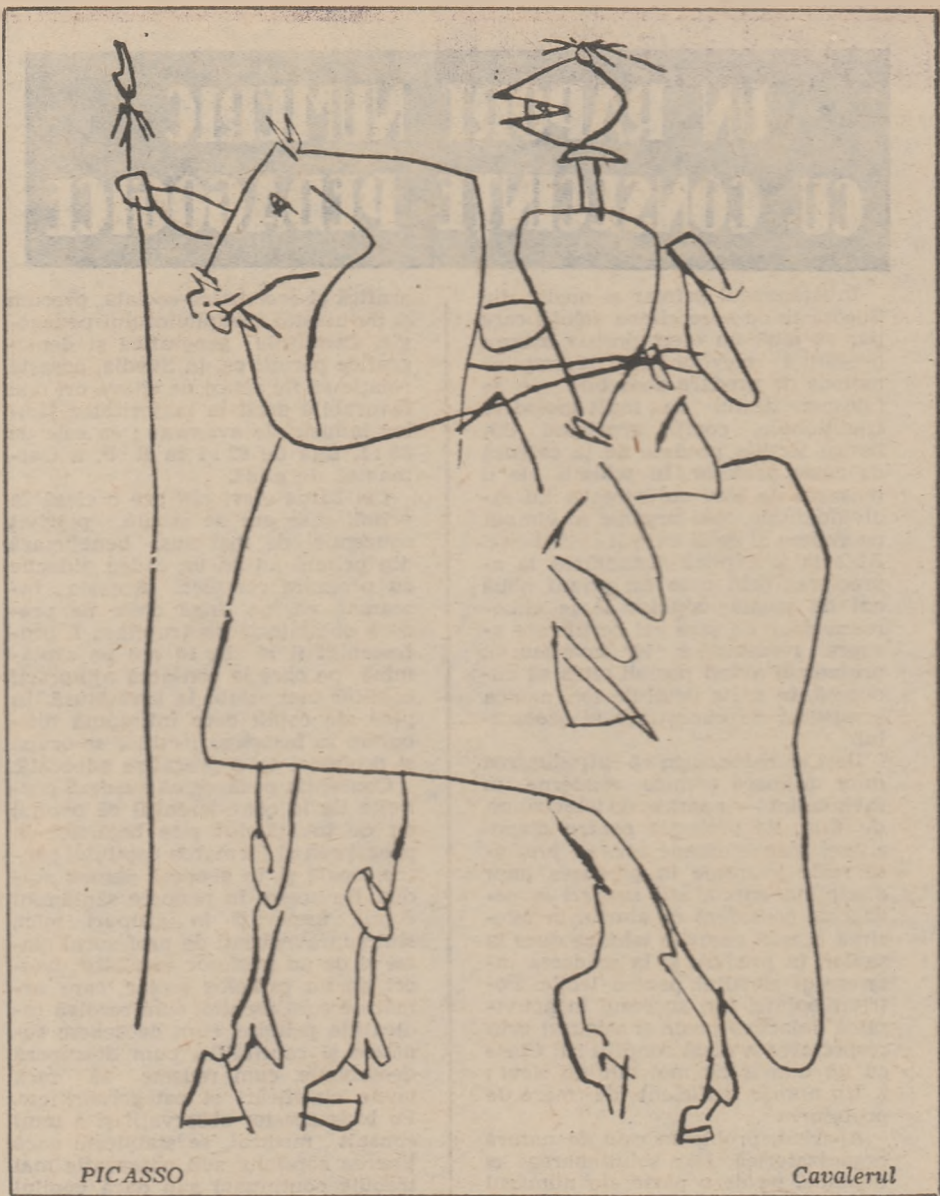
ar fi fost desigur mai ușoară cu o mai temeinică pregătire în cultura generală, limbă, matematică, moduri de exprimare plastică și artistică, — toate acele forme de limbaj care permit acestuia la activitățile productive și creatoare. De fapt, în vederea acestora se modelează individualitatea fină a școlii. Dar nu numai prin însușirea comunicării umane, atât de variate și mereu îmbogățite, ci, nemijlocit, prin muncă productivă și creatoare ca materie de învățămînt. Buna organizare a acestui capitol din învățămîntul de cultură generală merită din partea specialiștilor și a cadrelor conducătoare o atenție cu totul deosebită, tocmai pentru că se cere un profil pe măsura științei și tehnicii contemporane în vertiginos progres.

În fine, un cuvînt despre limba română. Nu o dată mi s-au plîns colegii de lipsurile gramaticale și ortografice din textele prezentate ca lucrări de studenți, dar m-am izbit și singur de ele. Cum să cugeți bine, limpede, precis și concis, dacă măcar o limbă n-o cunoști din temelii și pînă la etajul celor mai subtile abstracțiuni? Aceasta nu se învață în cei șapte ani de-acasă, nici doar din gramatici, creștomatii și cite un autor citit în fugă. Profesorul meu de limba română, Al. T. Stamatid, a întrebat pe un elev dacă a citit, într-adevăr, pentru lecția ce-o aveam atunci, „Luceafărul“ lui Eminescu. „L-am citit“, a răspuns elevul, „dar numai pe sărite“. Profesorul nu s-a mai putut stăpîni și a strigat cit-l-a luat gura: „Sări-ți-ar ochii din cap! Auzi, domnule? A citit „Luceafărul“ lui Eminescu pe sărite!“. Sadoveanu se învinețea de minie, cînd vreun a tor recita greșit vreun vers al lui Eminescu sau citea, în loc să spună pe de rost poezia.

Eminescu a fost într-adevăr unul din cei mai străluciți cunosători ai limbii române și a minuit-o ca nimeni altul. Dar o studiasse temeinic, în-tocmai ca și colegii săi Caragiale și Slavici ori Creangă și ca și urmașii lor Coșbuc, Sadoveanu, Goga sau Argehi. Bine, se va zice, dar aceștia erau poeți și scriitori. Era limba în care scriau! Marii oameni de știință și cugetători francezi, Montaigne, Descartes, Pascal, Bergson au minuit o limbă pe care orice scriitor ar putea s-o învidieze, chiar francez fiind.

Limba română ar trebui s-o cunoaștem într-afî, încît să ne încinte frumusețile ei folclorice și literare, și să fim în stare să turnăm în tiparele ei, limpede, armonios și fără echivoc, ceea ce am citit în alte limbi pe care eventual le cunoaștem.

Personal, mie, pentru o mai bună înțelegere a limbii române mi-a servit foarte mult limba latină, ale cărei gramatici și dicționare, acum la bătrînețe, încă le mai consult, și ai cărei autori îi mai frecventez. E o întoarcere la izvoare, din cînd în cînd.

PICASSO

Cavalerul

Nu dați vina pe spectatori!

La varietăți a început să se îngroașe gluma! Dacă pînă acum priveam cu indulgență de rigoare tot ce se ambala în conserve cu eticheta „divertisment“, judecînd că varietățile sînt pentru relaxare, sînt adorate de marea public, sînt un rău necesar al serilor de sîmbătă și duminică, de la un timp încoace indulgența nu mai are ce căuta. Serialul „Apartamentul“ și teledivertismentul „Atențiune! Pescari!“ ne-au lămurit definitiv că meca-nismul distracțiilor a început să scîrție și că nimeni din conducerea televiziunii nu este deranjat de acest scîrțit. Se pare că, tot dîndu-se după plopul cu „marele public îi plac aceste emisiuni“, realizatorii au ajuns la concluzia că acest mare public se află pur și simplu... într-o avansată fază de scleroză! Altfel, nu există nici o explicație.

Ce părere au, oare, despre telespectatori Bodica Toth, Dumitru Solomon, Valentin Plătăreanu și Cornel Popa, dacă le pot servi un text cu schechiri ca cele din „Apartamentul“?! Nici pentru copiii, care astăzi îți explică din ce se compune o rachetă cosmică, nu mai are haz să urmărească cum o gîscă domestică, un purceluș cunsecadec și niște găini nevinovate sînt fugărite (prin-un decor care se clatină) de către simpaticii actori ai teatrelor Național, Bulandra și Nottara (la un loc). În curînd ne putem aștepta la un teledivertisment în care George Constantin (fostul rege Lear) va tunde niște oi (pe platourile televiziunii) și va fi nemulțumit că întreprinderea de ascuțit „foarfeci“ nu-și face datoria! Sau maestrul Calboreanu (fostul Ștefan cel Mare) va fi pus de către televiziune să... prîndă șoareci, deoarece capcanele executate de fabrica „Metalocasnica“ nu au eficiență în campania de stîrpire a rozătoarelor! După părerea celor de la televiziune la toate acestea publicul va trebui să ridă.

Lipsă de respect față de public, față de actori, cit și față de cei ce lucrează cinstit în culisele acestor emisiuni a devenit revoltătoare. Atențiune! Nu dați vina pe telespectatori, nu publicul este vinovat, nu el cere astfel de emisiuni, care a-

mintesc de vechile spectacole — de circ — în care o găină moțată intră în arenă și făcînd ce știe ea să facă în ogradă, provoacă risul unui amfiteatru plin ochi cu oameni pe care nimeni nu-i învățase să se iscălească! Astăzi publicul este altul, iar televiziunea, în nici un caz, cred că nu aspiră la subtitulatura de... circ! „Atențiune! Pescari!“ a continuat linia „Apartamentului“, pedă-lînd „mai cu eficiență“ pe latura educativă. Să nu fim înțeleși greșit. Vrem „varietăți civice“, vrem subiecte care să usture pe cine știm noi că nu-și face datoria. Am aplaudat o astfel de emisiune — „fără titlu“ — semnată de Tudor Vornicu și Tudor Mărăscu. Dar ce ne facem cînd un alt realizator, pe numele său Marin Traian, înțelege prin varietăți „civice“ (denumirea ne aparține) să ia pur și simplu texte serioase din presă, probleme care ne frîmîntă și cu care luptăm zi de zi și să le lipească într-o penibilă emisiune cu pescari, cu broaște de metal și cu invenții pentru stîrpirul muștelor? Senzația lăsată de pescarii săi a avut un gust amar și un miros de pește lovit de insolație. Este grav cînd probleme de rezonanță sînt tratate în schechiri suferinde, mai pe românește „ciubucuri“ ale textierilor. Cine ne permite, ca între două glume, să aruncăm un „cîrlig“ ideologic-educativ? Cine ne permite să ne comportăm ca lupul moralist din poveste? Vorbim despre lipsa responsabilității în fața muncii, tocmai noi cei care fără de responsabilitate scriem, vizăm sau difuzăm texte de doi bani bucate. Vorbim despre chiul, tocmai noi cei pentru care „cantitatea“ de la casieria televiziunii contează, nu calitatea de pe micul ecran.

Trebuie din nou subliniat — nu publicul este de vină — spectatori noștri, despre ale căror fapte zărele și programele serioase ale televiziunii consemnează știri minunate; acești spectatori așteaptă cu totul altceva de la „conservele divertisment“. În nici un caz nu deschidem cutia T.V. pentru a găsi apă de ploaie „distilată“ la secția varietăți.

ILEANA COLOMET

RĂSPUNDEM CITITORILOR

Prof. Ion Danciu, com. Piscoiu, jud. Gorj: „Mens sana in corpore sano“ — adagiul de care pomeniți în scrisoare este astăzi mai actual decît oricînd în școlile noastre. Tocmai de aceea, ne surprinde atitudinea pe care spuneți că o adoptă conducerea școlii dv, de a interzice categoric elevilor jocurile sportive. Sportul, inclusiv cel de performanță, trebuie încurajat prin toate mijloacele (evident, nu în dauna procesului de învățămînt). Numai așa putem crește un tineret călît și viguros.

Învățător Marc Iosif, satul Giurcuța, de Jos, jud. Cluj: Nu, nu e nici o nenorocire că simteți și tată și învățător. Dimpotrivă, copilul dv., acum elev în clasa a VI-a, n-ar avea, credem, decît de câștigat de pe urma profesiunii pe care o exercitați, chiar dacă frecventează altă școală decît cea unde predați dv. Principiul este că atunci cînd îi apreciați rezultatele la învățătură, mai precis notele din catalog, să priviți lucrurile cu oarecare datașare. În privința carnetului de elev, sîntem de acord cu dv, că trebuie păstrat în cele mai bune condiții, fără ștersături și corectări și că prin el se poate purta un „dialog“ sincer și fructuos între profesor și părinte. Evident, în folosul elevului.

Școala generală Pupezeni, com. Bălăești, jud. Galați: Nu înțelegem un lucru — de ce dumneavoastră, profesorii și învățătorii de aici, nu formați

un grup unit care să ia o atitudine hotărîtă împotriva cadrului didactic de care spuneți că de cînd a venit la școală „s-a dus liniștea din colectivul nostru și din comună“. Dar organele locale cum privesc situația creată în școala din Pupezeni? La Inspectoratul școlar al județului Galați se cunoaște această situație?

Prof. M. Arsene, satul Archiud, jud. Bistrița-Năsăud: Există reglementări precise ale felului în care pot fi valorificate produsele agricole de pe lotul școlar. Aceste produse, fiind obținute prin munca elevilor, sumele încasate prin vînzarea lor intră, desigur, în bugetul școlii. De prisos să mai spunem că de ele nu poate profita nimeni după bunul plac.

Prof. Maria Ștate, com. Izvoarele, jud. Ilfov: La intervenția redacției noastre, în legătură cu situația dv. Inspectoratul școlar al jud. Ilfov ne răspunde printr-o adresă din care cităm: „Intrucît profesora de biologie-agricultură — Mucă Maria — de la Școala Izvoarele a intrat în concediu de maternitate, s-a aprobat, începînd cu trimestrul al III-lea, ținînd seama de greutățile familiale ale tovarășei State Maria (căsătorită, cu 2 copii, dintre care unul de două luni) să fie detașată, la cerere la această catedră. S-a răspuns și petiționarei“. Prin urmare, eroarea de care vorbeai a fost rectificată.

UN RAPORT NUMERIC CU CONSECINȚE PEDAGOGICE

Învățământul primar și mediu din Suedia tinde spre câteva soluții care par să aibă un efect pozitiv asupra pregătirii elevilor. Ele nu implică metode de predare deosebite — se folosesc destul de mult metodele tradiționale, copiii urmărind din bancă lecțiile predate de la catedră de către profesor. În schimb, ele îl plasează pe elev cu întreaga lui individualitate, mai organic în cîmpul de vedere al celui care îl instruieste. Aceasta și explică renunțarea la aprecierea prin note (în primii nouă ani de școală, copiii lor se eliberează doar de șase ori certificate asupra rezultatelor la învățatură), profesorul avînd posibilitatea să cunoască, în toate detaliile lor, munca și nivelul de cunoștințe al școlaru- lui.

Deși se recunoaște că introducerea unor mijloace tehnice moderne în învățămînt — aparate de televiziune, de film, de proiecție pentru diapositive, magnetofone etc. — prezintă reale avantaje în predarea unor discipline, specialiștii suedezi în pedagogie consideră că abuzul în folosirea acestei recuzite tehnice duce la șablon în predare și la scăderea interesului elevului pentru lecție. Potrivit opiniei lor, succesul în activitatea didactică poate fi asigurat prin respectarea a două condiții: 1. Clase cu un număr cît mai mic de elevi; 2. Un număr suficient de mare de profesori.

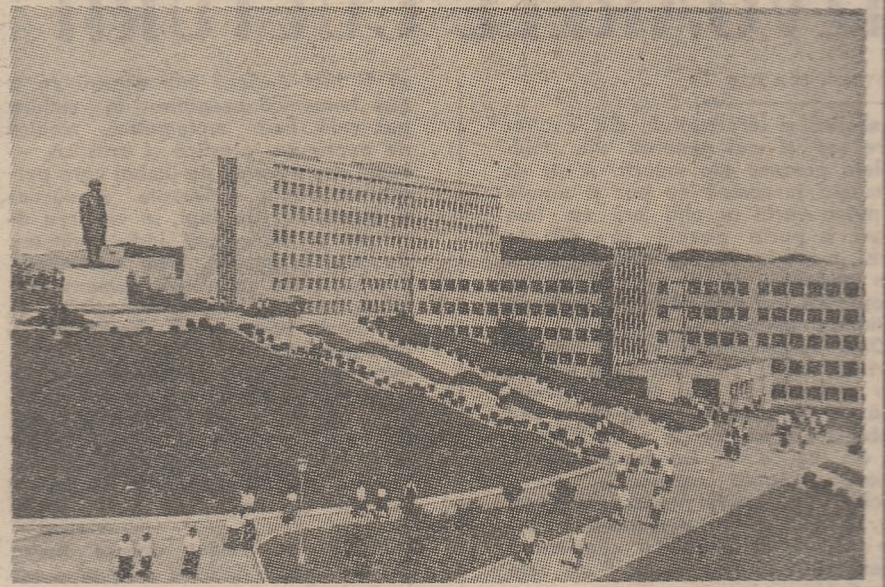
Aparent, problema este de natură organizatorică. Dar soluționarea ei depinde, pe de o parte, de numărul absolut al elevilor și, pe de altă parte, de fondul construcțiilor școlare, de numărul existent de cadre didactice. Așadar, relația elev-profesor este determinată de situația demo-

grafică și economico-socială, precum și de nivelul învățămîntului pedagogic. Condițiile geografice și demografice permit ca, în Suedia, această relație să fie astăzi de câteva ori mai favorabilă decît în majoritatea țărilor industriale avansate; ea este de 25 : 1, față de 62 : 1 în R. F. a Germaniei, de pildă.

Cei 25 de elevi cîți are o clasă în primii șase ani de școală, potrivit concepției de mai sus, beneficiază din primul an de un cadru didactic cu program complet. Aceasta înseamnă că, pe lângă orele de predare obligatorie pentru clasa I, profesorului îi rămîn 10 ore pe săptămînă, pe care le consacră ajutorării copiilor mai slabi la învățatură. În plus, de copiii care întîmpină dificultăți în însușirea lecțiilor se ocupă și profesori cu o pregătire adecvată.

Concepția pedagogică suedeză pornește de la considerentul că primul an de învățămînt este hotărîtor în pregătirea și formarea copilului pentru școală și, în general, pentru studiu. De aceea, în primele săptămîni copiii, împărțiți în grupuri mici, sînt supravegheați de profesorul clasei și de un profesor specialist, uneori de un psiholog școlar, care urmărește cum ascultă, cum rezolvă indicațiile primite, cum deosebesc sunetele și cantitățile, cum descoperă deosebirile, cum reușesc să facă unele clasificări și categorisiri etc. Pe baza acestor observații și a unui consult medical, se stabilește dacă ținerea copilului sub observație mai trebuie continuată sau dacă copilul trebuie repartizat într-o clasă obișnuită sau specială. În cazuri extreme, cînd se constată că copilul nu este încă apt pentru școală, se recomandă retragerea lui pentru un an,

R. P. D. Coreeană

Universitatea „Kim Ir Sen”

timp în care el frecventează o grădiniță de copii. Întrucît în Suedia se resimte o lipsă acută de grădinițe de copii, se preconizează introducerea, începînd din anul de învățămînt 1973, a unui curs anual obligatoriu pentru toți preșcolarii în vîrstă de 6 ani. Cu alte cuvinte, școlarizarea nu va mai începe de la 7, ci de la 6 ani.

Noua organizare a învățămîntului primar și mediu din Suedia întîmpină încă numeroase dificultăți. Cea mai importantă este persistența în școală a inegalităților sociale. Alte probleme le ridică reciclarea și perfecționarea cadrelor didactice. Există apoi mari greutăți în menținerea disciplinei în școală, în pofida claselor puțin numeroase.

T. FLORIAN

ACTUALITĂȚI

● Cursuri de un fel deosebit

Comisia franceză pentru UNESCO a preconizat, pentru anul școlar 1972—1973, o serie de cursuri postuniversitare pentru formarea de specialiști în aranjarea mediului natural și a resurselor sale, mai ales în țările aflate în curs de dezvoltare. Ele sînt accesibile candidaților care posedă o diplomă de absolvire a studiilor de ciclul II. Vor fi admiși și audiatori liberi care pot justifica o experiență profesională de minimum cinci ani într-unul din domeniile vizate.

Cursurile vor avea loc la Paris din septembrie 1972 pînă în ianuarie 1973, apoi la Toulouse și Montpellier din ianuarie pînă în iulie 1973.

● Colocviu internațional

Capitala Poloniei va găzdui între 8 și 11 septembrie a.c. un colocviu internațional pe tema: „Valorile umane și sociale ale literaturilor slave” — organizat de Institutul de cercetări literare al Academiei poloneze de științe, cu concursul UNESCO.

● Iubitorii de esperanto

În prezent în Estonia există aproximativ 2000 de oameni, între care mulți profesori, care stăpînesc esperanto. Ei conversează, citesc literatură de specialitate, corespundeză cu amatori de esperanto din alte orașe ale țării; de asemenea au tradus în această limbă multe opere ale literaturii naționale. Cea mai mare bibliotecă particulară de esperanto din republică posedă peste 600 de volume, printre care opere de Voltaire și Tagore, Tolstoi, și Shakespeare, Schiller, Sienkiewicz, Dante etc.

De altfel, în Uniunea Sovietică funcționează 60 de cluburi de esperanto care numără zeci de mii de amatori.

● „Un onorabil loc al doilea”...

Secretarul general al Alianței franceze, Marc Blancpain, analizînd, în cadrul unei ședințe la Academia Franceză de științe morale și politice, situația actuală a limbii franceze în lume, a afirmat că bilanțul se păstrează încă favorabil: în ultimii douăzeci de ani, limba franceză ocupă încă, după limba engleză, „un onorabil loc al doilea” în folosința ei pe plan internațional.

Robert Dottrens, Gaston Mialaret, Edmond Rast și Michel Ray:

A educa și a instrui

Așa cum reiese din „Cuvînt înainte”, autorii își propun să treacă „în revistă problemele de instrucție și de educație care se ridică în fiecare zi în munca învățătorilor și învățătoarelor cărora le este încredințată educația intelectuală a copiilor în primii ani de școală”. Pentru aceasta, ei le propun mijloace didactice verificate practic, prin care se poate asigura elevilor „un învățămînt viu și eficient”. Se mai precizează că lucrarea a fost concepută „în funcție de învățămîntul primar extins pe șase ani, cuprîns între vîrsta de 6 ani și 12 ani” și că ea reprezintă un manual practic de didactică.

A pregăti copilul pentru viață înseamnă astăzi a-l pregăti pentru viața de mijine. În îndeplinirea acestui țel se are în vedere faptul că „meseriile manuale cedează locul funcțiilor în care nu mîna are prioritate, ci creierul”. Aceasta presupune cunoștințe precise, viteză de reacție, spirit de răspundere.

Prin mijloacele moderne de informare, toți copiii sînt angrenați în preocupările și interesele adulților. Se ajunge la fenomenul straniu că în clasă, profesorul învață pe elev ceea ce știe el; în afară de clasă, profesor și elev învață în același timp și în același fel ceea ce nu știu încă. În „echipamentul cerebral” al copilului apar idei și dorințe, „ce nu sînt ale vîrstei”, dar care nu sînt mai puțin reale și față de care familia și școala sînt aproape dezarmate. Ele trebuie să le folosească, să stimuleze aceste posibilități noi ale copiilor învățîndu-i „să învețe să vadă, să asculte, să învețe în special să gîndească și să rămînă stăpîni pe judecata lor mai mult decît în trecut”.

Școala primară în prezent este socotită „o primă treaptă în însușirea culturii”. De aceea, planurile și metodele de învățămînt vor trebui concepute astfel încît să vizeze perspicacitatea minții și aceasta nu prin creșterea volumului de cunoștințe, ci în primul rînd prin formarea capacității intelectuale și morale, dezvoltîndu-le elevilor gîndul și dorința de a-și însuși un cît mai înalt grad de cultură.

Un alt obiectiv al educației astăzi este a-l învăța pe elevi să folosească timpul liber „să profite de el pentru a-și asigura o existență mai armonioasă, în acord cu demnitatea lor de oameni”. Se pune deci pe

primul plan educația și apoi instrucția: „formarea trăsăturilor pozitive de caracter trebuie să precedă însușirea unor noțiuni” sau, altfel spus — „mai întîi copilul trebuie să învețe să se conducă, apoi să învețe ceea ce nu știe”. Acest aspect al formării copilului ocupă primul loc în lucrarea de față.

Enumerînd momentele lecției herbartiene (apercepția, predarea, exercițiul, fixarea), autorii arată că „totuși, tehnica lecțiilor — așa cum le-a conceput Herbart și așa cum le-au codificat succesorii săi și cum se mai folosește încă — ar putea fi mult ameliorată dacă s-ar fonda pe datele psihologiei, s-ar reconsidera partea rezervată întrebărilor profesorului și s-ar recurge mult mai mult decît s-a făcut pînă acum la întrebările elevilor”. Cum e și firesc, se insistă asupra importanței întrebărilor puse de profesor pentru a-i ajuta pe elevi să descopere adevărurile, dar mai ales asupra întrebărilor elevilor care „constituie, un excelent mijloc de a para criticile aduse lecției și obiecțiile referitoare la întrebările profesorului”. Analizată pe larg este munca pe echipe. Ea formează spiritul de colaborare, sentimentul colectiv de răspundere, plăcerea schimbului și confruntărilor, spiritul cetățenesc, acceptarea disciplinei individuale în cadrul disciplinei colective. Se menționează că diversele tehnici puse la punct pentru a asigura colaborarea elevilor în clasă sînt ilustrate prin metodele proiectelor ale lui DEWEY, KILPATRICK, WASHBURN, prin munca liberă pe grupe, lansată în Franța de R. COUSINET, prin realizările „cooperativei” Școlii moderne însuflețite de FREINET sau prin Planul din Iena pus la punct de PETERSON etc. Exemplificările se referă mai ales la activitățile sportive, dar nu sînt neglijate nici celelalte obiecte.

Se fac observații utile despre învățămîntul individualizat, care este altceva decît munca individuală ori independentă. „Munca individualizată este un mod de predare care ține seama de faptul că elevii se deosebesc unii de alții, că fiecare prezintă particularități individuale în ceea ce privește gradul și calitățile inteligenței, temperamentul și caracterul.

PETRE CIUPITU

„TRIBUNA ȘCOLII”

Revistă săptămînală editată de Ministerul Educației și Învățămîntului și Uniunea Sindicatelor din învățămînt, știință și cultură

Redactor șef: AUREL DRAGOȘ MUNTEANU